

SPECIALE AF TRINE KOBORG JENSEN

FRIHED FOR DANMARK - VI HAR FÅET NOK!

ET KULTURSOCIOLOGISK STUDIE AF DET
DANSKE CORONASKEPTISKE NETVÆRK

10. semester, Sociologi 2021

Aalborg Universitet

Vejleder: Lars Skov Henriksen

Antal anslag: 166.183

Abstract

The purpose of this thesis is to examine how the Danish network of coronaskepticism has been interpreting the COVID-19-crisis and to identify which values they are fighting for. The network has been used to diagnose some of the dysfunctionalities that occur in the Danish society, which has become visible due to the COVID-19 crisis. The main ambition of this study/thesis has been to gain an insight into the polarization tendencies that occur in an otherwise trusting and consensus-seeking country such as Denmark.

The theoretical viewpoint is inspired by the literature of social movement theory especially the contribution of Jeffrey C. Alexander. His theory deals with how social movements fight for the core values of society and thereby are producing and reproducing the values in society. This has furthermore been supplemented with framing theory to bring the more strategic elements in the network into focus. The empirical basis of the thesis is based on *virtual ethnography*, *observation during demonstrations*, *ethnographic conversations* and *alternative methods* which all have contributed to understand different aspect of the network.

The analysis shows how the network of coronaskepticism has been attempting to contribute to an alternative interpretation of the COVID-19-crisis, rather than following the instructions given by politicians and experts. The network considers themselves as *critical thinkers*, which they believe has been an inevitable necessity in order to see through the agenda of the state and the authorities – whom they show very little confidence in. In general, the network shows a great deal of distrust toward the elites and the establishment in many different spheres of society. The analysis further underlines that the network's interpretations and criticism are an attempt to empower their own values. They experience that the attitudes that do not comply with the established are criminalized and consequently an A- and a B-team are created in the Danish society.

The core values that the network struggle for is thus based on the notion of more enlightenment and critical thinking in the Danish society, and especially a fight for the autonomy.

Indholdsfortegnelse

PROLOG.....	1
1. INDLEDNING	2
1.1. MODSTRØMNINGER I CORONAKRISEN	3
1.2. MENINGSSKABELSE I EN KRISETID	5
1.3. FOKUS OG PROBLEMSTILLING	5
2. DEN METODOLOGISKE RAMME	8
2.1. AT FORETAGE FORSKNING UNDER EN PANDEMI	8
2.2. KVALITATIV METODE TRIANGULERING	9
2.3. FORSKNINGSETIK	13
2.4. ANALYSESTRATEGI, KODNING OG FREMSTILLING	13
3. DEN TEORETISKE RAMME.....	15
3.1. ET KULTURSOCIOLOGISK STUDIE AF KAMPEN OM SAMFUNDETS VÆRDIKERNE	15
3.2. FRAMINGPERSPEKTIVET	17
3.3. KULTUR, VÆRDIER, IDENTITET OG FØLELSER	18
3.4. OPSUMMERING	19
4. DEN KONTEKSTUELLE RAMME	21
4.1. VÆRDIORIENTERINGEN I SAMTIDENS SOCIALE BEVÆGELSER	21
4.2. CORONADEMONSTRATIONER TRANSNATIONALT	22
4.3. OPSUMMERING	24
5. DET CORONASKEPTISKE NETVÆRK I DANMARK	25
5.1. MEN IN BLACK	28
5.2. NETVÆRKET PÅ KRYDS OG PÅ TVÆRS.....	30
5.3. AFGRÆNSNING	32
6. ANALYSE	33
6.1. SAMMEN OM AT VÆRE IMOD.....	34
6.2. DEN BLÅ PILLE VERSUS DEN RØDE PILLE.....	40
6.3. ELITEN VERSUS FOLKET	54
6.4. A-HOLDET VERSUS B-HOLDET	63
7. DISKUSSION	69
8. KONKLUSION	69
9. LITTERATURLISTE.....	74
10. BILAG	82
10.1. BILAG 1: TIDSLINJE OVER COVID-19-KRISEN.....	82
10.2. OVERSIGT OVER ØVRIGE BILAG.....	92

Prolog

Politiet vil opløse demonstrationen. Sortklædte demonstranter og forfølgende kampklædte politifolk med hævede knipler løber på kryds og tværs mellem hinanden. Fakler brænder, romerlys og raketrør knalder omkring dem, øldåser kastes, politisirener hyler, blå blink skærer igennem mørket. Stemningen er blevet rå og aggressiv. Vilde skænderier bryder ud mellem betjente og demonstranter, der filmer begivenhederne med deres telefoner. »Tilbage! Tilbage«, lyder råbene fra politiet, som slår ud efter demonstranter, der ikke flytter sig. Kvinder og mænd skriger »fucking svin« efter politiet. Yngre sortklædte mænd tager et par dansetrin foran betjentenes kæder og råber: »Kom så drenge! Hvad laver I med de stove?!«. En bliver væltet omkuld og anholdt. En anden segner bevidstløs om midt i et vejkryds. Betjente bøjer sig over ham. Demonstranterne skriger på en ambulance. Én mand slår på tromme, og en cykel med en højttaler blæser Men In Blacks kampsang ud for fuld styrke:

»Vi protesterer, vi marcherer. Mette ciao, Mette ciao, Mette ciao, ciao, ciao. Når det brænder, når det synger, så er det os fra Men In Black«.

(Hvilson & Sjöberg 2021a: Beretning fra Men In Black-demonstration den 9. januar 2021)

1. Indledning

Siden den 11. marts 2020 har verden været på den anden ende, hvor generaldirektøren for verdenssundhedsorganisationen (WHO) Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus erklærede, at COVID-19 blev betragtet som en pandemi (World Health Organisation 2020). Det første smittetilfælde blev i december registeret i millionbyen Wuhan i Kina og spredte sig hurtigt til resten af verden. Globale regioner blev ramt forskelligt og forskudt i takt med, at COVID-19-virussen bevægede sig ukontrolleret over kloden. Udbruddet af denne virus, som i daglig tale kaldes *corona*, medførte mange nye udfordringer, indgreb og ændringer der bl.a. omhandlede social distance, nedlukninger, karantæne, værnemidler, respiratorer, mundbind, massetest og coronavacciner. Alle disse tiltag blev taget i brug i forsøget på at stoppe spredningen, smitten og døden (Schultz & Jensen 2020:9). Håndteringen af COVID-19-virussen har været vidt forskellig i verdens mange lande, og det førte til store diskussioner om, *hvad der har været, og hvad der ikke har været* den korrekte strategi. Disse diskussioner har både taget afsæt i økonomiske, sundhedsmæssige, sociale, politiske og personlige argumentationer (Bruns et al. 2020:12-13). Regeringsledere som Donald Trump, Boris Johnson og Jair Bolsonaro undervurderede til en start alvorligheden af COVID-19 som global pandemi, og alle tre har på forskellig vis undsagt den videnskabelige evidens på området (Faber & Hansen 2020:119-120).

For den danske befolkning virkede det til en start helt utænkeligt, at COVID-19 ville ramme Europa eller for den sags skyld Danmark, men coronavirussen kom tættere og tættere på. Den 11. marts 2020 tonede Mette Frederiksen frem på danskernes fjernsyn og meddelte, at det hun *"ville sige her i aften, vil[le] få store konsekvenser for alle danskere"*, og fra start valgte den danske regering en mere restriktiv tilgang af coronahåndteringen (Statsministeriet 2020a; Faber & Hansen 2020:119-120). Dermed blev pandemien også en synliggørelse af nogle ideologiske overvejelser omkring, hvad der vejer tungest i den samfundsmæssige indretning.

COVID-19 er en begivenhed, har efterladt omfattende spor på det danske såvel som resten af verdens samfund. Fremkomsten af COVID-19 medførte en lang række af sociale, politiske og økonomiske transformationer, der på kort tid gjorde verden til en anden, og en lang række af samfundets praksisser blev sat på pause. Accelerationssamfundet (Rosa 2015) blev bremsat for en stund, og de sociale, politiske og økonomiske systemer, man ellers troede var urokkelige, viste sig skrøbelige (Schultz & Jensen 2020:10; Latour & Schultz 2020). Det liv, vi kendte til, var på ganske få måneder vendt på hovedet, og trygheden ved det vante hverdagsliv var under forandring eller fuldstændig fraværende.

1.1. Modstrømninger i coronakrisen

Den sociale sammenhængskraft i et samfund bliver nøglen til at indskrænke udbruddet af den dødelige virus, som har spredt sig globalt. Grundet manglende sundhedsvidenskabelige svar og viden har det været menneskelig handlen, der har været det bedste redskab til at indskrænke smittespredningen. Denne strategi kræver dog, at alle dele af samfundet efterlever de udarbejdede sundhedsforanstaltninger, der sigter mod at stoppe udbredelsen af virussen, da disse tiltag ellers kun vil virke i et begrænset omfang (Lange & Monscheuer 2021; Bartscher et al. 2020). Derfor har coronakrisen i langt højere grad end tidligere kriser krævet, at befolkningen har ændret adfærd, da det netop er befolkningens egen adfærd, der skaber problemet og dermed også løsningen på krisen.

På trods af, at der ét år efter pandemiens udbrud var over 100 millioner globalt set, som havde været smittet med COVID-19-virussen, og der var mere end 2,6 millioner associeret dødsfald (WHO 2021¹), eksisterede der i mange lande, grupper af mennesker, der benægtede alvorlighedsgraden – eller endda selve eksistensen - af COVID-19-virussen. Ifølge en større surveyundersøgelse udført af YouGov Cambridge (2020)² svarede 13 procent af den adspurgte amerikanske befolkning, at det var *absolut sandt* eller *sandsynligvis sandt*, at COVID-19-virussen ikke eksisterede. Et lignende mønster viste sig også blandt en række af de europæiske lande, såsom Frankrig (10%), Tyskland (10%), Italien (11%). Kun tre procent af de adspurgte danskere svarede *absolut sandt* eller *sandsynligvis sandt* til spørgsmålet og var sammen med Storbritannien det land, som havde størst tiltro til coronavirussens eksistens (ibid.).

COVID-19-pandemien har ikke kun skabt tvivl og kritiske spørgsmål, men rundt om i verden har virussen og de medfølgende restriktioner også skabt frustrationer og protester, hvor borgere har demonstreret imod magtudøvelsen udført af regeringer og myndigheder. Denne tendens ses blandt andet i lande som Tyskland, Holland, Spanien, Tyskland og nu også i Danmark. I flere lande har protesterne og demonstrationerne været af voldelig karakter og har givet indikationer på en ulmende frustration blandt befolkningen (Nissen et al. 2021). Eksisterende forskning har undersøgt forskellige kendetegn blandt coronaskeptikerne og protestbevægelsesdeltagerne i andre europæiske lande, hvor de blandt andet finder en disproportionalitet, som støtter populistiske partier (Lange & Monscheuer 2021) og en stor andel udviser vaccinemodstand (Nachtwey et al. 2020). Bartscher et al. (2020) har også fundet en sammenhæng mellem spredningen af COVID-19 og social kapital. De definerer her social kapital som tillid til politikere eller institutioner, politisk deltagelse og bloddonation, som alle

¹ Den anvendte data er registreret af WHO fra nationale autoriteter den 14. marts 2021.

² Undersøgellesperioden: 30. juli – 24. august 2020.

skal være indikationer på ens villighed til at bidrage til det fælles bedste. Hertil konkluderer forskergruppen, at COVID-19 spredtes langsommere i europæiske regioner med højere social kapital. Der tegner sig altså et billede af, at modstrømningerne i coronakrisen er af systemkritisk karakter.

Som del af HOPE-undersøgelsen, der analyserer, hvordan demokratier håndterer COVID-19-krisen, er danskernes adfærd og holdninger blevet undersøgt. HOPE-undersøgelsens longitudinelle karakter har givet indsigter i, hvordan danskernes adfærd og holdninger ændrer karakter over tid. F.eks. graden af bekymring for coronavirus, tilliden til de politiske strategier, overholdelse af restriktionerne m.v. I rapporten fra den 19. februar 2021 fremhæves en interessant pointe i relation til dette speciale:

Sammenlignet med de øvrige lande i undersøgelsen er Danmark det land, I) hvor der er størst opbakning til den førte politik, II) hvor der er den største grad af tillid til regeringen, samt III) blandt de lande hvor færrest er bekymrede for deres demokratiske rettigheder, og IV) hvor der er mindst opbakning til de offentlige protester mod regeringens politikker under COVID-19-pandemien. Imidlertid mener omkring 30 procent af befolkningen, at regeringens reaktion har været for vidtgående. Sammenlignet med de øvrige lande i undersøgelsen er det et relativt højt niveau. Det kan være tegn på en polarisering i befolkningen, hvor et flertal støtter den førte politik, mens et mindretal klart vender sig imod politikken (Petersen & Roepstorff 2021:2).

Demonstrationerne og protesterne, vi ser i det danske gadebillede, samt de kritiske stemmer vi oplever på de sociale medier, antages at repræsentere en del af dette mindretal, der har vendt sig mod den førte politik, og kan give indikationer på polarisering i den danske befolkning. De forudgående præsenterede studier er hovedsageligt baseret på andre europæiske lande, der opsummerende beskriver coronaskeptikerne og protestbevægelsesdeltagerne som kendetegnet ved at have mindre tillid til staten og dens institutioner, støtte populistiske partier og udvise vaccinemodstand. Men hvad kendetegner den danske bevægelse, der har grobund i et yderst tillidsfuldt land, og hvad bunder deres frustrationer særligt i? Rækker disse frustrationer og denne utilfredshed udover COVID-19-konsekvenserne? Er det nærmere et udtryk for nogle forudgående problematikker i samfundet, som i forbindelse med coronakrisen er blevet synlige eller forstærket? Dette vil være nogle af de spørgsmål, som dette speciale vil forsøge at besvare.

1.2. Meningsskabelse i en krisetid

Demonstranterne i den indledende prolog startede ikke deres frihedskamp på gaderne, men på de sociale medier, hvor man længe før kunne følge med i deres kritik af coronahåndteringen. Samfundsdebatten på de sociale medier har rådet over et bredt spænd af holdninger og fortolkninger af coronakrisen. Store dele af den danske befolkning har accepteret situationen og har haft stor tillid til regeringens og myndighedernes anbefalinger. Andre har i stedet stillet sig mere kritiske overfor udmeldingerne, imens de ledte efter fejl, forklaringer og mangler. Dele af disse kritiske borgere ender ofte med mærkatet *konspirationsteoretikere* i deres søgen efter den skjulte dagsorden og deres fortolkning af coronakrisen som værende et dække over en større sammensværgelse. Særligt gennem sociale medier er disse sammensværgelser eller konspirationer blevet delt og udbredt blandt diverse privatpersoner, kendisser og mainstream medier og har derfor haft stor eksponering i den brede befolkning og på tværs af landegrænser (Bruns et al. 2020:26-27). I forlængelse heraf har forskning vist, at personer, der ikke anerkender de sundhedsskadelige konsekvenser medført af corona, er mindre tilbøjelige til at modtage nyheder fra etablerede medier omkring COVID-19. I stedet anvender denne gruppe af mennesker bl.a. sociale medier og andre platforme til at opnå viden omkring pandemien og virussen (Lange & Monscheuer 2021). I forlængelse af denne tendens har den førnævnte Tedros Adhanom Ghebreyesus udmeldt, at COVID-19-pandemien også har været ledsaget af en global *infodemic*, og at denne på samme måde, som COVID-19-virussen skal bekæmpes: “*We’re not just fighting an epidemic, we’re fighting an infodemic*” (United Nations 2020). Noget tyder altså på, at der har forekommet en tendens, hvor dele af befolkningen under coronakrisen har haft et behov for at få besvaret deres spørgsmål, og at disse forklaringer ikke kunne findes blandt de etablerede medier. Derfor betragtes meningsskabelse og alternative fortolkninger som centrale dynamikker under coronakrisen.

1.3. Fokus og problemstilling

Alain Touraine argumenterer for, at sociale bevægelser synliggør den centrale konflikt, der udspiller sig i et samfund på ethvert givent tidspunkt. På trods af, at Touraines tidlige bidrag havde en marxistisk søgen efter én enkeltstående central konflikt, vendte hans opmærksomhed sig i stigende grad mod kampen om demokratiet. Her fungerer sociale bevægelser som en prisme til at diagnosticere dysfunktioner i den demokratiske proces og udfordrer offentlige normer. Hertil drager de opmærksomhed, og ofte anfægter, hvordan førnævnte afspejler og fordeler magten i samfundet. Gennem disse handlinger bliver sociale bevægelser en uomgængelig nødvendighed for demokratiet. Det er dog ikke alle sociale bevægelser, der demonstrerer for at

skabe forandring eller styrke demokratiet, men i stedet demonstrerer for at opretholde status quo eller underminere demokratiet og statsmagtens indblanding (Fominaya & Feenstra 2019). Med udgangspunkt i sociale bevægelser som værende en prisme til at diagnosticere dysfunktioner i den demokratiske proces og udfordre de offentlige normer vil dette speciale undersøge nogle af de særlige coronaskeptiske grupperinger, der er opstået under COVID-19 krisen, og hvordan disse har forsøgt at fremstille deres kritik af samfundets tilstand. Dette coronaskeptiske netværk er en del af en større global tendens, hvor borgere protesterer mod de pålagte coronarestriktioner og den begrænsede frihed. Kritikken er både synlig på de sociale medier og på gadeplan, hvor borgere demonstrerer imod regeringen og myndighedernes magt (Hvilson & Sjöberg 2021b). I Danmark har disse demonstrationer manifesteret sig som klanke-klanke-demonstrationer, bl.a. foran Christiansborg, og senere som Men In Black-demonstrationer, hvor de fik et mere konfronterende udtryk, samt fik mobiliserede flere og flere borgere. Deltagerne beskrives bl.a. således: *"Der er folk fra den yderste højrefløj i Men In Black, men der er også folk fra venstrefløj, der er hooligans, konspirationsteoretikere, og så er der også helt almindelige mennesker, der ikke er enig i den måde, regeringen håndterer coronakrisen på."* (Nissen 2021). Afsættet for undersøgelsen vil hvile på en teoretisk antagelse om, at det coronaskeptiske netværk vil synliggøre nogle af de centrale konfliktlinjer eller dynamikker, som eksisterer i samfundet på nuværende tidspunkt, som er blevet synliggjort eller forstærket i forbindelse med coronakrisen. Det er i denne forbindelse vigtigt, at man ikke betragter disse mennesker som voldelige hooligans, sølvpapirshatte, vaccinebenægtende eller vildledte tåber, der er blevet opslugt af Fake News, men i stedet forholder sig til, hvordan disse mennesker fortolker og forstår coronakrisen.

Med inspiration fra den amerikanske sociolog, Arlie R. Hochschild og hendes etnografiske studie *"Strangers in their own land - Anger and mourning on the American right"* (2016) vil jeg ligeledes undersøge en gruppe, der føler sig fremmedgjorte og rodløse i deres eget land. Hensigten er at forstå den værdiorientering der ligger til grund for deres mobilisering, samt hvordan identitet, følelser og fortolkninger spiller en central rolle. Til at undersøge hvilke værdier og fortolkninger der driver mobiliseringen af dette coronaskeptiske netværk, vil jeg særligt trække på Jeffrey C. Alexanders (2006) teoretiske bidrag om sociale bevægelser. Ifølge Alexander kæmper civile grupperinger og sociale bevægelser om, at producere eller reproducere det, han betegner som samfundets værdikerne. Udgangspunktet for dette speciale, vil derfor være en undersøgelse af hvordan det coronaskeptiske netværk forsøger at *oversætte* deres fortolkning af coronakrisen og udbrede deres værdiorientering. Dette vil gøres med udgangspunkt i nedenstående problemformulering:

Hvordan oversætter og fortolker det coronaskeptiske netværk i Danmark COVID-19-krisen, og hvilken værdikerne kæmper de for?

For at besvare problemformuleringen er følgende arbejdsspørgsmål udarbejdede, som også har struktureret analysen af det empiriske materiale:

- Hvilke koder, symboler og handlingsrepertoarer benyttes til at *oversætte* netværkets budskaber?

Mobiliseringen af dette coronaskeptiske netværk har haft særlig stor tilslutning på de sociale medier, hvor Men In Black-Facebooksiden har knap 30.000 følgere og Frihedsbevægelsens Fællesråd har knap 15.000 følgere. Dette tal er ikke repræsentativt i forhold til, hvor mange der *faktisk* tilslutter sig netværket og deres værdigrundlag, men det giver alligevel en indikation af, at det er en mindre andel af den danske befolkning, der tager del i dette fænomen. Dette gør ikke genstandsfeltet irrelevant at undersøge, da analysen stadig vil tilvejebringe et interessant indblik i en gruppe af danskere, der har mistet tilliden til det danske system, og ikke mindst en indsigt i den danske polarisering. Uanset gruppens størrelse, vil en voksende distance mellem samfundets forskellige værdiorienteringer, stadig danne grobund for nogle demokratiske udfordringer - især hvis værdiorienteringerne er fuldstændig uforenelige.

2. Den metodologiske ramme

I dette afsnit vil der redegøres for specialets væsentligste metodologiske pointer og refleksioner, der særligt har ladet sig inspirere af forskningen af sociale bevægelser hvor *metodologisk pluralisme* ofte er udgangspunktet (della Porta 2014:2). I forlængelse heraf er specialets empiriske grundlag indsamlede gennem *virtuel etnografi*, *observation ved demonstrationer*, *etnografiske samtaler* samt *alternative metoder*. Yderligere har den anvendte tilgang været præget af et hermeneutisk ståsted, der er udgangspunktet for det anlagte *forståelses-* og *fortolkningsorienteret* perspektiv, der søger at fortolke og forstå, hvordan det coronaskeptiske netværk fortolker og tilskriver mening til begivenheder og fænomener i relation til coronakrisen.

2.1. At foretage forskning under en pandemi

En af sociologiens og samfundsteoriernes kerneopgaver har siden modernitetens begyndelse været at foretage teoretisk og empirisk informerede analyser af sociale forandringer (Schultz & Jensen 2020:11-12). I forlængelse af denne tradition har dette speciales ambition været at bidrage med forskellige nuancer til nogle af de sociale forskydninger og omorganiseringer, der er opstået i kølvandet på COVID-19. Mere uddybende vil dette vidensbidrag tilvejebringe en indsigt i, hvordan dele af den danske befolkning har fortolket og reageret på coronakrisen og den tilhørende politiske håndtering. Derudover er specialets formål at udvide vores forståelse af en række generelle træk ved samfundet. Som Schultz og Jensen (2020) har bemærket: "*COVID-19 og dens konsekvenser kan på flere måder tænkes at have åbent et særligt "sociologisk vindue" ind til en række af samfundets grundlæggende processer, værdier og organiseringsprincipper*". Dette sociologiske vindue som pandemien har medført har yderligere været anvendt til at undersøge en række af samfundets grundlæggende byggesten og selvfølgeligheder for at skabe et bidrag der rækker ud over COVID-19-krisen.

Det undersøgte genstandsfelt har haft en meget flygtig og dynamisk form, hvor konteksten konstant har skiftet karakter i takt med, at der er sket en udvikling i smittetal, restriktioner og vaccinerne udrulning m.v.. Forskningsprocessen bag dette speciale har således foregået i en gentagende vekselvirkning, hvor der er sket justeringer af metodernes anvendelsesform, de anvendte teoretiske perspektiver og forskningsspørgsmålet i takt med, at det coronaskeptiske netværk voksede frem og blev et mere omfangsrigt fænomen. For at være opmærksom på, de kontekstuelte farvede forestillinger der ville præge min *forståelse* af fænomenet, udarbejdede jeg en tidslinje (se bilag 1) som et værktøj til at reflektere over, bearbejde og udvide min forståelse af det coronaskeptiske netværk. Dette står i forlængelse af

den hermeneutiske ontologi, der bygger på, at vores *forforståelse* muliggør vores færden i verden og forforståelsen er nødvendig for at opnå forståelse. Derfor er det nødvendigt at man eksplicit forholder sig til ens forståelse af det studerede fænomen (Kristiansen 2017:155-159).

2.2. Kvalitativ metodetriangulering

Specialets forskningsmetode benytter sig af kvalitativ metodetriangulering, som indebærer anvendelse af forskellige metoder til afdækningen af problemstillingen. Først og fremmest er dette valgt grundet et ønske om at danne et mere holistisk billede af dette komplekse og dynamiske fænomen. Anvendelsen af flere metoder har derfor til formål at bidrage med komplementær viden om forskellige aspekter af det samme fænomen eksempelvis netværkets on- og offline aktiviteter. Dernæst bidrager den kvalitative metodetriangulering til et ønske om øget validitet. Inkorporeringen af forskellige metoder og perspektiver vil fungere som en valideringsproces, da tilgangen i højere grad vil indfange og imødekomme nogle af de begrænsninger, og biases der kan forekomme, sammenlignet med tilgange der fastholder sig til en enkelt metode eller datakilde. Derudover tilvejebringer den triangulerende forskningsmetode også muligheden for at supplere og validere resultaterne, som øger robustheden af ens fund (Ayoub et al. 2014). I de følgende afsnit vil specialets anvendte metoder og det tilhørende empiriske omfang enkeltvis præsenteres og gennemgås.

2.2.1. Virtuel etnografi

Denne metodiske tilgang bygger på en etnografisk tradition, hvor forskellige folkeslag, kulturer eller grupper af mennesker studeres – ofte med det formål at opnå et dybdegående, empirisk indblik i en given social eller kulturel kontekst. Den etnografiske styrke går på at kunne undersøge, ofte fremmede verdener, og gøre dem letforståelige samt indfange nuancer, der før mødet med feltet var ukendte (Jacobsen & Jensen 2018:11-13). På samme vis har den etnografiske tilgang i dette speciale bidraget til at betragte denne ”ukendte verden”, som det coronaskeptiske netværk repræsenterer.

Empirien indsamlet med denne metode har bidraget til at belyse to forskellige aspekter af det coronaskeptiske netværk. Først og fremmest, er der løbende blevet indsamlet og manuelt arkiveret alle opslag og udvalgte kommentarer fra *Facebooksiderne*: ’Frihedsbevægelsens Fællesråd’ og ’Men In Black, Denmark’. Empirien herfra er derfor af organisatorisk karakter og har bidraget til en viden om framingen og centrale oversættelsesprocesser af deres værdisæt, samt skabt en indsigt i, hvordan disse bliver modtaget gennem kommentarsporet. Det er

vurderet, at disse Facebooksider repræsenterer forskellige dele af det coronaskeptiske netværk, men vil i kombination skabe en god indsigt i et mere generelt billede af modstanden samt virke som repræsentanter for det værdisæt, som også eksisterer på individniveau.

Dernæst er der indsamlet empiri fra *Facebookgrupperne*: 'Folkebevægelsen For Frihed' og 'Frihed & Oplysningen 2021'. Disse Facebookgrupper kan i højere grad betragtes som debatgrupper, hvor netværkets deltagere debatterer samt deler ud af deres erfaringer og viden, f.eks. hvilken paragraf man skal citere, hvis man ønsker at være fritaget fra brugen af mundbind eller oplevelser med ekskludering fra fællesskaber grundet deres coronaskeptiske værdiorientering. Empirien herfra har bidraget til en indsigt i det eksisterende fællesskab og tilvejebragt en forståelse af mere subjektive oplevelser og fortolkninger af deres handlinger. Fordi internettet og sociale medier er blevet så inkorporeret en del af vores hverdagsliv, har den virtuelle etnografi været en oplagt metodisk tilgang til at undersøge disse subjektive holdninger, som i høj grad også sammenskabes og udfoldes på disse virtuelle platforme (Larsen 2018: 203). Grundet den store mængde af indhold i disse facebookgrupper har tilgangen i stedet taget afsæt i en stadig eksplorativ læsning af indholdet, men efterfølgende blev der foretaget en mere kategorisk og tematisk arkivering af materialet. En tematisk søgning kunne eksempelvis være: *censur, censurering, retningslinjer, facebookfængsel, mundkurv*. Sideløbende med at empirien indsamles, har min forståelse af fænomenet gradvist udviklet sig, og denne gradvist forandrede forforståelse har dannet grundlag for nye, mere kvalificerede søgninger og har i forlængelse heraf tilpasset sig efter feltets egne betegnelser – som de fremhævede søgeord også illustrerer.

Empirien indsamlet gennem virtuel etnografi indebærer:

- 206 opslag fra Facebooksiden 'Frihedsbevægelsen Fællesråd'
- 140 opslag fra Facebooksiden 'Men In Black, Denmark'
- 24 opslag fra Facebookgruppen 'Folkebevægelsens For Frihed'
- 28 opslag fra Facebookgruppen 'Frihed & Oplysning 2021'

Materialet omfatter i alt 523 sider (Bilag 2), og er indsamlet i perioden 13/12/2020-15/05/2021.

2.2.2. Observation ved demonstrationer

Empirien herfra er baseret på fire demonstrationer, henholdsvis to klinke-klanke-demonstrationer og to Men In Black-demonstrationer. Den tilvejebragte empiri med denne metode har bidraget til en viden om de fremmødtes demografiske træk, demonstrationernes forskellige udtryksformer samt mere officielle udtalelser af deres værdisæt og fortolkning af COVID-19-pandemien. Som et komplementært værktøj til denne empiriindsamling blev der efterfølgende transskriberede udvalgte taler fra demonstrationerne, der var muliggjort gennem YouTube-videoer eller Live-funktionen på Facebook. Dette værktøj har bidraget til at højne kvaliteten af empirien samt skabe mulighed for at rette ens blik mod andre aspekter under demonstrationerne eksempelvis anvendte handlingsrepertoarer, symboler og stemningen blandt demonstranterne (Se Bilag 3 for den udarbejdede observationsguide).

Deltagelsen ved demonstrationerne har været et væsentligt bidrag ift. udviklingen af min forforståelse af deltagerne, særligt i relation til Men In Black-demonstrationer. Min forforståelse havde udgangspunkt i mediernes fremstilling af netværket, hvor de ofte bliver fremstillet som vrede og voldsparate unge mænd. Men grundet deltagelsen i demonstrationerne forekom der en horisontudvidelse, der videreudviklede min forståelse af, at netværket også dækkede over et stærkt fællesskab, der eksisterer på tværs af køn, alder, etnicitet, religion, uddannelse m.v., hvor kram og følelser er en integreret del af demonstrationerne og deres handlingsrepertoarer.

Empirien indsamlet gennem observation ved demonstrationer indebærer:

- **Anti-Lockdown Aarhus:** 30/10/2020, Aarhus (ca. 50-80 deltagere)
- **Nordjylland for Frihed:** 31/10/2020, Aalborg (ca. 30-50 deltagere)
- **Men In Black:** 27/02/2021, København (ca. 600-700 deltagere)
- **Men In Black:** 08/05/2021, Aalborg (ca. 400-500 deltagere)

Materialet omfatter i alt 31 sider (Bilag 4).

2.2.3. Etnografiske samtaler

Grundet et ønske om en mere dybdegående indsigt i aktørernes fortolkninger blev der i forbindelse med ovenstående demonstrationer foretaget etnografiske samtaler med fem forskellige deltagere. De etnografiske samtaler indbefatter dynamiske samtaler der er foregået i forbindelse med observationsarbejdet (Fangen 2010:175). Ideelt set ville dette empiriske bidrag

fylde mere i empirien, men grundet personlige vurderinger af coronasmittens omfang, blev der udvist et forbehold hertil. F.eks. var der et udbrud af den sydafrikanske corona-mutation i København NV, hvor Men In Black-demonstrationen den 27. februar også valgte at starte. På det gældende tidspunkt valgte jeg derfor at observere med ekstra god afstand.

Denne metode har særligt været anvendt til at indfange personlige beretninger, hvorved det har skabt et bedre indblik i, hvad der er drivkraften og motivationen for den enkelte deltager. Den store baggrundsviden og deltagelse i de mange Facebookgrupper, var med til at skabe en vis fortrolighed til feltet og skabte et bedre afsæt for de etnografiske samtaler (Jakobsen & Jensen 2018:122). Et eksempel herpå var under MIB-demonstrationen i Aalborg, hvor (corona)kunsteren Kimmikal C. skulle optræde. Jeg havde under undersøgelsesperioden stiftet bekendtskab med nogle af hans sange. Særligt sangen '*Sølvpapirshat*' der på trods af et budskab, der ikke stemmer overens med mine værdier, stadig er det, man ville kalde for en 'ørehænger'. Mit kendskab til sangen gav adgang til feltet, da jeg kunne tale med, da kvinden ved siden af mig under koncerten fortalte, at denne sang var blevet en fast del af hende og hendes børns rengøringsrutine. Dette blev afsættet for en af de etnografiske samtaler.

Empirien indsamlet gennem etnografiske samtaler indebærer:

- Fem etnografiske samtaler

Materialet omfatter i alt 5 sider (Bilag 4), og er indsamlet d. 31/10/2020 & 08/05/2021.

2.2.4. Alternative metoder

I forlængelse af metodetriadningen har jeg også valgt at inddrage supplerende alternative metoder og empiri til at opnå en højere grad af kendskab til aktørernes fortolkninger. Disse har taget afsæt i: TV-udsendelser, VK (den russiske version af Facebook), YouTube, BitChute (videodeling uden censur), Telegram (kommunikationsapplikation), samt sange, blogindlæg og borgerforslag. Som nogle af eksemplerne måske afslører, så har disse kilder givet en indsigt i nogle af de platforme, hvor aktørerne søger hen for at undgå censurering. Disse alternative metoder kan være med til at højne validiteten for specialet, da de skærper ens blik, samt kan virke som et middel til at be- eller afkræfte empiri, der blev indsamlet gennem de andre metoder.

Empirien indsamlet gennem alternative metoder indebærer:

Materialet omfatter i alt 25 sider (Bilag 5).

2.3. Forskningsetik

Gennem specialeprocessen har jeg haft et fokus på at udvise omtanke og respekt for genstandsfeltet og de tilhørende aktører. For ikke at fornærme, ydmyge eller på nogen måde volde aktørerne skade, hverken i forbindelse med empiriindsamlingen eller med publiceringen af resultaterne, er der derfor foretaget nogle etiske hensyn (Larsen 2018:224-226). Eksempelvis skelnes der mellem fremstillingen af *privatpersoner* og *offentlige figurer*, hvor det er vurderet, at de offentlige figurer er bevidste om, at de befinder sig i offentligheden og benytter dette til at sprede deres budskaber og indhold. Dette kan sammenlignes med, at man ville analysere en forfatters værk uden tilladelse og derfor anonymiseres disse aktører ikke. I modsætning hertil opfatter privatpersoner i højere grad ikke deres ytringer som offentligt tilgængelige, men nærmere som en mulighed for at udtrykke deres bekymringer, erfaringer og fortolkninger af coronakrisen (ibid.). Derfor har det været særligt vigtigt at påtage sig et ansvar for at beskytte de observeredes privatliv ved at sløre alle personfølsomme eller personhenførbare oplysninger i de formidlede observationer og billeder.

Særligt i forbindelse med anvendelsen af virtuel etnografi som metode har de etiske overvejelser spillet en central rolle. På trods af, at dele af observationerne er offentligt tilgængelige, mindsker det ikke behovet for beskyttelse af aktørernes privatliv. Dette skyldes særligt, at indsamlingsmetoden har været *skjult* i den forstand, at de ikke har været bevidste om, at deres deling af indhold og sociale interaktioner er blevet gjort til genstand for denne analyse. Dette har haft den fordel, at man som forsker ikke påvirker feltet og dermed empirien, men det betyder samtidig, at man må tage nogle ekstra etiske forbehold (ibid.). Derfor har jeg vurderet, at Bilag 2, som består empirien fra den virtuelle etnografi, ikke vil vedlægges grundet den store mængde af personhenførbare data. Ønskes en indsigt i materialet, kan dette bilag erhverves ved personlig henvendelse.

2.4. Analysestrategi, kodning og fremstilling

Efter en gennemlæsning af den samlede empiri påbegyndte jeg en delvis åben kodning, hvor nogle brede tematiske og teoretiske hovedkategorier blev identificeret. Efterfølgende blev tekststykkerne indenfor koderne genbesøgt med henblik på at begribe kodernes interne kompleksitet og dimensioner. Dette resulterede i en række undernoter, som repræsenterede nye nuancer og dimensioner af fænomenet. Denne analysestrategi har taget afsæt i det metodiske værktøj *den hermeneutiske cirkel* hvor delelementerne analyseres på baggrund af den overordnede forståelse af fænomenet og omvendt. Altså hvor del og helhed er gensidigt afhængige af hinanden, samt er hinandens forudsætninger. Bevægelsen frem og tilbage mellem

del og helhed medførte en kontinuerlig vekselvirkning mellem empirien og min forforståelse, hvor hver vekselvirkning bidrog til en dybere analytisk forståelse af fænomenet (Kristiansen 2017:159-160).

Det har ikke været hensigten med specialet at nå frem til en endegyldig sandhed, men derimod at belyse den virkelighed, som opleves at være sand ud fra det coronaskeptiske netværks perspektiv. I forsøget på dette, har analysen af fænomenet udmundet sig i en relativ detaljeret beskrivelse af en række udvalgte detaljer, aspekter og dimensioner der til sammen skal forme en overordnet forståelse af fænomenet (Kristiansen 2017:159-161). Som det fleste kvalitative studier har dette speciale generet et empirisk materiale der er langt større end det som specialets omfang tillader, og derfor har en reduktion af materiale været en uundgåelig del af analyseprocessen (Mik-Meyer & Järvinen 2017:16). I forbindelse med udvælgelsen og fremstillingen af undersøgelsens empiriske resultater, har Kirsten Hastrup i den forbindelse rammende bemærket, at:

”Den kulturelle analyse foregår ikke lineært, fra et problem til dets løsning. Sådan vil det ganske vist se ud, når vi præsenterer resultatet på skrift, men i virkeligheden har den snarere karakter af et puslespil, hvor man efter feltarbejde sidder med en mængde brogede brikker – data – på én gang, uden at vide hvilke spil, de hører til. Man har ingen på forhånd givne mønstre at gå efter, men ved møjsommeligt at prøve sig frem kan man efterhånden skabe et mønster, hvori de fleste brikker passer. Der vil altid være nogle, som bliver til overs, men kulturanalysens mål vil altid være at fremstille en helhed, som rummer flest mulige data, ved at forbinde dem systematisk med hinanden.”
(1997:75)

Med andre ord vil der altså ikke være plads til alle de 'empiriske brikker', når en stor mængde empirisk data skal formidles. Derfor må der foretages nogle fravalg og prioriteringer, hvor der særligt har været et fokus på centrale begivenheder samt fremtrædende fortolkninger og oversættelser, der er vurderet karakteristiske for det coronaskeptiske netværk og har fungeret som vigtige byggesten i den analytiske argumentation (Mik-Meyer & Järvinen 2017:17).

3. Den teoretiske ramme

I dette afsnit vil specialets kultursociologiske afsæt og de anvendte teoretiske perspektiver præsenteres. På trods af, at genstandsfeltet ikke kan defineres som en social bevægelse i klassisk forstand (se yderligere diskussion jf. afsnit 5. Det coronaskeptiske netværk i Danmark) er det alligevel vurderet, at teoretiske indsigter fra forskningen af sociale bevægelser vil være et anvendeligt udgangspunkt til at undersøge det coronaskeptiske netværk.

3.1. Et kultursociologisk studie af kampen om samfundets værdikerne

For at kunne forstå og anskueliggøre det coronaskeptiske netværk som fænomen, er der anvendt en kultursociologisk ramme, der fokuserer på civilsfærens dynamikker, grænsedragninger mellem grupper samt fremstillingen af kulturelle koder. Den kultursociologiske tilgang er inspireret af sociolog Jeffrey Alexander og hans arbejde med civilsfæren. Alexander tilgår *ikke* civilsfæren som et fælles samfundsgode for alle borgere eller som en sektor, der eksisterer uafhængigt af øvrige sektorer i samfundet, men definerer begrebet som “*a world of values and institutions that generates the capacity for social criticism and democratic integration at the same time*” (Alexander 2006:4). Han argumenterer i forlængelse heraf, hvordan historiske begivenheder og processer har været medskabende for, hvilke praksisser, værdier og samfundsgrupper der på et givet tidspunkt anses som civile eller ucivile i majoritetssamfundet (Zuckerman 2021). Den kultursociologiske analyse udspringer fra paradoxet om, at nutidens samfund langt fra er lige så rationelle, som de selv har en formodning om (Alexander & Smith 2020:263).

Fra dette kultursociologiske perspektiv anskues sociale bevægelser og civilsamfundet som både skabere og forbrugere af samfund. Igennem dialog med eksisterende værdisæt og fortolkningsrammer i samfundet kæmper sociale bevægelser for at opnå universel resonans og legitimitet af deres krav og værdier. Hertil argumenterer Alexander for, hvordan sociale bevægelser er involveret i en kamp om samfundets inderste *værdikerne*, som de er med til at producere og reproducere (Alexander 2006:229). Alexanders bidrag tilbyder en analytisk tilgang, der tager udgangspunkt i sociale bevægelseres menings- og værdiprocesser til at belyse, hvordan de i høj grad skal ses som et udtryk for en social og politisk kamp om samfundet inderste værdikerne. Denne kamp betragter Alexander som en *oversættelsesproces*, dvs. at sociale bevægelser forsøger at gøre deres sag (*det partikulære*) til et samfundsanliggende (*universalisering*) (Lindekilde & Olesen 2015:100-103).

Alexander tager f.eks. udgangspunkt i den amerikanske borgerrettighedsbevægelse, og hvordan denne bevægelse formåede at oversætte kampen for sortes rettigheder til grundlæggende amerikanske værdier. Ved at fremstille modstanden over for de sortes rettigheder som ukristne og udemokratiske formåede bevægelsen at gøre kampen til et samfundsanliggende for den brede amerikanske befolkning (ibid). Et vellykket oversættelsesarbejde bliver således afgørende for overgangen fra det partikulære til en universalisering, hvor bevægelsens sag opnår berettigelse i den brede befolkning (Alexander 2006:229-230). Med denne tilgang forklares sociale bevægelser ud fra et fokus på mening og værdier, modsat de mere strukturelle og strategiske tilgange hvor der f.eks. fokuseres på organisatoriske ressourcer, mulighedsstrukturer eller kognitiv frigørelse (Lindekilde & Olesen 2015:101).

Til at undersøge sociale bevægelseres menings- og værdiprocesser har Alexander særligt ladet sig inspirere af Émile Durkheims senere analyser, hvor betydningen af symboler, ritualer og kollektive værdier var centrale. Durkheim var på samme vis interesseret i, hvordan disse var et grundlæggende element i reproduktionen af menneskelige samfund og betragtede dem som *bærer af og udtryk for kollektive værdier* (Lindekilde & Olesen 2015:19-29;100, Olesen 2015:56). Alexander (2006) bidrager med en væsentlig teoretisk tilføjelse til denne tænkning med hans indsigt i, hvordan fortolkningerne typisk indebærer en *binær* fremstilling. Bevægelsernes værdier formuleres i et modsætningsforhold til de "truende" værdier og opstiller modsatrettede opfattelser af, hvad der er rigtigt eller forkert, godt eller ondt, ønskeligt eller uønskeligt mv. Dette bliver afsættet for oversættelsesprocessen og er en form for ansvarsudvidelse (universalisering) i en opadgående retning mod dem/den som udfører de perciperet uretfærdige handlinger. Denne binære karakter giver også indikationer af, at oversættelsen af sociale bevægelseres værdier vil tage del i en meningskamp med modsætningsfyldte fortolkningsskemaer, der også kan virke underminerende for bevægelsens kamp (Alexander 2006:231). Begivenheder og særligt kommunikationen omkring disse vil være medskabende for borgernes oplevelse og forståelse af de internaliserede kerneværdier. Alt efter hvordan begivenheden fortælles og forhandles, samt hvilken relevans og troværdighed folk oplever, at det anvendte narrativ har, kan det skabe en kollektiv identitetsstyrkelse eller et identitetstab (Zuckerman 2021).

Alexanders kultursociologiske analyser har som udgangspunkt taget afsæt i sproglige fænomener, men blev af denne grund mødt af kritik, fordi denne tilgang ikke indfangede det fulde omfang af sociale fænomener. Derfor inkluderede Alexander *performance* begrebet til hans teoretiske værktøjskasse (Alexander & Smith 2018:17). Performance består altså ikke kun

af sprog eller diskurser, men også af en iscenesættelse, hvor handlede aktører spiller en aktiv rolle, i forhold til deres selvfremstilling: *"Cultural performance is the social process by which actors, individually or in concert, display for others the meaning of their social situation"* (Alexander 2004: 529). Performance begrebet er dermed anvendeligt til at undersøge hvordan netværket i forskellige kontekster forklarer og retfærdiggør forskellige sociale dynamikker (Alexander & Smith 2018:17). Performance begrebet adskiller sig fra framing-perspektivet ved at anlægge en mere makroorienterede tilgang, samt en insisteren på, at aktørernes performance udspringer fra dybdegående kulturelle strukturer og fortællinger (Alexander & Smith 2018:17).

De senere års politiske protester har i mange tilfælde haft en stærk symbolsk dimension (Olesen 2015:54), hvor eksempelvis politidrabet på George Floyd under en anholdelse blev det symbolske omdrejningspunkt for Black Lives Matter demonstrationerne i 2020. Drabet blev set som et symbol på en indgroet racisme i de amerikanske politistyrker, og Floyd blev i forlængelse af denne begivenhed, betegnet som et, hvad Thomas Olesen definerer, *uretfærdighedssymbol* dvs.: *"symboler, der for et kollektiv kondenserer og udstiller en generel uretfærdig tilstand i samfundet/verden"* (2015:54). Denne teoretiske forståelse og anvendelse af symboler og koder vil i særlig grad benyttes som et værktøj til at undersøge den uretfærdige tilstand som det coronaskeptiske netværk oplever og kæmper imod.

3.2. Framingperspektivet

Som et supplerende teoretisk perspektiv vil *framingteori* inddrages. Ligesom Alexanders bidrag så har framingteori en grundlæggende sproglig tilgang til studiet af sociale bevægelser og begge perspektiver undersøger sociale bevægelseres *kulturelle resonans*. Framingteori anvender på anden vis end Alexanders bidrag, begrebet kulturel resonans til at undersøge *frames* gennemslagskraft eller mangel på samme i samfundets etablerede værdier (Lindekilde & Olesen 2015:103). Framingperspektivet vil i dette speciale bidrage med en indsigt i de strategiske aspekter vedrørende netværkets kamp om at definere narrativet om coronakrisen og dermed samfundets værdierne.

Framingteorien opstod i 1980'erne som en reaktion på voksende utilfredshed med det oversete element af kommunikation og fortolkningsmæssige aspekter i teorierne om ressourcemobilisering og politiske mulighedsstrukturer (Lindekilde og Olesen 2015:81). Der voksede dermed en interesse for sociale interaktioner, hvori aktørernes forståelse og fortolkning af en given omstændighed eller begivenhed blev central. Styrken ved dette perspektiv ligger i at belyse, hvordan såkaldte framingprocesser påvirker mobiliseringen af kollektive protester. Dermed anses aktørerne for bevidst at skabe en forståelsesramme, der vil virke legitimerende

for de kollektive handlinger og derved fungerer som et politisk og strategisk redskab. Framingsperspektivet har sit teoretiske udgangspunkt i Erving Goffman, da frames betragtes som *fortolkningsskemaer*, som udgør en mulighed for at forstå, hvorfor individer oplever sociale og politiske problemstillinger fra forskellige vinkler (Snow et al. 1986). Framingsperspektivet kan dermed virke supplerende til at identificere aktørernes fortolkninger af virkeligheden, og hvordan strategiske fortolkninger anvendes til at udlægge deres kritik af coronakrisen. Der vil derfor være et særligt fokus på, hvilke *frames* bevægelsen benytter til at fremstille deres værdier. Snow og Benford beskriver frames således: "(...) *interpretative schema that simplifies and condense the 'world out there' by selectively punctuating and encoding objects, situations, events, experiences and sequences of action within one's present or past environment*" (1992:137). Frames er med andre ord med til at forsimple og kondensere vores opfattelser af verden derude. Det handler om at vise og overbevise om, at noget er uretfærdigt, og at politisk handling både er muligt og nødvendigt (Lindekilde & Olesen 2015:81). På trods af, at framingteori ønsker at imødekomme den rejste kritik mod teorierne om *politiske mulighedsstrukturer* og *ressourcemobilisering* som værende for rationelle og instrumentelle, så kritiseres framingsperspektivet for at fokusere på det strategiske aspekt af protester, som resulterer i en negligering af emotionelle dimensioner af kollektiv handlen (Martin 2015:99).

3.3. Kultur, værdier, identitet og følelser

Indenfor de sidste 30 år er der sket en kulturel drejning (*cultural turn*) indenfor forskningen af sociale bevægelser. Denne teoretiske skole placerer begreber som *kultur*, *værdier*, *identitet* og *følelser* som centrale teoretiske og analytiske omdrejningspunkter i modsætning til de tidligere forskningsperspektiver, hvor disse nærmere anvendes som bi-begreber eller reduceres til strategiske handlinger (Jasper & Polletta 2019: 63-64; Lindekilde & Olesen 2015:99). Denne vending har overvejende været påvirket af de samfundsmæssige og strukturelle ændringer der forekom i de vestlige samfund som bl.a. politologen Ronald Inglehart (2018) har teoretiseret. Inglehart argumenterer for, at den økonomiske vækst og fremkomsten af velfærdsstaterne der fandt sted i kølvandet på 2. Verdenskrig resulterede i, at der skete et værdimæssigt skifte fra en *materialistisk* orientering til det han benævner en *postmaterialistisk* orientering. I takt med den stigende velstand og nye muligheder for selvrealisering, opstod nye generationer af *postmaterialister*, der var mere orienteret mod værdimæssige end fordelingspolitiske områder. Fremkomsten af denne nye værdimæssige orientering manifesterede sig blandt 68'ergenerationens voksende middelklasse og de tilhørende *nye sociale bevægelser* der kæmpede for ikke-materielle værdier såsom kvinders rettigheder, ligestilling, miljøbeskyttelse, etnicitet,

migration, fred og international solidaritet (ibid.). Derfor kom der også et større fokus på de indledende teoretiske begreber, fordi disse bevægelser ofte havde afsæt i livsstils- og hverdagsperspektiver (Lindekilde & Olesen 2015:18-19).

I forlængelse af ovenstående udvikling blev spørgsmål om identitet og kollektiv identitet også genbesøgt. Her lød kritikken på, at identitet ikke skulle betragtes som værende bundet til aktørernes klassetilhørsforhold, eller at deres deltagelse var bundet op på rationalitet og var formålsorienteret. I stedet kan inddragelsen af et identitetsperspektiv give indblik i, at deltagelsen ved demonstrationer kan være målet i sig selv, da det kan bidrage til en bekræftelse eller en konstruktion af nye identiteter blandt aktørerne. Med dette udgangspunkt eksisterer der et samspil mellem det kollektive og det individuelle, i og med, at den kollektive identitet anvendes som del af den individuelle signalværdi og identitetsopbygning (Lindekilde & Olesen 2015:104-105). Fokusset på kollektiv identitet vil yderligere skabe en indsigt i nogle af de gruppedannelsesprocesser der kan have betydning for netværkets succes og fremkomst. Den kollektive identitet vil være en afspejling af de fælles mål, interesser og værdier som netværket bygger på (Della Porta & Diani 2006:107-113).

En central del af den kulturelle drejning indenfor forskningen af sociale bevægelser har ledt til en øget anerkendelse af "*the value of 'bringing emotions back into' social movement research*" (Goodwin & Pfaff 2001:301 set i Martin 2015). Fremhævelse af, at følelser bringes tilbage, er med afsæt i, at følelser tidligere har været et analytisk omdrejningspunkt. Det gjorde sig særligt gældende indenfor *collective behavior*-traditionen, hvor aktørernes følelser ofte blev betragtet ud fra et negativt standpunkt (Van Ness & Summer-Effler 2019:411-412). En anden grund til, at følelser skal bringes tilbage i forskningen skyldes, at man siden ressourcemobiliseringsperspektivet, har betragtet aktørerne som værende rationelle, og dermed ikke overladt plads til (irrationelle) følelser som udgangspunktet for kollektiv handlen (Martin 2015:98-100). Følelser vil i dette speciale betragtes som værende centrale for deltagernes og netværkets handlingskalkuler og fortolkninger.

3.4. Opsummering

Denne kultursociologiske analyse vil undersøge, hvordan det coronaskeptiske netværk forsøger at påvirke værdi- og meningsskabelsen af COVID-19-krisen. I forlængelse heraf vil jeg undersøge, hvordan netværket kæmper for at udbrede et bestemt *værdisæt* i håbet om at ændre samfundets *værdikerne* og dermed samfundsindretningen. Som et redskab til at undersøge førnævnte, vil jeg analysere deres brug af symboler, binære koder og handlingsrepertoarer som de benytter til at *oversætte* deres kamp. Derudover vil inddragelsen af framingteori virke

understøttende til at undersøge denne oversættelsesproces. Yderligere vil et fokus på kultur, værdier, kollektiv identitet og følelser benyttes til at forstå og fortolke netværkets fremkomst og fortolkninger af COVID-19-krisen. Disse teorier er udvalgt på baggrund af et udvælgelseskriterium om, at de skulle løfte analysen og bidrage med en ny eller udvidet forståelse af det coronaskeptiske netværk. De teoretiske perspektiver har desuden fungeret som en rettesnor til empiriindsamlingen. I analysen vil der yderligere blive præsenteret og anvendt udvalgte teoretiske perspektiver og begreber. Disse teorier vil præsenteres i det omfang, jeg har vurderet, at læseren behøver, for at forstå anvendelsen af teorien.

4. Den kontekstuelle ramme

I dette afsnit følger en beskrivelse og fortolkning af den bølge af protester, der har fundet sted indenfor den seneste årrække. Denne viden skal virke understøttende til at forstå nogle af de samfundsmæssige udfordringer, som er typiske for samtiden og som skaber grobund for sociale bevægelser mobilisering. Efterfølgende vil der tages udgangspunkt i de sociale bevægelser, der har været synlige på trods af COVID-19-pandemien – særligt anti-lockdown-protesterne. Denne viden skal danne grundlag for den senere analyse og diskussion med en formodning om, at dele af disse transnationale strukturer vil resonere med det danske coronaskeptiske netværk.

4.1. Værdiorienteringen i samtidens sociale bevægelser

I kølvandet på finanskrisen i 2007-2008 og de mange protester i forbindelse med det såkaldte arabiske forår i 2011 opstod der en ny protestbølge, som i høj grad har været optaget af nye demokratiske praksisformer. Den globale retfærdighedsbevægelse har dannet grobund for en række nye bevægelser og politiske initiativer såsom Occupy Wall Street i USA og Los Indignados i Spanien (Lindekilde & Olesen 2015:130). Mange af de kritikpunkter som bevægelserne rejste, tog udgangspunkt i den kapitalistiske verdensorden og var et udtryk for frustrationen over den økonomiske, sociale og politiske udvikling, hvor særligt besparelser og nedskæringer var de benyttede tiltag til at komme ovenpå efter finanskrisen (Tormey 2019:25).

Efter finanskrisen opstod der en bølge af populistiske bevægelser. Som Ernesto Laclau hævder, så er populisme et resultat af, at den dominerende ideologi, i dette tilfælde neoliberal globalisering, kolliderer, fordi den politiske elite er blevet for afkoblet eller løsrevet fra de mennesker, som det er meningen, at de skal repræsentere (Tormey 2019:25). I en europæisk kontekst kan en del af den populistiske fremgang ses som en reaktion på de politiske og demografiske forandringer, der er sket i forbindelse med en øget globalisering. Særligt immigrationen fra mange forskellige ikke-vestlige lande, men også den stigende europæiske integration gennem EU har skabt disse reaktioner (Mudde & Kaltwasser 2017: 34). Hvor Brexit-valget og indsættelsen af en række populistiske ledere kan betragtes som *folket*, der tager kontrollen tilbage (Tormey 2019:26).

2019 var en af de mest aktive år i forhold til sociale bevægelse og protester på verdensplan. Her forekom en bølge af sociale bevægelser, hvor demonstranter i lande som Chile, Iraq, Hong Kong, Ecuador og Libanon gik på gaden for at protestere, og hvor massedemonstrationer kunne vare i flere måneder. Derudover bestod demonstranterne af en meget diverse gruppe fordelt på forskellige generationer, der demonstrerede for en tilværelse

med mere demokrati og mod den voksende politiske afkobling, økonomisk ulighed, korrupte eliter, undertrykkelse, mainstream mediernes kontrol og for social retfærdighed. Der var altså et voksende ønske om at ændre status quo (Pinckney & Rivers 2020:23; Pleyers 2020:295). De sociale bevægelser og politiske impulser, der har været mest indflydelsesrige inden for det sidste årti, er altså blevet tilvejebragt af en stræben efter at ændre eller nytænke demokratiet med hensyn til øget deltagelse, etisk styring, bedre transparens samt en indsnævring af afstanden mellem statsmagten og dens borgere (Tormey 2019).

4.2. Coronademonstrationer transnationalt

Protester og demonstrationer mod regeringernes coronahåndtering er et globalt fænomen og optræder altså i en samtid, hvor politiske protester og sociale bevægelser er blevet særdeles fremtrædende. Men ligesom meget andet så satte COVID-19-pandemien i en kort periode en stopper for denne bølge af protester. Dette skyldes både, at demonstrationerne blev underlagt en række restriktioner, der virkede begrænsende, men også at regeringer i mange lande stod i en position til at skabe national sammenhængskraft og genvinde legitimitet (Pleyers 2020:295) som f.eks. ordet *samfundssind* indkapsler i en dansk sammenhæng. Coronakrisen har altså været en periode, hvor borgere søgte beskyttelse og hjælp fra statslederne, hvilket resulterede i en accept af ekstraordinære mængder af social kontrol og begrænset frihed. Men der gik ikke længe før, de sociale bevægelser tilpassede sig de nye forhold. Siden COVID-19-virussens udbredelse udviklede sig til en global pandemi i starten af marts 2020, har man på trods af denne tilstand været vidne til en bølge af mobiliserende bevægelser og tilhørende politiske proteser. Denne tendens har forekommet på global plan og har haft mange forskellige udtryksformer og udgangspunkter lige fra kollektive flash-mobs såsom "*Clap for Our Carers*", fællessang fra balkoner og altaner med et solidarisk afsæt, til Black Lives Matter-demonstrationerne, stormen på det Hvide Hus samt anti-lockdown protesterne. Samtiden under COVID-19-pandemien kan dermed siges at have båret præg af mange forskellige former for civile stridigheder (Gerbaudo 2020:61-62). Under pandemien har vi både været vidne til, at nye kritikpunkter er opstået såsom utilfredshed over coronarestriktionerne, men også kritikpunkter som kendes fra tidligere bevægelser f.eks. en kritik mod racisme, social ulighed og nedskæring af offentlige midler. Smittespredningen har nemlig belyst nogle af de udfordringer som finder sted i de forskellige samfund f.eks. ved sundhedssektoren og sundhedspersonalet prekære arbejdsforhold, eller belyst hvordan ulighed og særligt racemæssig ulighed manifesterer sig i borgernes økonomiske og sundhedsmæssige position, og i mange lande har statslig overvågning opnået en øget legitimitet (Gerbaudo 2020:65).

4.2.1. Anti-Lockdown-demonstrationer

COVID-19-pandemien har sat markante aftryk på hele verden, og med tiden voksede frustrationerne sig større og større. Allerede i begyndelsen af april 2020 begyndte anti-lockdown eller 'end the lockdown'-protesterne at blive afholdt i USA og i flere europæiske lande. Protesterne tog udgangspunkt i de statslige bestræbelser på at indskærpe coronavirussen, bl.a. gennem tiltag som lockdowns, retningslinjer for distancering, mundbind og vacciner. I USA gik demonstranterne på gaden for at udtrykke deres store utilfredshed med de indførte restriktioner bl.a. med budskaber som "*Your health is not more important than my liberties*", "*Social distancing = Communism*", "*Sacrifice the weak*" og "*Muzzles are for dogs and slaves*" (Gerbaudo 2020:68; Weinberger 2020). Den 30. april 2020 besatte en gruppe af bevæbnede demonstranter Michigan State Capitol for at protestere mod COVID-19-restriktionerne (Rud 2020). Lignende demonstrationer har fundet sted i Europa f.eks. i Spanien hvor det højreorienterede parti, Vox, har været fremtrædende, og hvor partiets leder Santiago Abascal, under en af protesterne udtalte, at protesterne havde til formål at "*protect Spain against those who want it torn to pieces, poor or imprisoned*" (Gerbaudo 2020: 68). Tyskland har særligt været et hot-spot for denne type af protester, som bl.a. bevægelsen Querdenker har stået for faciliteringen af. Querdenker kan oversættes til "på-tværs-tænker". At tænke på tværs refererer både til at tænke anderledes end det main-stream medierne præsenterer og i stedet tænke ud af boksen samt en appel til grupper på tværs af samfundslag (Callison & Slobodian 2021). Hovedårsagen til mobiliseringen af protesterne i de forskellige lande, har alle udgangspunkt i en kritik af de forhold, som coronarestriktionerne har medført. Men mange af deltagerne protesterer mod yderligere forhold såsom sammensværgelser blandt de statslige embedsmænd, falske "eksperter", farmaceutiske multinationale virksomheder, og implementeringen af en *New World Order*. Disse demonstrationer og protester tager i høj grad udgangspunkt i kampen for den personlige frihed over den parlamentariske, hvor økonomien betragtes som værende vigtigere end sundhed, og hvor der gøres krav på reaktionære synspunkter (Gerbaudo 2020: 68-69). Mens nogle protestbevægelser under COVID-19 forsøger at navigere i de restriktive forhold for håndteringen af pandemien og tilpasser sig herefter, er disse coronamodstandsbevægelser grundlæggende en opfordring til at vende tilbage til præ-corona normaliteten. Disse handlinger repræsenterer den kritik, som de retter mod regeringernes håndtering af pandemien og de økonomiske konsekvenser. Ud over de kollektive protestbegivenheder bliver der også rapporteret, at enkeltpersoner kommer i konfrontation med politiet, butiksejere eller andre borgere grundet deres afvisning af restriktioner eksempelvis ved at nægte at bære mundbind i

butikker, kollektiv trafik eller det offentlige rum. Protesterne tager dermed også en mere individualiserede form (ibid.).

4.3. Opsummering

Fremkomsten af COVID-19-pandemien kan betragtes som et klarsyn og en intensivering af de eksisterende problematikker i de pågældende samfund. Den sociale ulighed er blevet tydeliggjort, og det samme er ansvaret for den overordnede ledelse af samfund. Sammenholdes denne synliggørelse med den økonomiske recession og den voksende sociale utilfredshed, kan dette, med betragtninger efter finanskrisen, være startskuddet på flere sociale konflikter i et stadig mere ulige og splittede samfund.

5. Det coronaskeptiske netværk i Danmark

På pressemødet den 11. marts meddelte Mette Frederiksen, at truslen fra coronavirussen nu var så alvorlig, at det var nødvendigt at lukke landet ned. Statsministeren talte for et samlet Danmark, som skulle holde sammen ved at holde afstand og ved at følge regeringens retningslinjer. I ugerne efter den 11. marts blev der udvist samfundssind, og i medierne blev der delt beretninger om, hvordan danskerne fastholdt det gode danske humør og fællesskab med fællessang, virtuelle forsamlinger, hjælpegrupper, børnepasning m.fl. Der skete dermed en stigende mobilisering af civilsamfundets aktører i forbindelse med krisen (Christensen et al. 2020). I Danmark overværede man, i de første uger efter nedlukningen, heller ikke samme skepsis eller kritiske røst blandt befolkningen, som det var tilfældet i andre lande, der stod overfor en radikal anden virkelighed end den danske. Dette var særligt tilfældet i lande, hvor staten ikke havde formået at handle lige så resolut, eller i lande hvor befolkningen ikke rummede den samme pligttopfyldende accept af adfærdsreguleringen som danskerne. På samme måde udviste de danske oppositionspartier og mediebildet en generel opbakning af regeringens styring og håndtering af krisen (Lehrmann 2020).

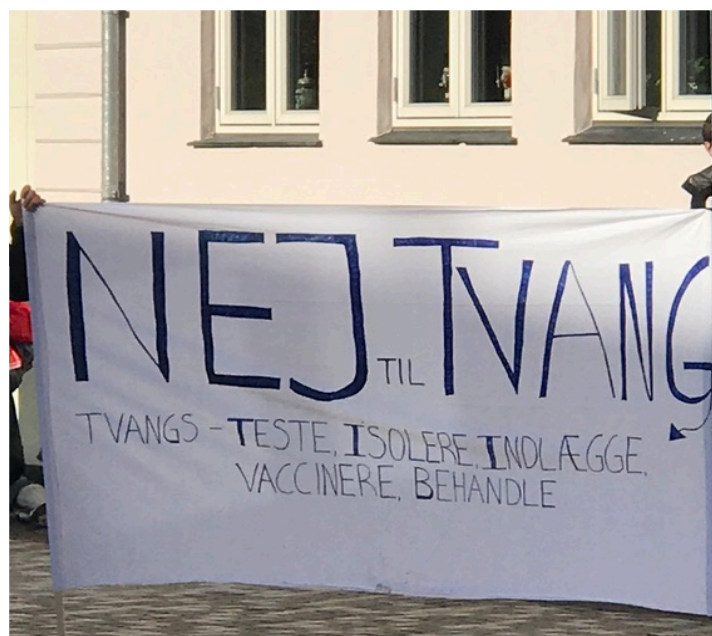
Som tiden gik og de forskellige restriktioner og indgreb fra regeringen sideløbende blev forlænget, voksede der dog også grupperinger frem i den danske befolkning, som skabte oprør og takkede nej til social distance, mundbind, vacciner, epidemiloven, coronapas og meget mere. Denne afstandstagen mod den førte coronapolitik har bl.a. været synlig på de sociale medier, hvor et stigende antal mennesker gav udtryk for deres bekymringer og kritik f.eks. på de regeringskritiske og coronaskeptiske Facebooksider såsom *Folkebevægelsen For Frihed, More Freedom Less Control, JFK21 - Jorden Frihed Kundskab, Truenami, Free Observer, Frihedsbevægelsens fællesråd og Men In Black, Denmark* som blot er et udpluk blandt mange.

Disse fællesskaber og grupperinger eksisterer ikke kun på de sociale medier, men optræder også som demonstrationer i gadebilledet - en tendens som for alvor tog fart den 4. november 2020. Her foretog en gruppe af mennesker en klinke-klanke-demonstration foran Christiansborg, mens de slog på potter og pander for at "vække" de danske politikere og udvise deres utilfredshed (Bertelsen 2020). Sidenhen har lignende demonstrationer foregået rundt om i landet for at vække og oplyse den danske befolkning. De nedenstående billeder og citatet, er taget ved deltagelse i to forskellige demonstrationer i henholdsvis Aalborg og Aarhus, hvis udtryksform minder om de såkaldte klinke-klanke-demonstrationer.

Der er mange forskellige kreative bannere og skilte. Folk er imødekommende og flinke, og vil meget gerne dele deres budskaber. Inde i midten står et bord fyldt med diverse brochurer og der er mulighed for at deltage i 'tip en 13'er' hvor man kan vinde en stor gavekurv. Ved siden af er der sat to paller ovenpå hinanden som fungerer som talerstol.

Notat fra observationsnoter (Bilag 4)

Private billeder: Fra demonstration i Aarhus (30/10/2020) & i Aalborg (31/10/2020)

Disse demonstrationer kan betragtes som mere dialogvenlige, forstået på den måde, at man her fokuserer på budskaberne, og erhvervelse af flere borgere til at deltage i deres kamp. De skaber og prioriterer et rum, hvor alle skal føle sig velkomne og favner derfor også meget bredt, hvor mennesker på tværs af køn, alder, uddannelsesniveauer, erhverv og sociale lag deltager. Her kan du både møde manden på bænken, den selvstændige erhvervsdrivende, den unge jurastuderende eller den bekymrede anti-vaxxer-mor, for at nævne nogle få. Problematikkerne, som disse grupperinger arbejder indenfor og demonstrerer imod, kan derfor også være meget alsidige: lige fra økonomi, erhvervslivet, demokratiske rettigheder, politisk inkompetence, konsekvenserne for fremtidige generationer, ensomhed, frihed, fællesskab, frygt, manipulation, epidemiloven og vacciner til metahistorier om en magtelite, big pharma og coronakrisen som værende en del af en større sammensværgelse (Nissen et al. 2021; Hvilson & Sjöberg 2021b).

Som en af drivkræfterne bag disse demonstrationer kan *Frihedsbevægelsens Fællesråd* blandt andet nævnes. Førnævnte betragter sig selv som paraplyorganisation for den danske coronamodstand: "*Frihedsbevægelsens Fællesråd er én samlende stemme, for forskellige bevægelser i Danmark som alle kæmper for at få retten til at leve som frie mennesker*" (FBF 2020). Den startede i sommeren 2020 og har sidenhen stået bag organiseringen af en række demonstrationer og fakkeloptog rundt om i landet. Malue Montclairre og Martin Iversen er nogle af de centrale aktører i denne forening. Montclairre er en af stifterne af organisationen og driver til dagligt virksomheden, *den fredelige kriger* (Montclairre 2021). Martin Iversen kom til organisationen senere hen og har bl.a. holdt taler ved Men In Black-, More Freedom Less Control- og JFK21-demonstrationer og fremstår derfor som et centralt bindeled til samarbejdet med de andre grupperinger.

Derudover kan man også nævne aktører som Flemming Blicher og Mads Palsvig, som også har været nogle af de helt centrale stemmer siden start. Disse to aktører er bl.a. kendte for deres særlige mission imod 5G-stråling, meningscensurering og coronavaccinerne som efter sigende skulle udvikle autisme, indeholde en nanochip eller være forklaringen på overdødelighed. Blicher og Palsvig er begge aktive ift. den politiske organisering, hvor politiske partier er begyndt at vokse frem, eksempelvis JFK21 - Jorden Frihed Kundskab, De Nationalliberale, Klart Svar, Sammenholdet og Forfatningspartiet (Krog, Lehmann & Lønstrup 2021). Som udgangspunkt er de fleste grupperinger dog ikke politisk orienterede eller kan placeres på den traditionelle højre-venstre fordeling. Opsummerende kan det altså nævnes, at grupperingerne, der findes indenfor dette aspekt af det coronaskeptiske netværk, benytter taler og demonstrationer i klassisk, fredelig forstand, deltagerne går på tværs af forskellige sociale

kategorier, og blandt de centrale aktører i organisationerne er fremlæggelsen af alternative forklaringer og kritisk tænkning en central del af kampen.

5.1. Men In Black

Efter en periode hvor minksagen havde fyldt i overskrifterne, og oppositionspartierne havde udvist en langt større skepsis overfor regeringens coronapolitik, begyndte anden coronabølge at melde sin ankomst. Samtidig fik de coronaskeptiske demonstrationer en mere konfronterende form, da den nye gruppering *Men In Black* opstod og skiftede grydelåg ud med kanonslag. Første gang Men In Black-demonstranterne blev nævnt i de etablerede medier, var efter demonstrationen, der blev afholdt lørdag den 19. december 2020, hvor flere hundrede mennesker var samlet for at demonstrere mod coronarestriktionerne, som de mente var for vidtgående. Dette blev startskuddet på en række lignende demonstrationer anført af Men In Black-gruppen, som har formålet at mobilisere langt flere mennesker end de førnævnte grupperinger (Hvilson & Sjöberg 2021b).

Den indledende prolog stammer fra MIB-demonstrationen, der blev afholdt den 9. januar, som var præget af sammenstød mellem demonstranterne og politiet, hvilket resulterede i, at 23 demonstranter blev anholdt – henholdsvis 18 i København og 5 i Aalborg (Nielsen 2021). MIB-grupperingen blev for alvor kendt og skabte stor medieomtale efter demonstrationen den 23. januar 2021, da der under demonstrationen blev hængt en dukke, som forestillede statsminister Mette Frederiksen, op i en lygtepæl med ordene hæftet på brystet "*Hun må og skal aflives*". Da demonstrationen var ved at nå sin afslutning, blev denne dukke antændt – en handling der efterfølgende skabte stor debat og kritik. MIB-organisationen tog hurtigt afstand til dukkeafbrændingen, da de mente, at denne begivenhed havde fjernet fokus fra demonstrationernes egentlige formål (Hvilson & Sjöberg 2021b). Stifteren Morten Jacobsen har udtalt, at demonstrationerne opstod, fordi budskaberne fra klinke-klanke-demonstrationerne ikke kom tydeligt nok igennem, og der var brug for andre midler til at skabe opmærksomhed omkring deres sag (Mauritzen & Thisgaard 2021). MIB henvender sig særligt til 'folket', som blandt andet kan illustreres gennem parolen "FUCK HØJREFLØJEN, FUCK VENSTREFLØJEN, VI ER FOLKET!". De har motiveret særligt mange unge mænd fra hooligan-miljøet og mødte derfor også kritik for, at demonstrationerne gav hooligans et sted at slå, nu hvor de ikke kunne komme på stadion, fremfor at kæmpe for en særlig sag.

Trommer, klokker, truthorn og lyden af kanonslag der bliver fyret af. Der er en dirrende stemning blandt den store menneskemængde, der er klar til at bevæge sig videre. Det samme er politiet.

Notat fra observationsnoter (Bilag 4)

Som de to visuelle fremstillinger har til formål at belyse, så benyttes der meget forskellige udtryksformer og handlingsrepertoarer til at oversætte deres budskaber og på forskellig vis vække danskerne. F.eks. er en meget central forskel, at MIB-demonstrationerne ofte afholdes om aftenen, hvorimod klinke-klanke-demonstrationer foregår midt på dagen eller tidlig aften. Dette kan virke rammesættende for de fremmødte deltagere og deres opførsel under demonstrationerne.

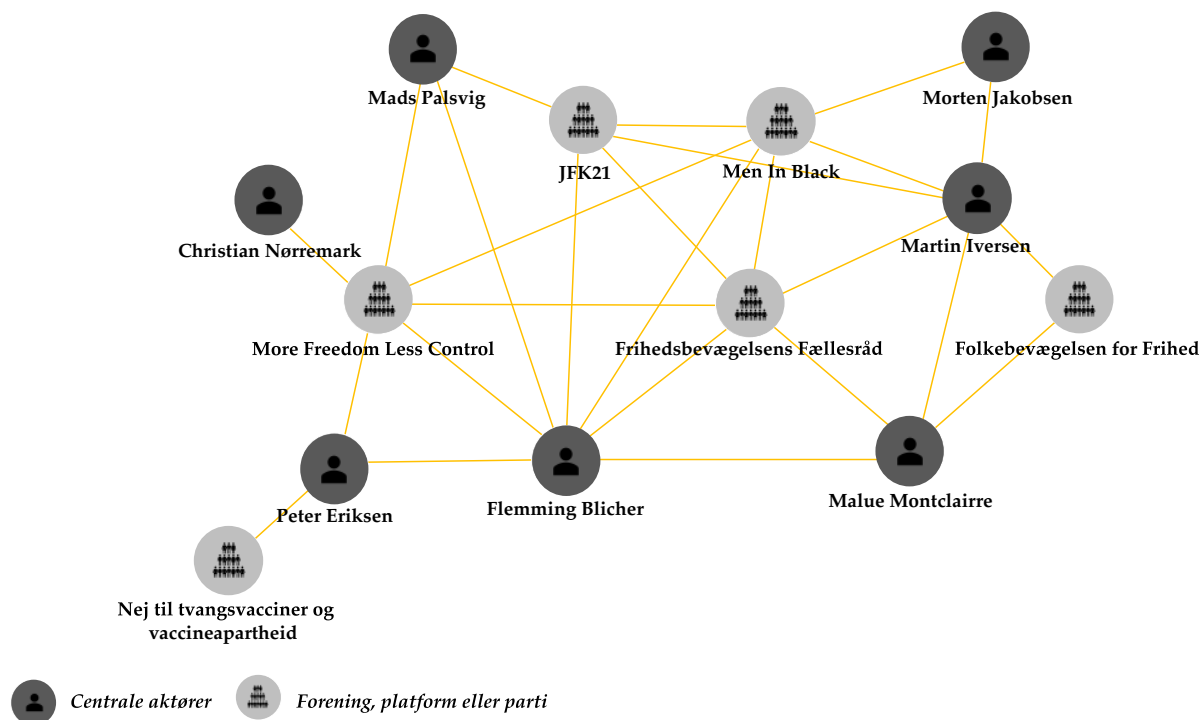
Ligesom de tidligere nævnte coronaskeptiske grupperinger såsom Frihedsbevægelsens Fællesråd, så består MIB-deltagerne også af en brogede flok af mennesker på tværs af forskellige sociale kategorier, hvor særligt den store etniske differentiering er iøjnefaldende. Derudover deltager mange af de samme aktører fra de andre coronaskeptiske grupperinger også i MIB-demonstrationerne, og derfor fremstilles deltagerne i medierne ofte som ”(...) folk fra den yderste højrefløj i *Men in Black*, (...) folk fra venstrefløjen, (...) hooligans, konspirationsteoretikere, og så er der også helt almindelige mennesker, der ikke er enig i den måde, regeringen håndterer corona-krisen på” (Tom Carstensen i Nissen et al. 2021). I et Deadline-indslag på DR beskriver rapperen Ali Sulfi, en anden central aktør i MIB, at mange af deltagerne til demonstrationerne aldrig før har været aktive under demonstrationer eller været politisk organiseret (Rosenkrands 2021). MIB-grupperingen har altså eftersigende, formålet at samle flere og flere mennesker, der har haft behov for et afbræk fra de mange begrænsninger i hverdagslivet, men også folk der er trætte af restriktionerne, den førte coronapolitik, overvågningen og magtkoncentrationen over folket.

5.2. Netværket på kryds og på tværs

De førnævnte grupperinger repræsenterer nogle af de forskellige aspekter som eksisterer indenfor den generelle coronamodstand. Men de er i høj grad også en sammenflettet skare, hvor de deltager på kryds og på tværs af hinandens demonstrationer. For eksempel er der organisationen *More Freedom Less Control* med Christian Nørremark i spidsen, som bl.a. sælger merchandise, hvor overskuddet fra salget går til at støtte nogle af de centrale aktører i netværket. Med inspiration fra *netværksanalysen af den danske coronaskepsis* udarbejdet i et samarbejde mellem Mandag Morgen og Altinget (Lehmann et al. 2021)³ er nedenstående figur fremstillet til at illustrere sammenhænge og kompleksitet i netværket:

³Netværksanalysen er baseret på offentligt tilgængelige informationer fra særligt sociale medier og cvr-registret, samt på samtaler med en lang række af de aktører, der indgår i netværket. Alle, der optræder i netværket, har haft enten en mobiliserende eller organiserende funktion i modstanden mod coronarestriktionerne siden marts 2020 (Lehmann et al. 2021).

5.2.1. Kortlægning af det danske coronaskeptiske netværk:

Først og fremmest er det vigtigt at understrege, at ovenstående kortlægning af aktører og grupperinger, der er modstandere af den danske coronahåndtering, er vidt forgrenet, og langt fra alle er repræsenteret i denne illustration. Denne kortlægnings formål er at illustrere og eksemplificere de netværksrelaterede aktører, som udtrykker sig gennem politiske protester. Netværket skal betragtes som horisontale organiseringer, hvortil der forekommer mindre vertikale grupperinger, f.eks. Frihedsbevægelsens Fællesråds 17 små lokalgrupper fordelt udover landet. Grundet den ufuldkommene viden og kilder samt den konstante udvikling, har det ikke været muligt at fremvise en entydig sammenhæng i netværket. Det er dog muligt at konkludere at netværket har rødder i mange forskellige grupperinger. De er repræsenteret af borgere på tværs af køn, alder, etnicitet, uddannelsesniveau og politiske overbevisninger, der særligt spænder fra klassiske liberale holdninger hvor individet frihedsrettigheder anfægtes til større fortællinger hvor coronakrisen fortolkes som et resultat af en større global sammensværgelse. Målsætningerne for netværket har også været meget dynamiske i den forstand, at de har været under påvirkning af coronaudviklingen, f.eks. kæmpede de imod konkrete restriktioner som mundbind, forsamlingsforbuddet og coronatest til en start, men fik et øget fokus på epidemiloven, vacciner og vaccinepas senere hen.

5.3. Afgrænsning

Gennem dette speciale vil de forskellige grupperinger betragtes som et samlet fænomen og der vil refereres til dem som *det coronaskeptiske netværk*. Denne tildelte titel udspringer fra min vurdering af fænomenet som værende et *grænsetilfælde*. Det coronaskeptiske netværk besidder nemlig forskellige kerneelementer fra definitionen af sociale bevægelser som lyder: ”*Kollektiv og koordineret handlen med en vis udstrækning over tid, der udgøres af en flerhed af konkrete og netværksrelaterede aktører, udtrykker sig gennem politisk protest, har politiske mål og bygger på en grad af fælles identitet*” (Lindekilde & Olesen 2015:42). Netværket er udsprunget fra en transnational tendens, de udtrykker sig gennem politisk protest og blandt deltagerne er der vokset en grad af fælles identitet frem. Dog bygger netværket ikke på nogle klare politiske mål, fælles handlingsrepertoarer eller en flerhed af konkrete og netværksrelaterede aktører. Derfor er det vurderet, at betegnelsen *netværk* er mere dækkende til at beskrive dette fænomen.

Coronarestriktionerne, minkskandalen, vaccinerne, hjælpepakkerne, isolationen m.v. har sammenbragt aktører og grupperinger på tværs af samfundet, som man tidligere ikke ville betragte som værende en del af det samme fællesskab. Gennem det empiriske arbejde og de sekundære kilder er det blevet tydeligt, at, hvad der forener og binder disse forskellige grupper sammen, er modstanden. De er alle bekymrede borgere, der kæmper for, at deres stemmer bliver hørt. Deres kamp er bundet sammen af en ”tynd” fælles identitet som knytter sig til gennemgående forståelse af coronahåndteringen som værende forkert. Denne fælles følelse virker som drivkraften for det nyopstået netværk. Genstandsfeltet for dette speciale vil være disse folkelige grupperinger og organiseringer, der ikke forenes om det, de er for, men om at være imod.

6. Analyse

Følgende analyse anlægger en ambition om at skabe en forståelse af, hvordan det coronaskeptiske netværk fortolker og oversætter COVID-19-pandemien. Som afsnittet *Det coronaskeptiske netværk i Danmark* belyser, så består netværket af mange forskelligartede grupperinger og aktører. Derfor vil det indledende afsnit i analysen præsentere nogle af de mest centrale handlingsrepertoarer og oversættelser, samt den fremvoksende kollektive identitet og deres fælles værdiorientering, der tager udgangspunkt i den binære skelnen mellem frihed og sikkerhed. Dernæst analyseres netværket i et bredere værdiperspektiv hvor, to binære koder har vist sig at være centrale for netværkets kritiske fremstilling og fortolkning af coronakrisen, nemlig 'Den blå pille versus Den røde pille' samt 'Eliten versus Folket'. Afslutningsvis vil nogle af de afledte og oplevede konsekvenser fra deres værdikamp præsenteres. Dette har til formål at belyse, hvordan deltagerne legitimerer og retfærdiggør deres handlinger og kamp for frihed. Dette bidrager til en vigtig indsigt i deres fortolkning af et splittet Danmark. Løbende vil forskellige handlingsrepertoarer præsenteres for at belyse hvordan netværket benytter forskellige symboler og grænsedragninger til at universalisere deres værdier.

6.1. Sammen om at være imod

På tværs af netværket er der vokset en form for kollektiv identitet frem, som beskriver og positionerer aktørerne som værende *frihedskæmpere*. Det er med til at konstruere og genere en ny form for politisk fællesskab og identitet, eksempelvis benyttes beskrivelsen ”*at være frihedskæmper helt ud til fingerspidserne*” om nogle af de mest engagerede deltagere. At være frihedskæmper refererer dog ikke til én konkret handling eller udtryksform, men tager udgangspunkt i at udvise modstand overfor regeringens coronahåndtering. Om denne modstand tager udgangspunkt i vacciner, epidemiloven, coronapas, overvågning, hjælpepakker, 5G-stråling mv. fremstår som udgangspunkt ikke som det væsentlige, men derimod at man stiller sig kritisk og tør handle imod de udarbejdede coronarestriktioner. For mange vil betegnelsen ’frihedskæmper’ nok skabe associationer til modstandsfolkene under 2. verdenskrig og tilskrive dem status som nationale helte, der valgte at handle trods af de styrende tyske magter. Disse associationer gør, at betegnelsen bliver et stærkt symbol for nogle bestemte værdier, som aktørerne overfører til og identificerer sig selv med. Positioneringen som frihedskæmper giver også indikationer af deres fortolkning af coronakrisen, da det er et udtryk for, at vi befinder os i en tid, der kan sidestilles med 2. verdenskrig. På Frihedsbevægelsens Fællesråds (FBB) Facebookside blev der delt en video af en 92-årig jødisk kvinde, der havde overlevet holocaust under 2. verdenskrig. Videoen er fra en af de tyske coronademonstrationer, hvor kvinden deler sine bekymringer ift. den nuværende situation, og hvordan hun betragter coronakrisen og dens omfang som frygteligere, end hvad der foregik dengang. Til denne video skrev FBB således:

”Der er absolut ingen forskel i den bagvedliggende taktik, af det som foregik under 2. Verdenskrig, og det som vi står midt i nu - problem, reaktion, løsning. Alle tror de selv ville have bekæmpet nazismen dengang. 95% tager fejl, det ville de ikke. (...) Måske udskammer du dem som tager kampen for at retfærdiggøre overfor dig selv du intet skal gøre.” (Bilag 2, FBB)

Det bygger også på en fortælling om, at en dag vil den resterende del af befolkningen takke alle dem, der kæmpede for danskernes frihed, og at disse mennesker var de sande helte under pandemien, fordi de ikke var bange for at gøre modstand eller handle på trods af den udbredte frygt. Framingen af fortiden kan dermed være en vigtig komponent i at opbygge en kollektiv identitet og en forståelse af, hvordan de ønsker at blive betragtet. Fra et framingsperspektiv ville man betragte denne fremstilling som værende en instrumentel handling, der er en del af deres

strategiske kommunikation. Men med inddragelse af perspektiver, der i højere grad lægger vægt på mening og værdimæssige aspekter af sociale bevægelser, samt med et empirisk indblik i det coronaskeptiske netværk, vil jeg argumentere for, at denne kollektive identitet som *frihedskæmpere* rækker udover en strategisk forklaringsramme. Mange af de aktører, som kæmper imod, oplever coronakrisen som lignende eller værre forhold end dem, som jøderne levede med under 2. verdenskrig. De nægter at se passivt til og ende med at stå i en position, hvor de vil se tilbage på coronakrisen og tænke: "*Hvorfor kæmpede jeg ikke imod?*". Der eksisterer altså en reel frygt blandt dele af netværket, og denne frygt er en central drivkraft for deres handlinger. I stedet for at være begrænset og handlingslammet af frygten, vælger de i stedet at handle på den.

Ved deltagelsen under demonstrationerne og gennem den virtuelle etnografi har der været et fokus på, hvordan det coronaskeptiske netværk benytter bestemte handlingsrepertoarer til at *oversætte* deres værdikamp. Om dette foregår på Rådhuspladsen i København eller i et kommentarspor på Facebook, så ses der utallige eksempler på, hvordan deres udtryksform kan beskrives som en *bricolage* af stærke symboler, koder, narrativer og kritikpunkter fra tidligere sociale bevægelser eller kulturelle præsentationer. Under første demonstration i Aalborg blev den afdøde sanger Natasjas sang '*Gi' mig Danmark tilbage*' afspillet flere gange. Sangen omhandler ytringsfrihed, frisind, stoffer, Christiania, ungdomshuset som blev fjernet og en generel kritik af Anders Fogh-regeringen. Sang har et systemkritisk afsæt, og efterspørger ligesom coronamodstandsbevægelsen om *at få Danmark tilbage*. I billedecollagen fra de såkaldte klinke-klanke-demonstrationer (jf. s. 26) benytter en kvinde symbolikken fra LGBT+-miljøet til at understøtte sin pointe. Prideflaget, som kvinden bærer, er et symbol på accept, inklusion og fejringen af kærlighed, og på skiltet rundt om hendes hals, er der skrevet det kendte anti-krigs slagord '*Make Love Not War*', hvor ordet *war* er udskiftet med *sociale distance*, hvilket kan fortolkes som en sidestilling mellem krig og social distance. Der bliver også refereret til sloganet '*We are the 99,99 percent*' som har afsæt i Occupy-protesterne, hvis kritik gik på den voksende ulighed og af den økonomiske elite. De tre førnævnte eksempler er tre forskellige udtryksformer med afsæt i tre forskellige værdikampe, men bliver i kombination og i en nyfortolkning anvendt som *oversættere* for den værdikamp, som det coronaskeptiske netværk kæmper. Ved at benytte værdier der er universaliseret i det brede samfund, bliver deres budskaber nemmere oversat og skaber kulturel resonans, samt giver dem et vokabular der gør dem i stand til at italesætte deres kritik af coronakrisen og den tilhørende håndtering.

Som tidligere nævnt, så har Men In Black-demonstrationerne haft en mere konfronterende form i deres udtryk og handlingsrepertoarer. Dette har skabt kritik både fra den resterende del af den danske befolkning, men også internt i netværket.

Kommentarspor til et opslag på Men In Black, Denmark (Bilag 2, MIB)

De voldelige sammenstød med politiet, kanonslag, fyrværkeri, romerlys og episoden med dukkeafbrændingen har været med til at skabe opmærksomhed omkring det coronaskeptiske netværk og dermed fået spredt deres budskaber i de etablerede medier. Men det er også med til at dele vandene. Som illustreret i ovenstående udklip forekommer der deltagere, som deler MIBs værdier og kamp, men som ikke anerkender demonstrationernes mere voldelige karakter. Budskaberne synes at blive overdøvet af larm og ballade. Dette kan være med til at udfordre skabelsen af en kollektiv identitet samt have en negativ effekt på universaliseringen af deres værdikamp. MIB-demonstrationerne er dermed opstået med afsættet i et paradoks. De formåede netop at skabe den opmærksomhed, der gjorde, at deres budskaber bliver videreformidlet til den bredere befolkning – noget som klinke-klanke-demonstrationerne ikke i samme grad lykkedes med. Udbredelsen af deres kendskab er dog sket med afsæt i handlinger, der kan modarbejde selve formålet med demonstrationerne. Dette belyser også den symbiose, der kan forekomme mellem sociale bevægelser og de etablerede medier. Når sociale bevægelser

eller netværk som dette bygger på forskellige former for vold og konflikt, så opfylder de nogle af de grundlæggende nyhedskriterier som drama, konflikt og sensation (Olesen 2015:63).

6.1.1. Når kuren bliver værre end sygdommen

COVID-19-krisen kan betragtes som et stort samfundsmæssigt eksperiment, hvor alle har det samme formål – nemlig at bringe mennesker og samfund bedst muligt gennem pandemien. Men på trods af det fælles mål er opfattelsen af vejen dertil vidt forskellig. Denne diskussion har afsæt i forskellige ideologiske overbevisninger og betragtninger af, hvad der i sidste ende vejer mest på vægtskålen. Nogle af de centrale afvejninger under krisen har været økonomi versus sundhed, det fysiske helbred versus det psykiske helbred, friheden til bevægelse versus friheden fra sygdomme, beskyttelse af de svageste borgere i samfundet versus begrænsninger af børns adgang til undervisning og socialisering (Bolsover 2020). Mange af disse afvejninger har medført en begrænsning af danskernes frihed, da nogle af de helt grundlæggende frihedsrettigheder blev erstattet af en række drastiske tiltag i forsøget på at mindske smittespredningen. Mette Frederiksen beskrev selv denne tilgang i begyndelsen af pandemien således: *"Regeringen har, som jeg har sagt det tidligere, valgt den tilgang, at vi hellere handler hurtigt end for sent, at vi hellere går for langt end for kort"* (Statsministeriet 2020b). Til en start spillede det sundhedsmæssige hensyn altså en altdominerende rolle i den danske coronastrategi. Men ved den gradvise genåbning begyndte de økonomiske overvejelser og hensyn gradvist at spille en større rolle, og dermed begyndte en øget debat om de svære afvejninger og coronahåndteringens proportionalitet (Ravnborg 2020).

I forlængelse af nedlukningen tog den offentlige diskussion afsæt i det populære spørgsmål: *"er kuren er værre end sygdommen"*? Kuren er i denne sammenhæng konsekvenserne af nedlukningen og de mange restriktioner, og sygdommen er ofrene for COVID-19 (Gerdes et al. 2020). Svaret på dette spørgsmål kan siges at tage udgangspunkt i forskellige interesser og værdier. For at kunne analysere de forskellige udgangspunkter yderligere, kan man med fordel orientere sig i den klassiske politiske teori, herunder filosofen Isaiah Berlin og hans to frihedsbegreber. Berlin skelner mellem to opfattelser af frihed: en negativ og en positiv, eller *friheden fra* og *friheden til*. I denne dikotomi betragtes den negative frihedsopfattelse som friheden til at handle uden interferens f.eks. friheden til at forsamles eller friheden til at tale frit, hvorimod den positive frihedsopfattelse betragter frihed som kilden til kontrol eller interferens, altså friheden til at handle efter egen vilje f.eks. friheden til at handle uden diskrimination (Bolsover 2020). I forlængelse heraf hævdede Berlin, at liberalister almindeligvis vil tilslutte sig den negative frihedsopfattelse, mens socialistiske og totalitære

tænkere tilslutter sig den positive frihedsopfattelse (Lippert-Rasmussen 2009: 689). Berlins definitionen af frihedsbegrebet tager altså afsæt i forskellige politiske ideologier og konsekvenser. Dette perspektiv er særligt illustrativt til at forstå en af de grundlæggende spændinger i liberale samfund og en af de mest centrale værdier på tværs af det coronaskeptiske netværk, nemlig diskussionen om statens indvirkning på den individuelle frihed, herunder hvordan individuelle rettigheder og frihed balanceres i en global pandemi (Bolsover 2020).

Med parolen *"Frihed for Danmark – Vi har fået nok!"* giver det coronaskeptiske netværk udtryk for et ønske om færre coronarestriktioner og er dermed en kritik af den forøgede statslige regulering. Det coronaskeptiske netværk betragter mundbind, vacciner, vaccinepas, smitteopsporing, social distance, coronatest og særligt epidemiloven som tiltag, der alle har til formål at indskærpe danskernes frihedsrettigheder og handlemuligheder:

"Overgrebene mod vores frihedsrettigheder, sker med udgangspunkt i frygt og ønsket om at kontrollere os som befolkning. Ikke ud fra et kærligt ønske om, at vi skal leve frit og sundt og trives under de bedste betingelser, men ud fra et ønske om, at vi alle skal opføre os og leve på en bestemt måde." (Frihedsbevægelsens Fællesråd 2020).

Denne framing af coronarestriktionerne hviler i høj grad på et ideal om den negative frihedsforståelse, altså hvordan statens indblanding står i vejen for deres muligheder for at leve som frie væsener, der kan handle frit. Dette underbygges med, at tiltagene ikke er baseret på rationelle beslutningsprocesser, men i stedet er baseret på frygt og et ønske om magt. Ud fra denne framing er netværket altså funderet på en mere liberal forståelse af samfundsindretningen, hvor de frie valg vægter højest. Hvorimod den tilgang, som regeringen fører, i højere grad bygger på en positiv frihedsforståelse, altså at restriktionerne er til for, at vi som borgere, er frie fra virussen. Deltagerne i det coronaskeptiske netværk må derfor ikke fortolkes som borgere der bevidst forsøger at modarbejde det *fælles bedste* under pandemien, men skal i højere grad betragtes som en gruppe af borgere som fortolker det fælles bedste ud fra et modsatrettet ideologisk perspektiv, end hvad regeringens forsigtighedsprincip tager afsæt i. Frihedsbevægelsens Fællesråd beskriver en af deres grundlæggende værdier som værende *"Vi er i stand til at tilsidesætte os selv, til fordel for det fælles bedste"* (2020). De har altså samme mål som regeringen, men deres vej derhen indbefatter ikke brugen af mundbind, social distance, vacciner mv. som regeringen advokerer for. Ovenstående skaber altså en forståelse af, hvordan COVID-19-krisen med dette perspektiv tager udgangspunkt i en binær afvejning af *frihed* overfor *sikkerhed*, og dermed en værdi- og fortolkningskamp.

6.1.2. Delkonklusion

På tværs af det coronaskeptiske netværk vokser der en kollektiv identitet frem, der hviler på en framing og en værdimæssig fortolkning af aktørerne som værende *frihedskæmpere*. Denne performance eller selviscenesættelse bliver en måde at positionere netværket, som bærer af nogle bestemte kerneværdier. En generel tendens, der kendetegner netværkets handlingsrepertorie, er deres bricolage af symboler, koder og narrativer, der på kryds og på tværs af kontekster og budskaber benyttes til at oversætte deres værdikamp. Denne kamp tager afsæt i netværkets forsøg på at bidrage til en alternativ fortolkning af coronakrisen, og en alternativ værdipositionering af det *fælles bedste*, der bygger på en negativ frihedsforståelse ud fra Berlins terminologi. Coronakrisen har åbnet op for en diskussion om, hvad der vejer mest på den værdimæssige vægtskål under en pandemi, og netværkets opstand tager udgangspunkt i *at være imod* den eksisterende værdiorientering som coronahåndteringen tager afsæt i. Denne diskussion tager også afsæt i forskellige *fortolknings- og definitionskampe*, som vil være afsættet for det følgende afsnit.

6.2. Den blå pille versus Den røde pille

COVID-19-pandemien har ikke kun medført en sundhedskrise, men kan også siges at have medført en videnskrisi. Grundet coronavirussens hastige udbredelse befandt verdens befolkning sig pludseligt i en position, hvor der blev stillede utroligt mange spørgsmål, men kun meget få kunne besvares. Filosofen Jürgen Habermas har i anledningen af pandemien udtalt, at *”én ting kan man sige: så megen viden om vores ikke-viden og om at være tvunget til at handle og leve med usikkerhed, har vi aldrig oplevet”* (Habermas set i Det Ethiske Råd 2020). Citatet indrammer en vigtig betingelse, der har fundet sted under krisen – netop at betingelserne for videnskabeligt funderede beslutninger har vist sig at være vanskelige. Med afsæt i Ulrich Becks risikosamfund er et genkendeligt element ved globale risici, det usikre koordineringsdrama, der udspiller sig mellem myndighedseksperter, politikere og medierne, der skiftevis foretager forskellige vurderinger og udfordrer hinandens troværdighed (Blok 2020: 76). Det er denne *definitions-kamp* som det coronaskeptiske netværk kæmper for at påvirke og reproducere.

Fortolkningen af COVID-19-pandemien eller nærmere fortolkningen af COVID-19-virussens eksistens har gennem undersøgelsesperioden ændret karakter og fremstår forskellig på tværs af det coronaskeptiske netværk. Til en start var modstanden særligt møntet på, at coronavirussen ikke eksisterede eller, at sygdommen i højere grad var et udtryk for 5G-stråling mv. en fortolkning som bl.a. Flemming Blicher og Mads Pladsvig har abonneret på. Denne underkendelse eller benægtelse af coronavirussens eksistens er dog med tiden blevet væsentligt nedtonet i den generelle framing udadtil, særligt i forbindelse med MIB-organisationen, der offentligt har understreget, at de ikke underkender virussens eksistens. Fra et framingsperspektiv kan dette skifte skyldes, at mobiliseringskraften synes at være større ved ikke at benægte coronavirussens eksistens, da deres kamp i højere grad vil afskrives med at være konspiratorisk og dermed vil kampen blive stemplet som illegitim. I stedet er deres framing på tværs af grupperne møntet på en underminerende framing af coronavirussens alvorsgrad, som ofte sammenlignes med almindelig influenza eller sæsonsye, og derfor har nedlukningen og de mange restriktioner været ude af proportioner. Fra et mere individorienteret perspektiv kan dette skifte også forklares ud fra det forhold, at der til en start af pandemien kun var en meget lille andel af den danske befolkning, der havde været smittet med virussen. Derfor var det også nemmere at betvivle dens eksistens, men jo længere hen vi kom i pandemien, oplevede flere og flere selv at blive smittet eller have nogle i sin nærmeste omgangskreds, der havde været det. Dermed blev coronavirussens eksistens svære at benægte. Fortolkningen af virussens eksistens

har dog ikke været bærende for netværkets kritik, men har nærmere virket understøttende i deres fortolkningen af de (ofte skjulte) problematikker, der eksisterer i samfundet.

Der bliver lagt et stort arbejde i at afdække *sandheden*, og flere af de centrale aktører betegner det som et *oplysningsprojekt* eller et forsøg på at ”*vække den danske befolkning*”, som blindt har ladet sig lede igennem coronakrisen af politikere og eksperter. I stedet beror det coronaskeptiske netværks forklaringsforsøg på et kritisk oplysningsideal, hvor en søgen efter viden og friheden til at tænke selv fremprioriteres. Gennem opdagelsen af ny viden forsøger de at påvirke den demokratiske proces samt udfordre politikernes og eksperternes, hvad de mener som værende, påberåbte monopol på viden og sandheden. Medlemmerne indtager grundet dette kritiske oplysningsideal rollen som værende *kritisk tænkende*, hvilket også står i relation til den skepsis og manglende tillid til, at offentligheden får, præsenteret den korrekte udlægning af COVID-19-situationen. Dette forhold til oplysning kan bekrives ud fra den futuristiske actionfilm *The Matrix*, hvis reference om den blå og røde pille har haft en stor kulturel gennemslagskraft. I filmen får protagonisten, Neo, muligheden mellem at vælge mellem den blå pille, som vil lade ham forblive i lykkelig uvidenhed, mens den røde pille vil åbenbare en smertefuld sandhed for ham og give ham en indsigt i, hvor dybt kaninhullet er (Robbins 2015). Det coronaskeptiske netværk kan ud fra denne metafor siges at have kendskab til den smertefulde sandhed fra den røde pille og forsøger nu at videreformidle denne sandhed eller *#Breakthetmatrix*, som enkelte benytter i forbindelse med deres diskussioner i Facebookgrupperne, hvor de deler deres klarsyn og fortællinger om det dybe kaninhul, som coronakrisen har vist sig at være. Grundet denne indsigt og opvågning opfordrer særligt en central aktør som Malue Montclairre fra Frihedsbevægelsens Fællesråd til, at danske borgere bliver nødt til at tage sagen i egen hånd og oplyse sig selv. Hun beskriver det således:

”Det er simpelthen så vigtigt, at vi hele tiden, bliver klogere, at vi uddanner os selv, at vi forstår nogle af de ting, som vi ikke tidligere har været nødsaget til at forstå – jura, lovgivning, politik og hvordan det hele hænger sammen. Noget af det vi tidligere har haft en helt naturlig forventning om, at det var der et folketing og en regering, som tog sig af til befolkningens bedste. Vi må bare sige, at konsekvenserne af, at vi har fattet nul af hvad der har foregået, fordi vi igennem tiden, er blevet - måske, lullet ind i - at have tillid til, at der var nogle andre der tog sig af det for os. Vi er kommet til et sted i vores, i menneskeheds historie, hvor vi må uddanne os selv, og vi er begyndt at tage ansvar for at finde oplysninger selv. Vi oplever på alle mulige forskellige måder, at vi ikke får sandheden af vide.” (Malue Montclairre, Frihedsbevægelsens Fællesråd LIVE-Video)

Til at forstå ovenstående citat bedre og den generelle vagtsomhed, der eksisterer på tværs af det coronaskeptiske netværk, kan man med fordel inddrage Niklas Luhmanns funktionelle tillidsanalyse. Luhmanns analyse tager afsæt i Talcott Parsons begreb *dobbelt-kontingens*, som indfanger et grundlæggende problem ved den sociale orden. Nemlig at andre individer har friheden til at opleve og handle anderledes end individet selv – og vice versa. Dette medfører en uberegnelig dynamik til den sociale orden, og mennesket (som individ eller socialt system) håndterer dette ved at udvikle virksomme måder til at reducere den sociale kompleksitet, hvoraf tillid er én af disse måder. Luhmann betegner altså tillid som en *funktionelt ækvivalent* mekanisme til kompleksitetsreduktion, hvor der ved hjælp af systemdannelse sker en selektiv opbygning af en højere intern orden, som mindsker kompleksiteten, og dermed gør det nemmere for mennesker at navigere i verden (Luhmann 1999: 17-18). Tillid er dermed en vurdering af, om man kan stole på, at andre menneskers handlinger vil komme en til gode på et senere tidspunkt ”*Begrundelsen af tillid påvirker placeringen af tillid, men ikke tilliden selv. Tillid er og bliver altid et vovestykke*” (ibid.: 62). Når deltagerne i det coronaskeptiske netværk stiller spørgsmålstejn ved, *hvem man kan stole på* ift. sandheden om coronakrisen og i kraft heraf udviser en vagtsomhed overfor de dominerende fortolkninger, har det afsæt i mistilliden som *funktionel ækvivalent* til tillid, hvor man må vælge mellem tillid eller mistillid. Begge valg tilvejebringer en reduktion af coronakrisens kompleksitet. Men mens tillid reducerer den sociale kompleksitet ved at forenkle livsførelsen ved at påtage sig en risiko, reducerer mistilliden derimod den sociale kompleksitet på en emotionelt anspændt facon, fordi man hele tiden må være på vagt og udarbejde nye kamp- eller forsigtighedsstrategier, som gør det muligt at handle formålsrationelt. Med afsæt i Luhmanns teoretiske univers vil mistilliden, som aktørerne udviser, have en betydning for den viden og de informationer, de fortolker og forklarer coronakrisen ud fra. Mistillid vil nemlig, ifølge Luhmann, resultere i en forenkling og ofte en drastisk forenkling, fordi mistilliden vil kræve flere informationer, og dette vil medføre en indsnævring af de informationer, som de støtter sig til – de bliver så og sige *stærkere* afhængige af *færre* informationer (ibid.: 125-126). Dette skal ikke forstås som, at de ikke forholder sig til en masse forskellige information, men nærmere at læsningen af dem altid ender med den samme konklusion eller fortolkning af sandhed. Det kan i denne forbindelse være vigtigt at nævne, at ikke alle skuffelser vil ødelægge tilliden, men når en aktør har oplevet tilstrækkeligt med skuffelser, vil bærgeret flyde over og mistilliden vil skabes. Denne mistillid vil blive ført med over i en fremstilling af en mistillidspræget adfærd og blive en del af deres grundlæggende ’indstillinger’ samt benyttes til deres forventningsdannelse. Dette kan føre til en ond cirkel, da

en aktør, som nærer mistillid, kan have svært ved at skjule det, og måske ligefrem handler i et mønster, der vil styrke mistilliden (ibid.: 129). Under en af de etnografiske samtaler ytrer vedkommende sig således: *"Hvis det stod til mig, så skulle der ikke findes penge og politik. Det er dét som er galt med hele samfundet"* (Bilag 4, Etnografiske samtaler). Dette citat tyder i høj grad på en grundlæggende mistillidspræget indstilling til samfundet, hvor to grundlæggende og essentielle elementer for samfundet, som penge og politik må siges at være, ønskes afskaffet.

6.2.1. Lukketheden under coronakrisen

Aktørerne i det coronaskeptiske netværk stiller sig kritiske overfor den manglende gennemsigtighed og transparens, der har været i forbindelse med coronahåndteringen. Førnævnte har skabt grobund for en mistanke om, at regeringen har noget at skjule eller ikke fortæller den hele sandhed. Disse antagelser blev til dels bekræftet og forstærket i forbindelse med udgivelsen af rapporten *"Håndteringen af covid-19 i foråret 2020 – Rapport afgivet af den af Folketingets Udvalg for Forretningsordenen nedsatte udredningsgruppe vedr. håndteringen af covid-19"* (2021). Rapporten er udarbejdet af en uvildig ekspertgruppe, som fastslår, at det var en politisk beslutning at lukke landet ned, på trods af Statsministerens udtalelse under pressemødet den 11. marts 2020 *" (...) derfor er det myndighedernes anbefaling, at vi lukker al unødvendig aktivitet ned på de områder i en periode."* (Statsministeriet 2020a). I rapporten bliver det opsummerende beskrevet således:

"Den redegørelse for forløbet op til nedlukningen, som er givet i rapportens kapitel 9, giver ikke støtte til den formulering, som statsministeren bruger på pressemødet den 11. marts 2020. Tilsvarende bliver Sundhedsstyrelsens forbehold over for revisionen af epidemiloven ikke tydeligt nok videreformidlet til Folketinget i forbindelse med behandlingen af forslaget til første ændring af epidemiloven den 12. marts 2020." (Folketinget 2021:31)

Ligesom rapporten også understreger det, så er det ikke problematisk, at nedlukningen sker på baggrund af en politisk beslutning, når den tager afsæt i en krise af det omfang og kompleksitet, som gør sig gældende for COVID-19-krisen, ydermere grundet de usikkerheder som knyttede sig til vurderingerne af COVID-19-smittens konsekvenser. En sådan beslutning må trækkes op på et politisk niveau. Der, hvor problemet opstår, er i den politiske kommunikation fra statsministeren, der forsøger at legitimere beslutningen samt overbevise den danske befolkning om, at denne er baseret på sundhedsansvarlige anbefalinger. Da det kom frem i offentligheden,

at den politiske kommunikation ikke stemte overens med virkeligheden, kom det ikke som, nogen overraskelse for aktørerne i det coronaskeptiske netværk. Denne fremhævelse var nærmere et konkret eksempel på det spind af løgne og bedrag, som de mener, at Mette Frederiksen opererer indenfor. Statsministerens og statsministeriets ageren frames blandt deltagerne bl.a. som ”nedlukningen handler absolut ikke om sundhed eller evidens” (Bilag 2, F&O⁴). I stedet fremstilles det som et led i en større magtdemonstration og et forsøg på at centralisere magten enerådigt hos dem. I denne forbindelse bliver departementschef Barbara Bertelsen ofte fremhævet. Som rapporten også belyser, så forekom der en tydelig centralisering af beslutningsprocesserne i forbindelse med nedlukningen i marts 2020 ført an af Barbara Bertelsen (Folketinget 2021). Hendes nedtonede rolle fremstilles og forklares blandt grupperne som en del af en større plan og et statskup:

Barbara bertelsen bliver hyret af Mette som departementchef d. 9 januar 2020. Den dato er super interessant for de må have vidst noget i forvejen at de udskifter departementchefen i statsministeriet lige inden Corona startet er statskuppet sker i Danmark hvor der bliver dannet et vaccum af få mennesker styret af Mette og Barbara i statsministeriet for resten får intet at vide, herfra dikterer de alt derfra og ligger press på sundhedsministeriet vidner om Danmark har været udsat for et statskup af Mette frederiksen regeringen. Derved havde Mette kontrol over statsministeriet og alt kommunikation og satte alle andre ministerier og demokratiske kræfter ud af spil.

👍👎👉 29

5 kommentarer 3 delinger

Facebookopslag i Folkebevægelsen for Frihed (Bilag 2, FFF)

Manglende transparens i den politiske beslutningsproces kan danne grobund for og virke bekræftende for det coronaskeptiske netværks mistillidsprægede indstillinger og adfærd. Ovenstående Facebookopslag tyder på, at vedkommendes *bæger er flydt over* for længst. Når en begivenhed som denne forekommer, der kan danne grobund for mistanke, er virkningen af den mistillidsprægede indstilling ofte overdimensioneret og går langt ud over, hvad der isoleret set kan tilskrives den konkrete begivenhed (Luhmann 1999:129). Fra dette perspektiv, der har afsæt i Luhmann, bliver statsministerens tvetydige kommunikation skaleret op til et såkaldt statskup og en afmontering af demokratiet, hvorved fortolkningen af coronanedlukningen bliver langt mere radikal end konklusionerne i den tidligere nævnte rapport. Begivenheder som denne kalder på, at der tages et grundlæggende ansvar for, at demokratiet virker med den fornødne

⁴ Frihed & Oplysning 2021

åbenhed (gennemsigtighedsprincippet), da det kan virke forstærkende for eller danne mistillid overfor demokratiets troværdig (Gerdes et al. 2020).

Derudover har det coronaskeptiske netværk benyttet denne begivenhed til at tydeliggøre den definitionsmagt, som har været til stede under coronakrisen, med henblik på hvordan statsministeren og statsministeriet valgte at handle anderledes end sundhedsmyndighedernes anbefalinger. Fra et framingsperspektiv betragtes denne kulturelle performance som en strategisk beslutning, der skal være med til at åbne diskussionen op for flere fortolkninger af coronakrisen, da begivenheden bliver et eksempel på, at coronahåndteringen ikke har et entydigt afsæt i myndighederne anbefalinger, men nærmere er en del af en politisk strategi og dermed et udtryk for nogle bestemte værdier, som man i højere grad kan udfordre end videnskabelig evidens.

6.2.2. Hvor finder man sandheden?

”(...). alt der kan minde om noget der er konspiratorisk, eller alt der kan minde om, noget der har med en sølvpapirshat at gøre, det skal vi holde os fra. Der er rigeligt fakta, der er rigeligt fra virkeligheden at tage fat i, og der er rigeligt fra virkeligheden at give informationer om.” (Bilag 2, LIVE-STREAM med Malue Montclairre, FBF)

Som de tidligere afsnit har belyst, så forekommer der en personlig mistillid til personer som Mette Frederiksen, Barbara Bertelsen og andre frontfigurerer, der har været definerende for fortolkningen af coronakrisen. Derfor søger deltagerne i det coronaskeptiske netværk svar og fakta andre steder fra. De etablerede medier er ofte dem, man søger mod, for at få et indblik i verdenssituationen, og under coronakrisen har vi på daglig basis kunne følge med i dagens smittetal eller andre centrale begivenheder for krisens udvikling. Men på tværs af det coronaskeptiske netværk eksisterer der en afstandstagen fra de etablerede medier, da fortolkningen af de etablerede medier bygger på at være i lommen på magthaverne. Derfor portrætterer de kun udvalgte historier og fremstillinger virkeligheden. Frihedsbevægelsens Fællesråd oplevede bl.a. at flere af de landsdækkende aviser valgte ikke at trykke deres annonce, da aviserne mente, at indholdet tangerede til injurierer, hvor FBF i stedet mente, at det var en afspejling af sandheden.

”De danske medier, som egentlig skulle være befolkningens ”vagthunde” og den fjerde statsmagt, svigter os - befolkningen - ved udelukkende at viderebringe de fortællinger, som sendes ud fra staten, og de forholder sig ikke kritisk til deres indhold.” (Bilag 5, Frihedsbevægelsens Fællesråd hjemmeside)

I netværket hersker en stor mistillid og afvisning af den normative ekspertviden eksempelvis udmeldinger fra Sundhedsstyrelsen eller fra andre som betragtes som værende en del af den styrende elite, hvis indhold ofte bliver beskrevet som *politisk propaganda*. I stedet finder de svar blandt andre eksperter hvor de placerer deres tillid – særligt dem, der på samme måde bidrager til en alternativ fortolkning af coronakrisen. En fremtrædende aktør er bl.a. Kim Varming, overlæge i klinisk immunologi ved Aalborg Universitetshospital. Varming har været meget aktiv på mediet Twitter, hvor han flere gange har givet udtryk for sin skepsis over for myndighedernes coronarestriktioner. Han gav udtryk for, at restriktionerne var en overreaktion, samt delte links til YouTube-videoer, som senere er blevet fjernet da de overtrådte platformens retningslinjer. Derudover har han også deltaget ved flere af netværkets arrangementer, bl.a. under demonstration den 8. maj i Aalborg, hvor jeg deltog. Varming frames som en, der taler ud fra fornuften og ikke lader sig styre af frygten. Ligesom mange af aktørerne i det coronaskeptiske netværk så risikerer han at ofre sin karriere og sit omdømme ved at stille sig kritisk. Denne fremstilling understøtter deres egen kamp, hvor de selv oplever at blive afvist af familie og venner grundet deres kritisk tænkende tilgang, samt understøttende for fællesskabet og den kollektive identitet. Derudover bidrager Varming til deres legitimitet og framing af, at mennesker fra alle samfundslag deltager i denne frihedskamp.

Blandt dele af netværket ses der også en tendens til, at deres argumentation og fortolkning af coronakrisen tager afsæt i en mere personlig og følelsesbetonet sandhed hvor troen på egen intuition og overbevisning, til tider, vægter højere end fakta. Dette sker bl.a. på opfordring af Frihedsbevægelsens Fællesråd, der har delt nedenstående på deres Facebookside:

Opslag på FBFs Facebookside (Bilag 2, FBF)

Her fremlægges en mere holistisk tilgang til håndteringen af corona-virussen, samt en kritik af regeringens anbefalinger, som de mener tager afsæt i frygt. I forbindelse med opslaget skriver de:

”Hvem er bedst til at opveje om fordelene er flere eller færre end ulemper, for dig og din familie? Det er du. Derfor er det også op til dig, hvilke anbefalinger og retningslinjer du vil følge. Gør det du selv føler for, og lad dig ikke diktere af nogen (...) Dit liv. Dit Valg.” (Bilag 2, FBF)

Der er en tendens til, at de udviser en stor tiltro til, at deres egne fortolkninger og svar er de sande - også i sundhedsrelaterede spørgsmål. I forlængelse heraf, argumenterer de også for, at man som individ må vide, hvad der er bedst for en selv og ens familie. Denne fortolkning tager ofte afsæt i en kritik af den korrupte videnskab og medicinalindustri, og en værdsættelse af det naturlige og råderetten over sin egen sundhed.

6.2.3. Hvis det bare er tom snak – hvorfor må vi så ikke snakke om det?

Som en central forudsætning for det coronaskeptiske netværk har de sociale medier og internettet muliggjort, at deres fortolkninger kan deles og videreudvikles samt givet dem muligheden for at søge fællesskaber, hvor deres fælles værdier, narrativer og praksisser kan deles og diskuteres. Men i forbindelse med deres kamp om fortolkningen af COVID-19-krisen støder de på udfordringen af, at deres indhold og budskaber censureres og fjernes, da de kategoriseres som konspirationsteorier, Fake News eller misinformation og dermed strider imod nogle af platformenes retningslinjer. Denne illegitimering eller stempling af deres budskaber som værende falske eller forkerte får flere af dem til at stille spørgsmålet ”Hvis det bare er tom snak – hvorfor må vi så ikke snakke om det?”.

Dette skaber en oplevelse af, at deres stemme kriminaliseres, og at der ikke længere er plads til bestemte holdninger og ytringer i samfundet. Derfor bliver det betragtet som en direkte trussel mod demokratiet og den fundamentale rettighed om ytringsfrihed. Denne form for censurering spiller ind i den tidligere præsenterede definitions-kamp, hvor de ønsker at udfordre elitens monopol på sandhed og viden. Deltagerne framer denne censurering som et *facebookfængsel*, eller at Facebook giver dem *mundkurv* på. I forlængelse heraf, ses der flere eksempler på, hvordan deltagerne deler og anerkendes for at finde smuthuller i censureringen. F.eks. opfordres der til, at deltagerne benytter Facebooks Live-funktion, da algoritmerne på platformen har svære ved at indfange indhold, der strider imod retningslinjer når deres *sendes live* sammenlignet med et tekstopslag. Censurering har også en anden effekt, nemlig at det bliver en drivkraft til at søge efter sandheden. For deltagerne er denne censurering et eksempel på, at de må have fat i noget af det rigtige, siden budskaberne skal censureres. Dermed kan sådanne interventioner fremstå som beviser på, at det som der bliver diskuteret, er en del af en større hemmelighed, som det *etablerede* ikke ønsker at få frem (Bruns et al. 2020:26).

”Ydermere bliver borgere censureret på sociale medier, når der deles information, som ikke supporterer den frygt, som regeringen har haft stor succes med at udbrede meget bredt og dybt i den danske befolkning.” (Bilag 5, Frihedsbevægelsens Fællesråd hjemmeside)

Som konsekvens af censureringen af deres indhold på internettet tilpasser aktørernes deres færden herefter. Eksempelvis blev der i Facebookgruppen ”Frihed & Oplysning 2021” strategisk udmeldt, at kun begrænset indhold ville godkendes i en periode, da den tidligere Facebookgruppe ”Frihed & Oplysning” blev lukket af platformen grundet overtrædelse af de

tilhørende retningslinjer (Bilag 2, F&O). I forlængelse af denne udmeldelse fra en af gruppens administratorer opfordres der også til at søge mod andre platforme, og netop denne handlen beskriver en generel tendens blandt det coronaskeptiske netværk. For at belyse dette har jeg inddraget andre platforme i min empiriske undersøgelse som f.eks. VK, BitChute og Telegram. Som en del af den virtuelle etnografi fulgte jeg den tidligere S.O.A.P.-stjerne Saszeline Emanuelle Dreyer, som til en start var en af de mest fremtrædende aktører ift. de negative konsekvenser ved coronakrisen med et fokus på mundbind og vacciner. Saszeline delte og videredelte et stort antal af artikler, opslag og videoer både på Facebook og Instagram. Meget af indholdet omhandlede emner som gik imod platformens retningslinjer og resulterede i, at hendes profiler blev lukket. Som resultat heraf rykkede hun sine handlinger over i gruppen 'ConsciousThoughts' på platformen Telegram. Denne kan sammenlignes med Facebooks Messenger-funktion, og inden for den første time havde gruppen 591 subscribers. Indholdet i denne gruppe består af videoer, memes, lovtekster, artikler og opslag, der kan omhandle alt der, står i relation til COVID-19 krisen, lige fra en Red Bull der bliver testet positiv for COVID-19 til større fortællinger om vaccinerne fatale konsekvenser, mediernes manipulation, politivold eller magtelitens verdensomspændende agenda. Det er ligeledes indhold der har ophav fra forskellige verdenshjørner, og det er derfor ikke altid tydeligt, hvilken kontekst man skal forstå og fortolke indholdet ud fra, hvilket kan resultere i en fejlfortolkning af indholdets oprindelige formål (Bilag 5, Telegram). Dette eksempel belyser en vigtig dynamik, nemlig at når indhold fjernes og forbydes, kan det have ikke-intenderede effekter, der er med til at styrke bestemte overbevisninger, da vidensdelingen i stedet tager afsæt i, hvad der defineres som *ekkokamre* eller silodiskussioner, hvor fremstillingen af verden bliver relativt ensidig (Bruns et al. 2020:26). En gruppe som denne kan virke som et *confirmation bias*, altså et sted hvor man ikke møder modstand eller andre modstridende perspektiver, men i stedet bliver aktørerne bekræftet i sine allerede eksisterende fortolkninger. Telegram-gruppen giver også en indsigt i, hvordan ideer, værdier og narrativer er tæt sammenvævet på tværs af landegrænserne. Dermed sker der også en læring og en vidensdeling på tværs af grænser, som på mange måder gøres nemmere med tilstedeværelsen af de sociale medier.

6.2.4. Fri Nanna Fri

Sagen om Nanna Skov Høpfner (Nanna Fri) har været en central og vigtig begivenhed for det coronaskeptiske netværk i henhold til deres kritik af den begrænsede eller ophørte ytringsfrihed, de mener, har fundet sted under coronakrisen. Den 2. april 2020 vedtog Folketinget hasteloven, paragraf 81d, der kan give dobbeltstraf ved coronarelaterede kriminalitet "Den straf, der er

foreskrevet i denne lov (...) kan forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark" (Retsinformation 2020a). Hasteloven havde afsæt i de nye former for kriminalitet f.eks. i de sager der forekom i marts 2020, hvor knapheden af mundbind og håndsprit gjorde disse værnemidler særligt eftertragtede, og flere hospitaler, plejehjem og butikker oplevede, at værnemidlerne blev stjålet (Retsinformation 2020b). Efter udfordringerne ved knapheden af værnemidler blev løst, har paragraf 81d særligt været anvendt i forbindelse med snyd med de økonomiske hjælpepakker. I forbindelse med folketingsbehandlingen stillede Venstre under førstebehandlingen af lovforslaget et ændringsforslag, der omhandlede optøjer i gaderne og udøvelse af vold, trusler, skældsord eller chikane af politiet, sundhedspersonale el.lign. som led i deres arbejde med at håndhæve myndighedernes lovgivningsmæssige tiltag med COVID-19 (ibid.). Dette ændringsforslag blev tilføjet og fik anvendelse efter Men In Black-demonstrationen den 9. januar 2021, og den 12. marts 2021 i Københavns Byret blev den 30-årige Nanna Skov Høpfner fundet skyldig i bl.a.: *"at have medvirket til angreb på polititjenestemænd med kast af kanonslag, fyrværkeri, dåser og sten i forbindelse med en demonstration."* (Københavns Byret 2021). Særligt hendes ord *"Okay, er I klar til at gå rundt og smadre byen på en ikke-voldelig måde?"* er blevet fremhævet i medierne som grundlaget for hendes dom, men Nanna Skov Høpfner kom også med udtalelser som:

"Vi er her. Vi er vrede, og vi er trætte, og vi er ved at blive sindssyge", "Er der ingen, der lytter på os? Der er ingen, der lytter til os venner. Så hvad gør vi? Vi får dem til at lytte, og hvordan gør vi det. Det må tiden vise" og "Er I med? Er vi færdige med at acceptere det lort? Så lad os smadre det, venner! Folkestyre okay?" samt "Folket ind i Folketinget. Smadr det system. Tak skal I have. Fuck systemet. Fuck Mette. Fuck Poli. Fuck det hele mand. Tak"(Københavns Byret 2021)

Med udgangspunkt i ovenstående blev det vurderet, at hun var medvirkede til, at der under og efter hendes tale blev antændt romerlys, kanonslag og affyret fyrværkeri mod Københavns Rådhus. Senere i demonstrationen under afspilningen af politiets opløbs-formular udtalte hun i en megafon *"frihed for Danmark, vi har fået nok", "op i røven med dronningen"* samt *"få lidt gang i den tromme der mand"*. Baseret på disse udtalelser og handlinger fandt retten, at hun havde medvirket til grov forstyrrelse af den offentlige orden samt af udøvelse af vold mod de tilstedeværende polititjenestemænd, herunder grov vold og angreb med genstande (Københavns Byret 2021). Det, som særligt har skabt debat og kritik, er, at Nanna Skov Høpfner blev tildelt

dobbeltstraf grundet folketingets udarbejdede paragraf 81d. Havde disse handlinger og udtalelser foregået under f.eks. en klimademonstration, ville straffen ikke være blevet fordoblet. Hasteloven har både vakt kritik blandt jurister og eksperter over, at denne bestemmelse benyttes ved demonstrationer med det udgangspunkt, at retten til politiske ytringer bør vægtes meget højt, samt at paragraffens egentligt formål var at straffe folk, der udnyttede den pandemiske tilstand og ikke at straffe bestemte ytringer (Terp 2021).

Kritikken og vreden eksisterer i høj grad også blandt demonstranterne, hvor Nanna Skov Høpfner er blevet et uretfærdighedssymbol, altså et symbol der kondenserer og udstiller den uretfærdighedstilstand, der har fundet sted under coronakrisen. Hendes dom har virket selvforstærkende på tværs af det coronaskeptiske netværk, hvor kritikken har lydt, at coronahåndteringen er ude af proportioner, og at coronakrisen har været et overgreb på danskernes frihedsrettigheder, særligt ytringsfriheden. Med andre ord, så blev Nanna Fri et symbol på den bredere problematik og for de værdier som netværket forsøger at universalisere. Hun bliver eksempelvis fremet som ”*politisk fange*” eller ”*syndebuk*”, som indikerer, at hun ikke bliver straffet, fordi hun er gået udover straffeloven, men fordi hun skulle statuere et eksempel på, at magthaverne ikke tolerer kritiske ytringer. Dette er en central del af etableringen af et uretfærdighedssymbol, som ofte tager afsæt i *uskyldighed* eller *kvalificeret uskyldighed*. I dette henseende er sidstnævnte tilfældet, hvor Nanna Fri har begået en handling, som retfærdiggør myndighedsinterventionen, men hvor karakteren af interventionen anses som urimelige og ude af proportioner (Olesen 2015:61). Blandt det coronaskeptiske netværk betragtes hendes handlinger dog ikke som uforsvarlige, særligt fordi de tager afsæt i og er en reaktion på regeringens uretfærdighed:

I stedet har man valgt at straffe Nanna, ved både at holde hende adskilt fra sine børn og ved at forsøge at begå justitsmord på hende og statuere et eksempel ud af hende. Man forsøger at skræmme befolkningen fra at komme til demonstrationer og udøve kritik af regeringens diktatoriske forsøg på at låse al kritik i et jerngreb. (...) Ønsker I et land hvor man kan straffes dobbelt så hårdt, for at udtrykke sig kritisk politisk? Ønsker vi et land, hvor man bliver nedgjort og hånet, for at sige sin mening? (Bilag 2, MIB)

Framingen af Nanna Fri som et uretfærdighedssymbol dramatiseres gennem hendes rolle som mor til to små børn. Det forstærker følelsen af uretfærdighed, fordi hun holdes adskilt fra sine børn, og hvordan det følelseskolde system ikke tager højde for det enkelte individ og deres

position. Derudover taler det også til frygten om, at dette blot er begyndelsen, og at det kan ske for hvem som helst, der ytrer sig kritisk. ”*I går var det Nannas retssag, og i morgen står alle vi andre for skud.*” (Bilag 2, MIB). Hun bliver symbolet på den censurering og begrænsede frihed, som de tidligere afsnit har belyst. Denne selvidentifikation er også kommet til udtryk på Facebook, hvor flere af deltagerne i det coronaskeptiske netværk har tilføjet ordene ”JEG ER NANNA” hen over deres profilbillede, for at indikere, at de deler og sympatiserer med den uretfærdighed, som hun har været udsat for. Ifølge dem bliver rettigheden til at tale og ytre sig udfordret, og dermed er en af grundstene i retsstaten og det danske demokrati under pres. Denne sag har i høj grad virket forstærkende på det coronaskeptiske netværks kritik og givet dem et konkret redskab til at oversætte, hvordan frihedsrettighederne krænkes.

6.2.5. Delkonklusion

Denne del af analysen har belyst, hvordan det coronaskeptiske netværk kæmper for at påvirke og reproducere de definitionskampe, der har været særligt fremtrædende under pandemien. Den kritiske tænkning fremstår som en grundlæggende del af den fremvoksende kollektive identitet blandt aktørerne. Dette skaber også grobund for, at det i højere grad er vigtigere at være imod og være kritisk tænkende, end *hvad* man er kritisk overfor. Fra deres omgivelser oplever de at blive betragtet som paranoide eller dumme, men beskriver det selv som at *være vågnet*. Ifølge dem selv handler de ud fra et klarsyn med afsæt i evidens og fakta, modsat den resterende del af befolkningen som blot følger strømmen. Selvrepræsentationen som værende kritisk tænkende bliver dermed en vigtig del af deres generelle framing, som står i forlængelse af deres rolle som frihedskæmpere.

Den kritiske tænkning tyder også på at blive en del af kriteriet for udvælgelsen af den evidens og fakta, som de søger. Dette kritiske blik, mener de ikke, at man som udgangspunkt kan finde blandt de etablerede medier, eksperter eller blandt politikerne på Christiansborg. Netop af samme grund søger de andre veje og alternative medier for at finde frem til den skjulte sandhed. Deres alternative fortolkning af coronakrisen, oplever de, bliver kriminaliseret, og at der ikke længere er plads til bestemte holdninger og ytringer i samfundet. Dette bliver Nanna Fri et *uretfærdighedssymbol* på, da hun bliver tildelt dobbeltstraf for sine udtalelser og handlinger under en Men In Black-demonstration. I kombination med deres oplevelser af censurering på de sociale medier, betragter de derfor ytringsfriheden som værende under pres. I deres oversættelsesprocesser fokuseres der på, hvordan denne danske kerneværdi udfordres grundet coronahåndteringen. Det coronaskeptiske netværk kæmper altså for få ytringsfriheden tilbage igen.

Denne kamp tager i høj grad også udgangspunkt i *mistillidsprægede indstillinger*, der ifølge Luhmanns teori, kan resultere i en *forenkling* og ofte en drastisk forenkling af coronakrisen, fordi mistilliden kræver flere informationer. Fra dette perspektiv vil deltagerne derfor ofte ende med den samme konklusion, nemlig at der er stort behov for kritisk tænkning overfor coronakrisens vidt strækkende omfang, og de personer der står bag disse beslutninger. Dette leder os videre til næste del af analysen, der omhandler netværkets binære fremstilling, hvor deres værdier formuleres i et *forenklet* modsætningsforhold mellem folket og eliten. Dette er en form for ansvarsudvidelse (universalisering) i en opadgående retning mod den forholdsvis afgrænsede gruppe, som udfører de perciperet uretfærdige handlinger.

6.3. Eliten versus Folket

Kampen om fortolkningen af coronakrisen kan synes afgørende, da den dominerende forståelse vil have en indvirkning på verdens samfund efter pandemien. Antropologen Arturo Escobar hævder i forlængelse heraf: *"it is crucial at this stage to have narratives about other ways of lives, and to have them ready"* (Set i Pleyers 2020:304). Fortolkningerne blandt det coronaskeptiske netværk har under pandemien været dynamiske og tilpasset sig udviklingen. Men en overordnet binær kode, som har været mere eller mindre konstant gennem hele perioden, har været framingen af det antagonistiske verdensbillede.

FUCK HØJREFLØJEN
FUCK VENSTREFLØJEN
VI ER FOLKET!

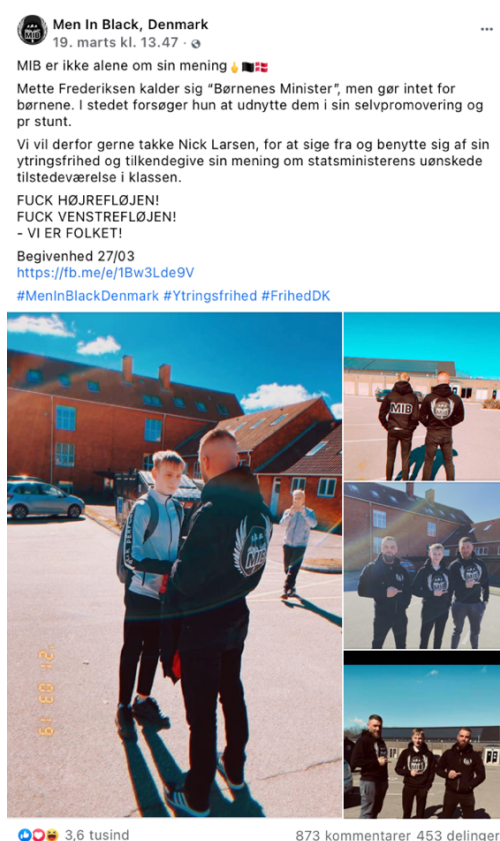
Parole anvendt af Men In Black

Ovenstående citat skaber en god indikation af, hvordan fortolkningen af COVID-19 pandemien tager afsæt i en populistisk framing, hvor "os" versus "dem"-fortællingen er særdeles tydelig. Denne fortolkning går hånd i hånd med den konspiratoriske framing, da de begge forsøger at fremstille problematikkerne ved det antagonistiske verdensbillede (Castanho Silva 2017:424). Populisme er notorisk svært at definere, men i denne sammenhæng der vil tages afsæt i Cas Mudde og Cristóbal Rovira Kaltwasser bidrag, der karakteriserer populisme som en forestilling, der opdeler samfundet i to homogene og antagonistiske grupper: *det rene folk* versus *den korrupte elite*, hvor politik skal være et udtryk for folkets fællesvilje (2012: 149-150). Men hvad, der egentligt forstås ved *folket* og *eliten*, er ofte ret varierende og tager udgangspunkt i den sociale og politiske kontekst. Derved er begrebernes indhold også relativt fleksible (ibid.). Ofte bliver populisme beskrevet som et oppefra og ned-fænomen som ledes af en karismatisk leder der formår at tale folkets sag, men populisme kan også repræsenteres gennem sociale bevægelser (Hamdaoui 202:1-2). Dette afsnit vil dermed omhandle den populistiske framing, som blev særligt tydelig i forbindelse MIB-demonstrationerne, og hvordan aktørerne fremstiller de to homogene og antagonistiske grupper.

6.3.1. Vi er folket

MIB er i høj grad lykkes med at fange mediernes opmærksomhed samt at skabe stor aktivitet på de sociale medier. Dette har de bl.a. formået gennem brugen af alternative protestformer, der på forskelligvis har været et udtryk for deres kamp for folkesuverænitet. Gennem den populistisk framing fremstilles de som repræsentanter, der taler (og kæmper) på vegne af folket. Dermed fremstilles de som et vigtigt talerør for folkeviljen, eller som de beskriver det: *"Imens I andre vågner kæmper vi for jer"*. (Bilag 2, MIB).

Den 13. februar 2021 afholdte MIB en demonstration, hvor der blev tilbudt mad, frisørklip og varmt tøj til de hjemløse, i en tid hvor minusgraderne for alvor havde ramt det danske vintervejr. MIB indtog her rollen som de svages beskyttere, og varetog en samfundsmæssig opgave, som de ikke mente, at regeringen tog ansvar for eller havde interesse i. Et andet handlingsrepertoire, der er interessant at fremhæve, var, da statsminister Mette Frederiksen var på folkeskolebesøg. Under hendes besøg blev hun fotograferet med en af skoleklasserne, hvor en af drengene rækker fuck i baggrunden for at udvise sin kritik. Et par dage efter, hvor billedet havde skabt debat omkring hans udtryksform, fik skoledrengen besøg af to frontfigurer i MIB som overrakte ham en MIB-hættetrøje for hans mod.

Facebookopslag på Men In Black, Denmark (Bilag 2, MIB)

Som det kan ses i ovenstående Facebookopslag hædrede MIB drengen for at tilkendegive sin mening og benytte sin ytringsfrihed. Hertil forsøgte de at de-symbolisere og kritisere Mette Frederiksen for at udnytte besøget til selvpromovering og betvivlede hendes titel som børnenes statsminister. De modtog dog en del kritik i kommentarsporet til opslaget for at være dobbeltmoraliske, da de selv promoverede den næste MIB-demonstration i samme forbindelse. Besøget på skolen var en symbolsk handling, der skulle vise, hvordan *folket* ikke vil underlægge sig ”*statsministerens propaganda*”. De to fremhævede eksempler kan betegnes som *kollektiv selvfejring*, hvor de gennem forskellige symbolprocesser opbygger og styrker fortællingen om folket og deres kollektive værdier (Olesen 2015:67).

På samme vis er brugen af antagonismen med til at opbygge en kollektiv identitet. Folket er en tvetydig og åben kategori, hvor der ikke er nogen klar afgrænsning af, hvem der hører til, og hvem der ikke gør. Dette muliggør, at en bred skare af individer kan identificere sig som værende en del af folket og dermed fællesskabet. Denne brede appel kan bl.a. illustreres gennem deres massive brug af ord som *Folket*, *Frihed* og *Danmark*. Førnævnte kan betragtes som tomme betegnelser i den forstand, at de ikke referer til én konkret genstand, men derimod til nogle brede, abstrakte ideer som vil variere alt efter, hvilken position man indtager. Det vil betyde én ting for en højreorienteret, og noget andet for en venstreorienterede, samtidig med at fortolkningen vil tage afsæt i omskiftelige definitioner, varianter og gradbøjninger. Brugen af denne type ord i den førte retorik, kan derfor have en stor mobiliseringskraft grundet den brede appel (Marker 2021). Ligesom den tyske coronaskeptiske organisation Querdenker, så giver grupperingerne i det danske netværk udtryk for, at der er plads til alle på tværs af samfundslag og sociale kategorier. Det tyder altså på, det coronaskeptiske netværk har en meget inkluderende og pluralistisk forståelse af folket. Dette pluralistiske folk kan betragtes som en del af deres framingstrategi, hvortil de gør krav på et mere inkluderende og repræsentativt demokrati, hvor forskellige stemmer bliver hørt og taget seriøst - ligesom det er tilfældet indenfor det coronaskeptiske netværk.

I forbindelse med Mudde og Kaltwasser bidrag til populismeforskningen, argumenterer de også for, hvordan populisme skal betragtes som en smal del-ideologi, hvilket indebærer en ideologi, der kan sammenkobles med andre former for ideologer f.eks. nationalisme, kommunisme, liberalisme m.v. Derfor skal populisme altid forstås i samspil med andre ideologier, der er blevet gjort til relevante klagepunkter eller forhold, der gør sig gældende i den konkrete kontekst (2012: 149-150). Det tyder i denne forbindelse på, at netværket ikke er en fuldkommen forlængelse af den national-konservative populistiske retning, som ellers har været

særligt fremtrædende i Danmark i den seneste årrække (Siim & Meret 2016:115-118), men at deres kritik har et mere liberalt afsæt.

6.3.2. Fuck højrefløjen, Fuck Venstrefløjen

Under COVID-19-pandemien har vi accepteret et langt større omfang af social kontrol, og statens funktion har opnået en fornyet legitimitet, da den viste sig afgørende for at komme igennem krisen og dermed beskytte borgerne (Pleyers 2020:295). Det er særligt denne decentralisering af magten som det coronaskeptiske netværk kritiserer og ikke mindst betvivler intentionerne bag. I denne forbindelse framer de demokratiet som *"forfejlet"* eller som erstattet med *"diktatur"*, *"fascisme"* eller *"socialistisk kommunisme"*.

"Vi deltager i en masse krige, hvor vi bomber og skyder og rejser rundt i verden for at indfører demokrati, og så indfører vi diktatur herhjemme" (Bilag 4, Michael Kastis, Demonstration Aalborg).

Derudover ses der forskellige forsøg på at de-symbolisere den meget folke populære Mette Frederiksen gennem udtryk som *"Diktatoren"*, *"Mette-Mor"*, *"Kim Jong-Mette"*, *"Mette Forrædersen"* mf., som alle er betegnelser, der refererer til deres fortolkning af hendes magtposition. Hun fungerer som symbol på den magt og frihedsberøvelse, som, de oplever, er blevet pålagt dem. Michael Bang Petersen, har i forbindelse med HOPE-projektet beskrevet, hvordan det at leve under en pandemi, der skaber stress og en masse frustrationer, kommer til at rette sig mod den mest håndgribelige fjende, hvilket er Mette Frederiksen, regeringen og myndighederne. Dette skyldes, det er nemmere at rette sine frustrationer mod dem, som har pålagt restriktionerne, hvorimod den mere usynlige fjende, virussen, er svær at rette sin vrede imod (Nissen et al. 2021). Malue Montclairre beskriver i stedet frustrationen således:

"Vi er systemkritikere. Fordi det er systemet, som styrer og som varetager hvordan vi skal agere omkring corona – det er fuldstændig forrykt. Så det er et statskup vi er ude for her. Vi er i krig, og det er regeringen der er i krig mod sin egen befolkning" (Bilag 2, FBF)

Coronakrisen er altså i langt højere grad et spørgsmål om systemet, og en antagonistisk kamp mellem regeringen og befolkningen, end det er et spørgsmål om coronavirussens omfang. I det empiriske materiale er der set forskellige eksempler på, hvem der skal have skylden for, at vi er

havnet i en situation, som Montclairre ovenstående beskriver som et statskup. Derfor er det valgt at inddrage en af disse udarbejdede lister, hvor de såkaldte danske *bagmænd* er fremstilles:

- **Dronning Margrethe**
- **Henning Fode**, kabinetssekretær for Dronning Margrethe
- **Mette Frederiksen**, statsminister
- **Magnus Heunicke**, sundhedsminister
- **Nick Hækkerup**, justitsminister
- **Astrid Krag**, social- og ældreminister
- **Pernille Rosenkrantz-Theil**, børne- og undervisningsminister
- **Jeppe Kofod**, udenrigsminister
- **Trine Bramsen**, forsvarsminister
- **Søren Brostrøm**, direktør for Sundhedsstyrelsen
- **Kåre Mølbak**, tidligere faglig direktør i Statens Serum Institut
- **Tyra Grove Krause**, nuværende faglig direktør i Statens Serum Institut
- **Henrik Ullum**, nuværende direktør for Statens Serum Institut
- **Thorkild Fogde**, chef for Rigspolitiet
- **Anders Frandsen**, kommunikationsdirektør i Rigspolitiet
- **Anne Tønnes**, direktør i Københavns Politi
- **Sandy French**, direktør for DR Nyheder
- **Maria Rørbye Rønn**, generaldirektør for DR
- **Marianne Bedsted**, bestyrelsesformand for DR og Senior Vice President for Salling Department Stores & Franchise
- **Lars Vesterløkke**, adm. direktør og chefredaktør for Ritzau
- **Lars Løkke Rasmussen**, tidl. statsminister og samarbejdspartner med World Economic Forum
- **Helle Thorning-Schmidt**, tidl. statsminister og nu chef for Facebooks censurkorps og ytringspoliti
- **Per Okkels**, tidl. departementschef i Sundhedsministeriet, nu Novo Nordisk
- **Thomas Senderovitz**, tidl. adm. direktør i Lægemiddelstyrelsen, nu Novo Nordisk
- **Barbara Berthelsen**, departementschef i Statsministeriet
- **Uffe Habekost Sørensen**, juridisk dommer i Københavns Byret i sagen mod Nanna Fri
- **Jan Meyer**, partner hos Chabad of Denmark
- **Walter Schwartz**, stormester hos Den Danske Frimurerorden
- **Charlotte Storgaard**, direktør for Den Uafhængige Politiklagemyndighed

Screenshot fra bloggen PerBraendegaard.dk⁵ (Bilag 5, Blogs/Hjemmesider)

Denne *bagmandsliste* består hovedsagligt af socialdemokratiske ministre, men også af personer der repræsenterer en lang række af andre institutioner og systemer i samfundet: videnskaben, bankerne, politiet, medierne, medicinalindustrien, tech-virksomheder, retssystemet samt frimurerordenen og Chabad of Denmark⁶. Dette giver et indblik i en mere vidt omspændende

⁵ Listen er udarbejdet af Per Brændegaard, ernæringsekspert og krammeterapeut.

⁶ Jødisk bevægelse og organisation.

konstruktion af elite-begrebet. Denne liste er ikke repræsentativ eller udtømmende ift. hvem, der fremhæves som en del af de danske ”skurke” men giver et godt indblik i, hvordan kritikken går udover de politiske beslutningsprocesser og håndteringen af coronakrisen. De oplistede personer kan siges at besidde nogle meget magtfulde og samfundsdefinerende positioner. Det er derfor også disse mennesker, der har spillet en betydelig rolle ift. samfundsindretningen og dermed udfaldet af coronahåndteringen, eller modsat har ladet ”*tingene stå til*”. Eksempelvis er der blevet tilsendt et brev til dronningen angående muligheden for at få benådet Nanna Fri, og flere har været skuffet over hendes stilhed under pandemien (Bilag 2, FFF).

Den tidligere liste var udarbejdet med det formål at fremhæve de danskere, der blev betragtet som værende medhjælpere til det verdensomspændende forsøg på at flytte magten fra folket til eliten ved at indgyde frygt for coronavirussen og dens konsekvenser. Derudover skulle disse danskere på forskelligvis hjælpe en global elite med at indføre en ny styrereform, og dermed hjælpe de seks nedenstående personer, der bliver fremstillet som centrale aktører eller som ”*bagmændene i verdenseliten*”:

- **Klaus Schwab**, formand for World Economic Forum
- **Xi Jinping**, generalsekretær for Kinas Kommunistiske Parti
- **Bill Gates**, med-formand for Bill & Melinda Gates Foundation
- **Tedros Adhanom Ghebreyesus**, formand for WHO
- **Benjamin Netanyahu**, premierminister for Israel
- **Orit Gadiesh**, formand for Bain & Company og partner i World Economic Forum

Screenshot fra bloggen PerBraendegaard.dk (Bilag 5, Blogs)

Disse personer sidder ligeledes i nogle meget magtfulde positioner, og repræsenterer på forskelligvis nogle bestemte tiltag, værdier eller fremtidige samfund, som strider imod den coronaskeptiske aktørs værdisæt, og denne verdens elites betragtes som trussel for den danske værdikerne. Fordi coronakrisen har været en verdensomspændende pandemi, kan Mette Frederiksen og de andre ”medhjælpere” ikke tillægges al skylden, men bliver nærmere set som en brik i en større plan, udarbejdet af aktører der besidder positioner som de ovenstående. I denne forbindelse er det igen vigtigt at nævne, at disse to lister med de fremhævede bagmænd og medhjælpere ikke nødvendigvis vil godtages blandt alle aktørerne på tværs af det coronaskeptiske netværk, men kernen i kritik vil være den samme – nemlig en kritik af eliten – særligt den globale elite.

For at opnå en yderligere forståelse af den populistiske kritik og fortolkningen af coronakrisen blandt det coronaskeptiske netværk, kan det være fordelagtigt at drage paralleller til bevægelsen

De Gule Veste i Frankrig. De Gule Veste blev i 2018 udløst af en vrede over afgiftsstigningen på benzin og diesel. Et grønt tiltag der særligt ramte under- og middelklassen i landområderne. Men bevægelsen tager afsæt i en langt større frustration over en stigende social ulighed og manglende indflydelse på den demokratiske beslutningsproces som styres af den politiske og økonomiske elite (Lange 2020). Denne bevægelse er ligesom det coronaskeptiske netværk kendetegnet ved at være lederløse og kritiske overfor de etablerede medier. Yderligere kan De Gule Veste ikke entydigt tilskrives højre- eller venstrefløjen, og adskiller sig også fra andre populistiske bevægelser ved, at de ikke har et xenofobisk udgangspunkt. Ali Sulfi en frontfigur i MIB, udtalte sig således under demonstrationen i Aalborg den 8. maj 2021:

”Vi er imod højrefløjen. Vi er imod venstrefløjen. Vi er imod opdelingen af folk i blå og rød, som om vi er idioter der kun har to valg. Vi stiller vores platform til rådighed til alle der er kritiske overfor systemet. Kritiske overfor at der er internationale organer og multinationale selskaber der har indflydelse på vores lovgivning mere end vi selv har” (Bilag 2, MIB).

Ligesom De Gule Veste har det coronaskeptiske netværk ikke et bestemt afsæt i højre- eller venstrefløjen, men et centralt fælles ønske er, at de vil have flyttet magten tilbage til folket. På den sidste dag af empiriindsamlingen den 15. maj 2021 blev der afholdt en World Wide Rally demonstration i København, hvor Men In Black for første gang offentliggjorde deres dagsorden i form af et manifest. Et centralt punkt i manifestet var ambitionen om at danne en Nordisk Union, der skulle være afsættet for et fundamentalt anderledes samfund.

6.3.3. COVID-19-pandemiens forandringspotentiale

COVID-19-pandemien som begivenhed har medført omfattende ændringer og transformationer på en lang række af aspekter i det danske samfund og på ganske kort tid forandrede verden sig, som vi kendte den. De sociale, økonomiske og politiske systemer, man troede var urokkelige, viste sig på et splitsekund at være skrøbelige, men også foranderlige (Schultz & Jensen 2020; Latour & Schultz 2020). Før krisen blev der diskuteret, hvad der var råd til, og hvad der ikke var råd til i det danske samfund, men under krisen har pengekasen virket utømmelig, og store beløb blev brugt på erstatning til minkavlerne, hjælpepakker til erhvervslivet og et engangstilskud på 1000 kr. til en række borgere m.v.. Dette har været med til at starte eller skubbe til diskussionerne om den sociale, politiske og økonomiske indretning af fremtidens samfund.

I forlængelse heraf bliver der blandt progressive sociale bevægelser og aktører pointeret, hvordan pandemien har vist grænserne for en globaliseret verden med et kapitalistisk afsæt (Pleyers 2020). Derfor betragtes pandemien som et springbræt til en mere retfærdig og ”grøn” verden f.eks. har Klaus Schwab, grundlægger af og formand for organisationen World Economic Forum (WEF), udtalt sig således: *”The Pandemic represents a rare but narrow window of opportunity to reflect, reimagine and reset our world”* (Schwab 2020). I samme forbindelse argumenterer Schwab for at skabe et positivt udfald af krisen ved at forny alle aspekter af verdens samfund og økonomi. Alle lande og industrier må deltage og transformeres *”In short, we need a “Great Reset” of capitalism”* (ibid.). Denne store nulstilling skal dermed bidrage til en transformation af samtidens grundlæggende strukturer og værdiorientering. Denne framing af krisens forandringspotentiale har skabt en grundlæggende bekymring og frygt blandt mange af deltagerne i det coronaskeptiske netværk. Denne store nulstilling fortolker de i stedet som et forsøg på at implementere et *globalt kommunistisk diktatur*, der vil gøre befolkningen til statens og den globale elites slaver.

”Det omhandler alt lige fra teknologi, til økonomi, til uddannelse, til sundhedssystemer, til miljø osv. osv. og det jo en omlægning af hele verden, og hvor fanden kommer det fra. Det kommer fra WEF, og så kan vi se hvem, er det der har stiftet WEF, det har Klaus Schwab som allerede i 2018, tror jeg det var, skrev en bog den 4. industrielle revolution – The global reset – den kan vi gå ind og læse. Ganske modbydelig læsning, når vi ser hvad det reelt er de vil. (...) det de vil, er en kontrol over mennesket, de vil sammensmelte mennesket med noget digitalisering, med noget teknologi. Det er ikke konspirationsteori det her, for det står der, vi kan bare gå ind og læse det” (Bilag 2, LIVE-STREAM med Malue Montclairre, FBF)

Det er en frygt for en radikal omlægning af stort set alle aspekter af vores liv. Coronakrisen fortolkes derfor som et røgslør eller et dække over en større plan: *”Alle de her mennesker som står bag de her organisationer, de har lavet en sugar-coating på en lort for at sige det lige ud”* (ibid). Denne fortolkning af coronakrisen illustrerer en vigtig dynamik blandt det coronaskeptiske netværk, nemlig en frygt for at eliten forsøger at omlægge samfundet og pålægge dem en ny samfundsindretning der strider imod deres værdier. I forlængelse heraf hersker en frygt for kontrol, overvågning og flere indskrænkninger af den individuelle frihed.

6.3.4. Delkonklusion

Det coronaskeptiske netværk placerer sig ikke på den traditionelle højre-venstre skala, men minder i højere grad som den franske bevægelse De Gule Veste, hvor kritikken af den politiske og økonomiske elite er central. Dog forholder deres kritik sig ikke kun til den politiske og økonomiske elite, men strækker sig til adskillelige indflydelsesrige sfærer i samfundet. De stiller sig kritiske og viser mistillid mod videnskaben, medicinalindustrien, retsvæsenet, politiet, bankerne, tech-giganterne, samt de rige og de magtfulde. Deres ambition er at flytte magten tilbage til folket og give dem deres frihedsrettigheder tilbage. Hvilket er kritikpunkter som for dem, er blevet særligt aktuelle i forbindelse med COVID-19-krisen, men som mange af aktørerne efter sigende også stillede sig kritiske over for før pandemien. Derfor består en vigtig del af deres oversættelsesarbejde i at fremstille netværkets aktører som de sande repræsentanter for folket, hvilket kommer tydeligt til syne gennem deres antagonistiske fremstillinger.

COVID-19-krisen som begivenheden fortolkes af det coronaskeptiske netværk som værende et *window of opportunity* eller et røgslør skabt af eliten til at implementerer nye tiltag og restriktioner. Disse nye tiltag fortolkes som *endnu* et forsøg på, at eliten tilegner sig mere magt og som en fratagelse af borgernes individuelle autonomi. Derfor bliver en vigtig del af netværkets kamp at skubbe til danskernes forståelse og oplevelse af COVID-19-krisen og håndteringen heraf. Da narrativet om COVID-19-krisen vil have betydning for skabelsen af fremtidens samfund og kerneværdier. Dermed stræber netværket efter, at der skal være plads til *alle* stemmer i debatten, og de accepterer ikke de spilleregler som eliten opstiller for dem. Det coronaskeptiske netværk deler altså mange af de værdier, som mange sociale bevægelser indenfor det seneste årti har kæmpet for – nemlig en stræben efter at ændre eller nytænke demokratiet (jf. afsnit 4.1.Værdiorienteringen i samtidens sociale bevægelser). Denne værdikamp har forskellige afledte og oplevede konsekvenser for aktørerne, som næste del af analysen vil belyse.

6.4. A-holdet versus B-holdet

På tværs af det coronaskeptiske netværk fremhæves splittelsen af befolkningen som en afledt konsekvens af coronahåndteringen. Ifølge aktørerne har regeringens og myndighedernes strategi skabt et A-og et B-hold i befolkningen, hvor de lydige borgere har flere udfoldelsesmuligheder, end dem som stiller sig imod. Særligt coronapasset der tildeles til borgere, der kan dokumentere at være ”corona-fri”, eksempelvis ved at have ladet sig teste eller vaccinere, er for det coronaskeptiske netværk, blevet et symbol på, hvordan det danske samfund splittes eller et symbol på det såkaldte *corona apartheid*, de argumenterer for, der forekommer. Denne framing ligger nærmere op til, at regeringens og myndighedernes tiltag medfører en klassificering af over- og undermennesker og en fratagelse af deres rettigheder, ligesom det var tilfældet med raceadskillelsen.

”Og når man snakker med de COVID-19-vaccinerede der hoverer med deres adgangsbillet til at være en del af A-holdet, så siger de blot ”Jamen, I har jo selv valgt side”. Selv valgt side – SELV VALGT SIDE!?! Det kaldes for pres og udskamning, det kaldes for ufrivillig tvang og nedgørelse. Jeg nægter at være en del af dette stikkorsamfund – Jeg vil have Danmark tilbage.” (Bilag 4, MIB-demonstration)

Ovenstående citat kommer fra en af talerne til MIB-demonstrationen d. 27. februar. Citatet beskriver hvordan deltagerne i netværket oplever en *kulturel og social devaluering* fra andre borgere i samfundet grundet deres værdiorienteringer. Fordi deltagerne i netværket ikke efterlever de nye normative krav og værdier der er skabt i forbindelse med COVID-19-krisen, oplever de, at der sker en intenderet nedvurdering af de praksisser og værdier der strider imod. Under samme MIB-demonstration, hvor nedenstående observationsnote er fra, oplevede jeg selv denne omtalte udskamning:

Da demonstranterne bevæger sig væk fra Hulgårdsvej, og er på vej mod Rådhuspladsen, dukker en ung kvinde op og begynder at råbe ad demonstranterne fra sin altan på fjerde sal: *“Fucking idioter. Skrub ud af min bydel. I ødelægger det for alle os andre”* (Bilag 4, MIB-demonstration)

Flere eksempler i empirien tyder på, at denne kulturelle og sociale devaluering ikke kun har fundet sted i forbindelse med deres deltagelse i det coronaskeptiske netværk og de tilhørende

demonstrationer, men at flere af deltagerne inden COVID-19-krisen også har oplevet, at deres værdier og livsformer ikke har levet op til de dominerende:

”(..) rigtig mange af jer, der står herude i dag, I har haft følelsen af, at I ikke passer ind i det her system. I føler jer undertrykt. I føler ikke I hører til i det her system – det føler jeg også. JEG HAR ALDRIG FØLT, AT JEG HØRTE TIL I DETTE FORBANDEDE SYSTEM. Jeg siger forbandet, fordi det er bygget op af en forbandelse. Det er en flok dæmoner der har sat det hele op. Der har røvendt os i hoved og et vist sted i så mange år.” (Bilag 2, LIVE-STREAM fra MIB-demonstration)

Hochschild etnografiske studie *”Strangers in their own land - Anger and mourning on the American right”* (2016) hvis tilgang, der indledningsvist blev draget inspiration fra, kan i denne sammenhæng også bidrage til en måde at anskue deltagernes motivation og drivkraft til at protestere. Som bogtitlen indikerer følte deltagerne i den amerikanske White Tea Party-bevægelse sig som fremmede i deres eget land; rodløse og fremmedgjorte. Forholdene og bevæggrundene for de amerikanske White Tea Party-tilhængere, og for deltagerne i det danske coronaskeptiske netværk, må siges at være meget forskellige på en lang række parametre, og man må derfor antage, at rationalerne i Hochschild studie ikke er direkte overførbare til en dansk kontekst. Men gældende for begge tilfælde, kan følelsen af, at de kulturelle, sociale og økonomiske aspekter på individplan trues, og dermed oplever deltagerne i begge tilfælde, at den ontologiske sikkerhed bliver sat på spil. Netværkets kamp kan med dette perspektiv fortolkes som en kamp for en værdimæssig og ontologisk sikkerhed. En kamp som COVID-19-krisen har været med til at forstærke.

I empirien ses der også eksempler på, hvordan nogle af deltagerne bruger COVID-19-krisen som begivenheden til at *performe* eller genforhandle deres sociale position i samfundet, og dermed en måde at udfordre den kulturelle og sociale devaluering, de har oplevet. Nedenstående skærmbillede illustrerer hvordan en af deltagerne i det coronaskeptiske netværk retfærdiggør sin ”tid i systemet” og udfordrer den oplevede fremmedgørelse:

Det kan godt være at jeg har været på overførselsindkomst i mange år - og at mange har ment at jeg burde skamme mig over at have "fået af fælleskassen".... til gengæld er jeg ikke blevet coronatestet én eneste gang. Og jeg tror sgu snart at den almene dansker, har brugt flere penge fra statskassen, på at lade sig dum-teste hele tiden, end jeg har. Skam jer!

Bonus - tiden på overførselsindkomst har frigivet tanketid, hvor jeg har kunne tænke selv. Det er derfor jeg bl.a. ikke lader mig teste og sårn 😊

26 kommentarer

Opslag i gruppen Folkebevægelsen for Frihed (Bilag 2, FFF)

Personen bag dette opslag har aktivt valgt ikke at deltage i "corona-ræset" og positionerer sig selv som den fornuftige borger, der ikke er en økonomisk byrde for samfundet. COVID-19-krisen tilvejebringer dermed muligheden for, at personen kan træde ud "samfundsnasser"-rollen. Det bliver en symbolsk måde at tage kontrollen tilbage på, og bidrage positivt til samfundet ved at undgå den økonomiske belastning som corona-testene fortolkes som. I kommentarsporet til opslaget møder man andre der befinder sig i en lignende situation: en flexjobber med dårligt helbred, en førtidspensionist på lykkepiller, en "senior førtidspension i en alder af 62, [med] nedslidt ryg pga. for meget hårdt arbejde. [der] stadig [er] traumatiseret af mødet med jobcenter/kommune" samt adskillige førtidspensionister eller personer i ressourceforløb som alle stemmer i, og roser personen for sit mod og for at "råbe op". Der er en fælles enighed om, at "staten er ikke befolkningens 'ven'" og der sker en fælles legitimering af, at de ikke længere står i gæld til staten.

6.4.1. Coronaudskamning

Denne oplevede splittelse af befolkningen og *coronaudskamningen* har haft forskellige "syndebukke" under pandemien. Både i Danmark og i udlandet har man set en tendens til, at bestemte befolkningsgrupper er blevet stigmatiseret (Thingsted 2020) eller at regeringer har benyttet fortolkningen af krisen til at understøtte deres nationalistiske dagsordner og til tider fremmedhad. Det meste oplagte eksempel ses i USA, hvor Donald Trump udnyttede pandemien til at styrke hans angreb mod migranter bl.a. ved at referere til COVID-19-virussen som "china-virus". I Ungarn har Viktor Orbán også været hurtig til at knytte virussen til indvandring og brugte den som påskud til at lukke Ungarns asylsystem (Sobroski 2021:114). Et

studie har endda påvist, hvordan Orbán har benyttet pandemien til at fordoble hans antisemitiske retorik (Cliffe 2020). I Danmark har tendensen ikke eksisteret i samme grad. Et eksempel kunne dog være da Danmark den 14. marts 2020 valgte at lukke de danske grænser, trods modstridende anbefalinger fra WHO. I denne forbindelse det blev der diskuteret hvorvidt coronakrisen var blevet en kærkommenlejlighed til at stramme migrationspolitikken og styrke grænsekontrollen for den socialdemokratiske regering (Sørensen & Vestergaard 2020:101).

Coronaudskamningen i Danmark har under pandemien skiftet fokus, hvor det til en start særligt havde afsæt i generationsbetingede uenigheder, hvor ungdommen blev fremstillet som uansvarlige, når de holdte fester i byrummet og i parker, mens ældre generationer var hjemsendte (Jensen 2020:186-187). Senere var det særligt de etniske minoriteter der oplevede coronaudskamningen. Da ghettoområdet Vollsmose i marts 2021 var ramt af høje smittetal, var der flere politikere der udtalte sig om sagen. Pia Kjærsgaard fra Dansk Folkeparti var *"foragtet"* og Venstre formanden, Jakob Ellemann-Jensen skrev på sin Facebook-profil *"I kan ikke være det bekendt"*, der sammen med Konservatives Søren Pape Poulsen, mente at beboerne i Vollsmose ødelagde alt det, som resten af befolkningen havde kæmpet for i et år (Jørgensen 2021a). I forsøget på at sænke de høje smittetal, blev der foreslået drastiske tiltag som pligt/tvang til test og isolation blandt beboerne i bydelen. Forslaget blev nedstemt blandt folketingets epidemiudvalg, men forslaget fik opbakning i dele af den offentlige debat, hvor beboerne i boligområderne blev gjort til symbolske syndebukke. Eksempelvis gav integrationsordfører Henrik Dahl (LA), udtryk for at smitteskævheden også handlede om *"et parallelsamfund, hvor der er udbredt attitude i retning af at blæse på de danske regler"* (Sørensen & Vestergaard 2021). En af Vollsmose-beboerne udtalte sig i forbindelse med debatten således: *"Der var ingen, som pegede fingre af nordjyderne, da de syv nordjyske kommuner lukkede ned. Men så snart snakken omhandler Vollsmose, så er alle politikerne klar med hammeren"* (Jørgensen 2021a). Vollsmose-debatten har været med til at opstille skarpe modsætninger og udprægede fjendebilleder af bestemte kulturelle værdier. De høje smittetal er blevet forklaret ud fra etnicitet og kultur, integration eller mangel på samme, tættere boligforhold, dårlige sprogkunderskaber eller en ringere sundhedsprofil end den resterende del af befolkningen (Sørensen & Vestergaard 2020:101). Coronaudskamningen kan siges at repræsentere den kulturelle klangbund i det danske samfund, hvor modsætninger omkring social ansvarlighed fremstilles i den offentlige debat, samtidig med, at den tydeliggør dele af samfundets sociale stratificeringer.

Coronaudskamningen af unge, af etniske minoriteter m.fl. tyder på at have en forstærkende effekt på tilslutningen til det coronaskeptiske netværk. Deltagerne i netværket har

på forskelligvis oplevet social og kulturel devaluering, en oplevelse som er blevet forstærket i forbindelse COVID-19-krisen og coronaudskamningen. Det coronaskeptiske netværk kan siges at tilbyde et fællesskab til forskellige grupper af borgere der ikke længere, vil finde sig i at være en kulturel skydeskive. Med afsæt i denne argumentation, vil pandemien og den udskammende tilgang virke forstærkende i henhold til allerede eksisterende spændinger i samfundet.

6.4.2. Det nye fællesskab

COVID-19-restriktionerne som social distance, forsamlingsloft og ”sociale bobler” medførte at danskernes sociale omgang blev begrænset. Analyser udarbejdet af HOPE-projektet har vist en stigning i den oplevede ensomhed henover efteråret/vinteren som særligt var udtalt blandt de unge, samt en tendens til, at danskerne i mindre grad havde været i kontakt med nære venner og/eller familie (Petersen & Roepstorff 2021). Som en afledt konsekvens af det coronaskeptiske netværk er der opblomstret et fællesskab blandt deltagerne. Et fællesskab der har haft en stærk mobiliserende kraft, fordi det tilvejebringer netop dét, som mange har savnet under COVID-19-krisen – socialt samvær.

En del af den modstand som netværket udviser, foregår ikke kun til de organiserede demonstrationer, men for mange af deltagerne er det også blevet en central del af deres hverdagsliv. Det kan både indebære, at man ytrer og dele kontroversielle holdninger på nettet, men det kan også bestå i at handle uden mundbind eller nægte at lade sig teste på sin arbejdsplads. Disse handlinger vil i nogle tilfælde resultere i ekskludering eller udstødelse fra fællesskaber de deltog i før corona. Under en af de etnografiske samtaler, fortalte en kvinde mig, at hun aktivt havde lavet særlige privatindstillinger på hendes Facebookprofil, så bestemte personer/grupper ikke længere kunne følge med i hendes aktiviteter derpå. Dette skyldtes, at forældrene til børnene hun passede, havde fulgt med i hendes coronaskeptiske opslag og kommentarer på Facebook, og dette havde nært medført, at hun mistede hendes job. Hun fortalte videre om hendes oplevelser med de mange nye bekendtskaber hun havde fået gennem netværket – særligt på Facebook. Hendes ytringer på platformen havde også resulteret i, at hende og en veninde fra efterskoletiden nu havde genfundet deres venskab, fordi de begge delte samme syn på coronakrisen. I empirien er der set flere eksempler på, hvordan nye og stærke fællesskaber er vokset frem blandt aktørerne. Malue Montclairre beskriver sammenholdet således:

”Det er det, man gør i krisetider, og det gør vi også her. Selvfølgelig gør det vi. Fordi vi er alle sammen i familie med hinanden - vi er brødre og søstre. Vi kommer alle sammen fra det samme. Vi ønsker alle sammen det samme. Vi vil alle sammen have frihed. Vi vil have retfærdighed. Vi vil alle sammen kunne udøve det, som vi allerede er, og det er frie væsner” (Malu Montclairre, Frihedsbevægelsens Fællesråd LIVE-Video)

Der er blevet skabt COVID-19-restriktionsfrie fællesskaber der fortolkes og opleves som familiære forhold. Dette har resulteret i nye organiseringer, hvor det ikke er modstanden der har været i centrum, men nærmere at finde nogle man er værdimæssigt ligestillede med. I empirien er der set eksempler på vinterbadeklubber, fælles indkøbsturer uden mundbind, legeaftaler for børn, *ungdom for frihed* hvor unge kan søge ligesindede samt datinggrupper f.eks. gruppen *Flirt og Kærlighed Fyn - Uden mundbind*. Disse nye fællesskaber kan være med til at forstærke de grænsedragninger som netværket bygger på. Ligesom man snakker om digitale ekkokamre, er ovenstående eksempler på hvordan coronakrisen har været med til at skabe ekkokamre i det levede liv. Hvor de søger venner og partnere der deler samme værdiorientering som dem selv, og hvor de afskærmer sig fra andre borgere der udfordrer deres fortolkninger. Følger man logikken fra de digitale ekkokamre, kan dette have en forstærkende og legitimerende effekt på deres fortolkninger og værdier.

6.4.3. Delkonklusion

Som en oplevede afledt konsekvens af coronakrisen, argumenterer deltagerne i det coronaskeptiske netværk for, at danskerne er blevet opdelt i to hold grundet forskellige værdiorienteringer. Denne kulturelle og sociale devaluering samt fremmedgørelse som de oplever, er dog ikke kun en afledt konsekvens af COVID-19-krisen, men i empirien ses der flere eksempler på, at deltagerne også oplevede denne kulturelle og sociale devaluering før pandemien. Disse nye fællesskaber og det kulturelle modtryk tyder på, at kampen kan betragtes som kulturelle reaktioner overfor den sociale dominans de har været underlagt samt en forklaring på, hvorfor grupper på tværs af det danske samfund forener sig i samme kamp. Det bliver altså en retfærdiggørelse af deres udgrænsede position – om så den kulturelle og sociale devaluering tager afsæt i ens etnicitet eller religion, om det skyldes ens holdning til vacciner og alternativ medicin, eller om det skyldes at man bliver betragtet som en voldsparat hooligan, der kun er ude på ballade.

7. Diskussion

Følgende afsnit har til formål at diskutere de analytiske fund med afsæt i Alain Touraines perspektiv på sociale bevægelser som værende en prisme til at diagnosticere dysfunktioner i den demokratiske proces og udfordre offentlige normer. Med andre ord; Hvad kan vi lære af det coronaskeptiske netværks opstand og fremførte kritik.

Det coronaskeptiske netværk udspringer i en samtid, hvor civilsamfundet i højere og højere grad, gennem politisk protest, stræber efter at ændre eller nytænke demokratiet med hensyn til øget deltagelse, etisk styring, bedre transparens samt en indsnævring af afstanden mellem statsmagten og dens borgere. Netværkets kritik hviler på samme tematikker og kæmper for, at deres fortolkninger vinder legitimitet i samfundsdebatten. Men deres plads i den offentlige debat udfordres.

Indledningsvist blev det nævnt, at generaldirektøren for WHO, Dr. Ghebreyesus i begyndelsen af COVID-19-pandemien, udmeldte, at krisen også var ledsaget af en global *infodemic*, og at denne på samme måde som COVID-19-virussen skulle bekæmpes. Den danske debat har ligeledes omhandlet, hvordan etableret og evidensbaseret information potentielt druknede i mængden af konspirationsteorier, Fake News og misinformation på internettet (Ejlerskov et al. 2021). Alene mellem april og juni måned i 2020 fjernede Facebook omkring syv millioner opslag med begrundelsen, at indholdet bestod af COVID-19-relateret misinformation. I samme periode fik 98 millioner Facebook-opslag et advarselmærkat der indikerede, at opslaget indeholdt misledende eller flaske nyheder (Türker 2020). Ligeledes har flere andre tech-giganter taget del i at fjerne misinformation på deres platforme og mange henviser også til sundhedsmyndighedernes hjemmesider (Aagaard 2020). Netop denne censurering af opslag, opleves blandt det coronaskeptiske netværk som en kriminalisering af bestemte værdier og fortolker det, som en trussel mod ytringsfriheden. Det giver en vigtig indsigt i, de negative konsekvenser det kan medføre at udelukke bestemte holdninger fra den demokratiske debat.

Der har været en tendens til at afskrive det coronaskeptiske netværk som voldelige hooligans, sølvpapirshatte, vaccinebenægtende eller vildledte tåber, der er blevet opslugt af Fake News. Fremfor at afskrive disse stemmer i den offentlige debat må man som analysen belyser anerkende, at visse af disse kritikpunkter beror på et kritisk oplysningsideal, der reflekterer og ræsonnerer over det danske system. Som et vigtigt bidrag til denne diskussion, kan dette speciale belyse, hvordan det vil være fejlagtigt at fortolke det coronaskeptiske netværk som værende ensidigt misinformeret eller uoplyste. Deltagerne i det coronaskeptiske netværk har i høj grad fulgt med i smitteudviklingen, lovforslag, pressemøder m.m. som en vigtig del af deres kritisk tænkende tilgang. Derfor vil informationskampagner eller henvisningslink til

sundhedsmyndighedernes hjemmesider næppe være den rette strategi. På samme måde vil censurering eller flagging af misinformation på sociale medier virke kontraproduktivt, fordi forsøget på at oplyse dem eller inddæmme en bestemt fortolkning ved at ekskludere eller censurere, kan virke forstærkende i deres fortolkning af magthaverne og *eliten*. Dermed kan denne strategi virke illegitimerende og forstærke mistilliden, og i værste tilfælde vil det resultere i en øget polarisering (Ejlervskov et al. 2021). I forbindelse med dette emne har Anna Schjøtt Hansen fra Institut for Kommunikation på Roskilde Universitet, italesat denne dynamik således:

”Selvom vi er uenige, og selvom der måske er holdninger, der ikke er faktisk funderet, skal vi i et demokrati være i stand til at lytte til hinanden. Det er vigtigt, fordi implikationerne ved en stigmatisering eller udelukkelse fra debatten måske kan være mere problematiske for demokratiet” (Vollandt 2021)

Det vil være fejlagtigt at betragte, at det coronaskeptiske netværks modstand som værende fuldkommen uberettiget eller udelukkende et resultat af uvidenhed. Deres fortolkning af COVID-19-krisen hvor regeringen, medicinalindustrien eller The World Economic Forum fremstilles som skurkene bag pandemien, behøver man nødvendigvis ikke at anerkende fuldkomment, men man må anerkende, at deres skepsis på sin vis kan have sin berettigelse f.eks. om regeringen i tilstrækkelig grad har inddraget den resterende del af folketingsmedlemmerne eller borgerne i beslutningsprocesserne omkring coronahåndteringen. Det coronaskeptiske netværk belyser også en vrangside af demokratiet, hvor ytringsfriheden får muligheden for at overtrumfe forpligtelsen til at fremlægge sande ytringer. Som konsekvens heraf kan der ske en underminering af sandheden, som vil medføre, at borgerne mister deres fælles udgangspunkt i den offentlige samtale som ellers er en af grundstenene i et deliberativt demokrati, hvis vi tager udgangspunkt i Jürgen Habermas (Hansen 2020:2).

Det coronaskeptiske netværk er et godt eksempel på, at vi skal værne om den demokratiske samtale, og skabe plads til dem som ikke oplever at føle sig hørt eller anerkendt for deres holdninger. Vi må undgå stigmatisering og devaluering bestemte værdier og holdninger som ikke stemmer overens med de dominerende. Selvom vi er uenige, eller selvom holdningerne ikke er faktisk funderet, vil der være en risiko for at afskrive rationalitet og magtkritik - særligt i en tid med så mange ubekendte. Modbevægelser som det coronaskeptiske netværk kan netop være med til, at vi stopper op og tænker over den demokratiske indretning

eller belyser, at vi måske skal gentænke selvsamme. De bidrager til alternative fortolkninger der kan skabe afsæt for, hvordan vi reflektivt skal forholde os til og forstå den verden, vi lever i.

8. Konklusion

Undersøgelsen af det coronaskeptiske netværks fortolkning af COVID-19-krisen har haft til formål at fungere som en prisme til at diagnosticere nogle af de dysfunktionaliteter, der forekommer i det danske samfund, som er blevet særligt tydelige i forbindelse med COVID-19-krisen. Ambitionen har særligt været at opnå en indsigt i de polariseringstendenser der forekommer i et ellers tillidsfuldt og konsensusføgende land som Danmark.

Det danske coronaskeptiske netværk består af mennesker på tværs af køn, alder, etnicitet og uddannelsesniveau mv., der under COVID-19-krisen har prioriteret friheden til at tænke selv og jagte sandheden, fremfor at følge anvisningerne udarbejdet af politikere og eksperter. De repræsenterer et kritisk blik på håndteringen af COVID-19-krisen, og stiller sig kritiske overfor den resterende del af befolkningen, der ifølge netværket, ureflekteret og ukritisk har fulgt regeringens politiske tiltag. Modsat betragter de sig selv som værende *kritisk tænkende*, som de mener, er en uundgåelig nødvendighed for at kunne gennemskue statens og myndighedernes udlægnings. Kritisk tænkning er som udgangspunkt en central del af oplysningsidealet, men kommer i højere grad til udtryk som *mistillidsfulde indstillinger*. Dette resulterer bl.a. i, netværkets aktører søger alternative forklaringer nye steder, da de etablerede kilder ikke betragtes som legitime. Lukket og tvetydig kommunikation omkring den politiske beslutningsproces samt kritisable episoder såsom minkskandalen og Nanna Skov Høpfner-sagen, tyder på at virke forstærkende på netværkets mistillid til samfundet og dets institutioner.

Undersøgelsen kan konkludere, at der indenfor det coronaskeptiske netværk fremlægges mange forskellige konspirationer og fortolkninger af coronakrisen, men de er alle på forskelligvis et udtryk for en mistillid til systemet og en kritik af eliten. Deres kritik af eliten er ikke kun møntet på den politiske sfære, men rækker længere ud mod mange andre sfærer og er derfor også en kritik imod de rige og de magtfulde, mod videnskaben, konventionel medicin og den tilhørende industri, mod bankerne, mod retsvæsenet og politiet og mod tech-giganterne mv. Kritikken rækker altså udover coronahåndteringen og skal i højere grad betragtes som systemkritik. Netværket fortolker COVID-19-krisen som et røgslør til at indføre endnu flere tiltag på elitens dagsorden, der ofte har til formål at begrænse folkets frihedsrettigheder. Med Luhmanns terminologi kan coronakrisen siges at have fået *bægret til at flyde over* og som reaktion herpå kæmper netværket for at bringe magten tilbage til folket og repræsentation af folkets værdier.

Undersøgelsen synliggør yderligere, at netværkets fortolkninger og fremførte kritik er et forsøg på en myndiggørelse af deres værdier i en tid, der har krævet omstilling og forandring. De oplever at holdninger, der ikke stemmer overens med det etablerede kriminaliseres og som

konsekvens skabes der et A- og et B-hold i samfundet. Deres modstand er derfor også et modtryk overfor de værdier som de pålægges, men ikke ønsker at abonnere på. Her tilbyder det coronaskeptiske netværk et nyt fællesskab hvor der skal være plads til alle – uanset værdiorientering.

Med udgangspunkt i afsnittet *den kontekstuelle ramme* tyder det på, at det coronaskeptiske netværk ikke er opstået ud af et vakuum, men i højere grad står i forlængelse af den protestbølge som toppede i 2019 hvor borgere overalt i verden kæmpede for deres demokratiske ret og for repræsentativitet. Yderligere, er disse coronaskeptiske protester ikke kun et fænomen, der er forekommet i Danmark, men er i høj grad en del af en transnational tendens. Dette kommer også til udtryk i deres oversættelsesarbejde, hvor netværket benytter en bricolage af symboler, koder og narrativer, der på kryds og på tværs af kontekster og budskaber til at oversætte deres værdikamp. Denne kamp tager afsæt i netværkets forsøg på at bidrage til en alternativ fortolkning af coronakrisen, og en alternativ værdipositionering af det *fælles bedste*, der bygger på en negativ frihedsforståelse ud fra Berlins terminologi. Noget af det mest centrale i netværkets oversættelsesproces i forsøget på at gøre deres kamp til et generelt samfundsanliggende, er framingen af netværkets aktører, der fremstilles *frihedskæmpere* og som repræsentanter for *folket* der kæmper mod den magtsyge elite. Denne selviscenesættelse bliver en måde at positionere deltagerne, som bærere af nogle bestemte kerneværdier og en måde at opnå legitimitet.

Værdikernen som netværket kæmper for, beror altså på forestillingen om et mere oplyst og kritisk tænkende samfund, hvor den individuelle frihed er i højstedet. Det bliver det coronaskeptiske netværks opgave at forandre forholdene, så det i stedet bliver den oplyste og kritiske tænkning, som de repræsenterer, der sætter dagsordenen for den demokratiske proces. De prioriterer i høj grad frihedsrettighederne, da de mener at den personlige frihed er under pres - noget som den særligt har været under coronakrisen, men også er en del af en tendens der har eksisterede forud for pandemien. Dermed vokser netværket mod en ambition om, at der skal være plads en alle stemmer i debatten, og at disse er med til at danne grundlaget indretning både vedrørende økonomiske, sociale og demokratiske spørgsmål.

9. Litteraturliste

- Aagaard, C. (2020, 24. april). Facebook og Google censurerer falske corona-opslag som aldrig før. *Danwatch*. Tilgængelig via: <https://danwatch.dk/perspektiv/facebook-og-google-censurerer-falske-corona-opslag-som-aldrig-foer/>
- Alexander, J. C. (2004). Cultural pragmatics: Social performance between ritual and strategy. *Sociological theory*, 22(4), 527-573.
- Alexander, J. C. (2006). *The civil sphere*. Oxford University Press.
- Alexander, J. C., & Smith, P. (2018). The Strong Program in cultural sociology: Meaning first. I *Routledge Handbook of Cultural Sociology*. Routledge.
- Alexander, J. C., & Smith, P. (2020). COVID-19 and symbolic action: global pandemic as code, narrative, and cultural performance.
- Ayoub, P. M., Wallace, S. & Zepeda-Millán, C. (2014). Triangulation in social movement research. DOI:10.1093/acprof:oso/9780198719571.003.0004. in della Porta, Donatella (2014) *Methodological Practices in Social Movement Research*. Oxford: Oxford Scholarship Online.
- Bartscher, A., S. Seitz, M. Slotwinski, N. Wehrhöfer, and S. Siegloch (2020). Social Capital and the Spread of Covid-19: Insights from European Countries. ZEW Discussion Paper (20-23).
- Bertelsen, N. S. (2020, 13. november). Demonstranter larmer på Slotsholmen på anden uge: "Vi vil ikke leve i et diktatur". Tilgængelig via: <https://www.altinget.dk/artikel/demonstranter-larmer-paa-slotsholmen-paa-anden-uge-vi-vil-ikke-leve-i-et-diktatur>
- Bolsover, G. (2020). Balancing freedoms, rights and responsibilities during COVID in US: a study of anti-and pro-restriction discourse. *Rights and Responsibilities during COVID in Us: A Study of Anti-and Pro-Restriction Discourse* (August 4, 2020).
- Bruns, A., Harrington, S., & Hurcombe, E. (2020). 'Corona? 5G? or both?': the dynamics of COVID-19/5G conspiracy theories on Facebook. *Media International Australia*, 177(1), 12-29.
- Callison, W. & Slobodian, Q. (2021, 12. januar). Coronapolitics from the Reichstag to the Capitol. *Boston Review*.
- Castanho Silva, B., Vegetti, F., & Littvay, L. (2017). The elite is up to something: Exploring the relation between populism and belief in conspiracy theories. *Swiss political science review*, 23(4), 423-443.
- Christensen, M. L., Lemminger, E. B., Haarmark Nielsen, M., Holm Salka, J., Brincker, B.,

- Carlsen, H. A. B., & Toubøl, J. (2020). Solidaritet og frivillighed under coronakrisen: Netværks betydning for fordelingen af uformel civil hjælp. *Det epidemiske samfund*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Cliffe, Jeremy. 2020. "How populist leaders exploit pandemics." *New Statesman*, March 18. Retrieved on July 30, 2020. (<https://www.newstatesman.com/world/2020/03/how-populist-leaders-exploit-pandemics>).
- della Porta, D. (2014) *Methodological Practices in Social Movement Research*. Oxford: Oxford Scholarship Online. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780198719571.001.0001
- della Porta, D., & Diani, M. (2006). *Social movements: An introduction*. John Wiley & Sons. Second edition published 2006. Blackwell Publishing Ltd
- Det Etske Råd (2020, 28. maj). COVID-19: Etik i en krisetid. *Det Etske Råd*. Tilgængelig via: <https://www.etiskraad.dk/etske-temaer/covid-19/covid-19-etik-i-en-krisetid>
- Ejlervskov, A. L., Bay-Jørgensen, F., Brøgger-Hansen, M., Walker, S. & Dreesen, T. (2021, 22. marts). Coronaskeptikere er et vigtigt varsel om stigende mistillid til vores institutioner. *Information*. Tilgængelig via: https://www.information.dk/debat/2021/03/coronaskeptikere-vigtigt-varsel-stigende-mistillid-vores-institutioner?lst_tag
- Elling, R.C. (2017). *Etnicitet og nationalisme*. I: Jacobsen, M.H. & Andersen, P.T. (red.). *Kultursociologi og kulturanalyse*. København, Hans Reitzels Forlag.
- Faber, S. & Hansen, C. D. (2020). Betydningen af køn og kønsnormer i det epidemiske samfund: COVID-19 i et kønsperspektiv. I O. B. Jensen, & N. Schultz (red.), *Det Epidemiske Samfund*. Hans Reitzels Forlag.
- Fangen, K. (2010). *Deltagende observasjon* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- FBF (2020). Om os - Om Frihedsbevægelsens Fællesråd. *FBF.one*. Tilgængelig via: <https://www.fbf.one/om-os>
- Folketinget (2021, januar). Håndteringen af covid-19 i foråret 2020. Rapport afgivet af den af Folketingets Udvalg for Forretningsordenen nedsatte udredningsgruppe vedr. håndteringen af covid-19. *ft.dk*. Tilgængelig via: <https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/haandtering-af-covid19-foraar-2020.ashx>
- Fominaya, C. F., & Feenstra, R. A. (2019). Introduction: Contemporary European social movements: democracy, crisis and contestation. In *Routledge Handbook of Contemporary European Social Movements*. Routledge.
- Gerbaudo, P. (2020). The Pandemic Crowd: Protest In The Time Of Covid-19. *Journal of*

- International Affairs*, vol. 73, no. 2, 2020, pp. 61–76. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/26939966.
- Gerdes, A. A., Gamborg, C., Pedersen, L. V., Bangsgaard, M., Møller, S. & Christensen, G. (2020). Etik og prioritering: COVID-19 og samfundsnedlukningens dilemmaer. *Det etiske råd*. Tilgængelig via: <https://www.etiskraad.dk/~media/Etisk-Raad/Etiske-Temaer/Covid-19/Etik-og-prioritering-Covid-19-og-samfundsnedlukningens-dilemmaer.pdf> (Teksten er senest revideret 12. juni 2020).
- Hamdaoui, S. (2021). Anti-populism during the Yellow Vest protests: From combatting the Rassemblement National to dealing with street populists. *The British Journal of Politics and International Relations*. <https://doi.org/10.1177/1369148120974014>
- Hansen, E. (2020). Sandheden som en udfordring af det liberale demokrati. *Res Cogitans*, 14(1), 1-23.
- Hastrup, K. (1997): Kultur som analytisk begreb. I *Kulturanalyse: Fortolkningens forløb i Antropologien*.
- Helder, J. (2018). Har du talt med dit demokrati i dag? - Overvågning, kontrol/disciplinering, demokrati, sprog og etik i fagre ny verden. *Samfundslederskab i Skandinavien*, 33(3), 193-221.
- Hochschild, A. R. (2018). *Strangers in their own land: Anger and mourning on the American right*. The New Press.
- Hvilson, F. & Sjöberg, A. (2021a, 22. januar) Fuck Højrefløjen, Fuck Venstrefløjen, Vi er folket!. *Politikken*. Tilgængelig via: <https://politiken.dk/indland/art8071598/De-er-klædt-i-sort-og-vil-bekæmpe-coronarestriktioner-»Fuck-systemet-fuck-Mette-fuck-politi-fuck-det-hele-mand«>.
- Hvilson, F. & Sjöberg, A. (2021b, 7. februar). Men In Black er blevet en broget skare. Mens en gruppe unge fester, står en flok og kaster med kanonslag. *Politikken*. Tilgængelig via: <https://politiken.dk/indland/art8093300/Men-In-Black-håber-at-blive-en-folkelig-bevægelse.-Lørdagens-demonstration-i-København-viste-at-den-udvikling-lader-til-at-være-i-gang>.
- Inglehart, R. F. (2018). *Cultural Evolution*. Cambridge University Press.
- Jacobsen, M. H., & Jensen, H. L. (2018). Etnografi og etnografisk metode. I *Etnografier*. Hans Reitzels Forlag.
- Jasper, J. M. & Polletta, F. (2019). The Cultural Context of Social Movements. I *The Wiley Blackwell Companion to Social Movements*. Second Edition. First published: 5 October 2018. John Wiley & Sons Ltd. DOI:10.1002/9781119168577

- Jensen, O. B. (2020). Mobilitet efter Corona: Ændringer i transport og byliv. I *Det epidemiske samfund*. Hans Reitzels Forlag.
- Jørgensen, A. S. (2021a, 29. januar). Facebook fangede journalist i Qanon-net: ”Vi har ramt ved siden af”. *Journalisten.dk*. Tilgængelig via: <https://journalisten.dk/facebook-fangede-journalist-i-qanon-net-vi-ramte-ved-siden-af/>
- Jørgensen, E. (2021b, 14. Marts) Kampen om Vollsmose. *Avisen Danmark*. Sektion 1, side 12
- Mik-Meyer, N., & Järvinen, M. (2017). Kvalitative analysetraditioner i samfundsvidenskabelig forskning. I *Kvalitativ analyse: Syv traditioner*. Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. (2017). Fortolkning, forforståelse og den hermeneutiske cirkel. I *Kvalitativ analyse: Syv traditioner*. Hans Reitzels Forlag.
- Krog, A., Lehmann, C. & Lønstrup, K. F. (2021, 8 marts). Coronaprotester giver næring til nye partier. *Altinget*. tilgængelig via: <https://www.altinget.dk/artikel/coronaprotester-giver-naering-til-nye-partier>.
- Københavns Byret (2021, 12. marts). Dom i sag om deltager i demonstration. *Domstolen.dk*. Tilgængelig via: <https://www.domstol.dk/koebenhavn/aktuelt/2021/3/dom-i-sag-om-deltager-i-demonstration/>
- Lange, M., & Monscheuer, O. (2021). Spreading the disease: Protest in times of pandemics. *ZEW - Centre for European Economic Research Discussion Paper*, (21-009).
- Lange, R. M. (2020, 26. december). Forfatter om De Gule Veste: De ikke-privilegeredes kamp mod eliten. *Fagbladet 3F*. Tilgængelig via: <https://fagbladet3f.dk/artikel/de-ikke-privilegeredes-kamp-mod-eliten>
- Larsen, M. C. (2018). Internetetnografi: På online feltarbejde mellem hverdagspraksisser og netværskommunikation. In M. H. Jacobsen, & H. L. Jensen (Eds.), *Etnografier*. Hans Reitzels Forlag. Sociologi No. 16.
- Latour, B. & Schultz, N. (2020). Hvordan undgår vi at falde tilbage i samme produktionsmodel som før krisen? *Dagbladet Information*, 25 april: <https://www.information.dk/moti/2020/04/hvordan-undgaar-falde-tilbage-samme-produktionsmodel-foer-krisen>
- Lehmann C., Lønstrup K.F., Krog A., Kotkas B. & Kragh C. (2021, 8. marts). GRAFIK: Netværksanalyse af det danske coronaoprør. *Mm.dk*. (Mandag Morgen & Altinget). Tilgængelig via: <https://www.mm.dk/artikel/Grafisk%20netv%C3%A6rksanalyse%20af%20det%20danske%20coronaopr%C3%B8r>
- Lehrmann, M. (2020). Når konspirationsteori bliver til konspiration: Søgen efter sandhed i

- en krisetid. *Jordens Folk*. Vol. 56, no. 2, pp. 75-86.
- Lindekilde, L. & Olesen, T. (2015). Politisk protest, aktivisme og sociale bevægelser. Hans Reitzels Forlag.
- Lippert-Rasmussen, K. (2009). Egalitarisme. I *Klassisk og moderne politisk teori*. Hans Reitzels Forlag.
- Luhmann, N. (1999). Tillid – en mekanisme til reduktion af social kompleksitet. Hans Reitzels Forlag.
- Marker, S. (2021, 26. januar). Sammen om at være imod. *Kforum*. Tilgængelig via: <https://www.kommunikationsforum.dk/artikler/Analyse-af-Men-In-Blacks-kommunikation>
- Martin, G. (2015). Understanding social movements. Routledge.
- Mauritzen, A. W. & Thisgaard, J.K. (2021, 8 marts). Han står bag Men in Black: - Kalder du mig inkompetent hooligan, har jeg ikke mere at sige til dig. *TV2.dk*. Tilgængelig via: <https://nyheder.tv2.dk/2021-03-05-det-var-ikke-nok-at-klinke-og-klanke-og-men-in-black-er-parat-til-at-gaa-hele-vejen-siger>.
- Montclairre, M. (2021). Filosofien. Tilgængelig via: <https://denfredeligekriger.com/filosofien>
- Mudde, C. & Rovira Kaltwasser, C. (2012). Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition* 48(02): 147–174.
- Mudde, C. & Rovira Kaltwasser, C. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Munk, A. K. (2020). Internettet, infodemien og den sagsorienterede offentlighed. I O. B. Jensen, & N. Schultz (red.), *Det Epidemiske Samfund*. Hans Reitzels Forlag.
- Nachtwey, O., R. Schäfer, & N. Frei (2020). Politische Soziologie der Corona-Proteste. *SocArXiv*.
- Nielsen, M. K. (2021, 9. januar). Flere anholdelser efter demonstrationer i Aalborg og København. *DR.dk*. <https://www.dr.dk/nyheder/indland/flere-anholdelser-efter-demonstrationer-i-aalborg-og-koebenhavn>
- Nissen, M., Jensen, L. B. & Kowal, C. (2021, 25. januar). Corona-vreden vokser i Europa: Demonstrationer udvikler sig til vold. *DR.dk*. Tilgængelig via: <https://www.dr.dk/nyheder/udland/corona-vreden-vokser-i-europa-demonstrationer-udvikler-sig-til-vold>
- Olesen, T (2015). Uretfærdighedssymboler og sociale bevægelser. *Dansk sociologi*. 4/24
- Olesen, T. (2018). Adaptation and Self-Celebration: The Formation of Injustice Icons

- in a North-South Perspective. *International Journal of Politics, Culture, and Society* 31(3):313-328 (<https://search-proquest-com.zorac.aub.aau.dk/scholarly-journals/adaptation-self-celebration-formation-injustice/docview/2081956355/se-2?accountid=8144>). doi: <http://dx.doi.org.zorac.aub.aau.dk/10.1007/s10767-017-9271-9>.
- Petersen, M. B. & Roepstorff, A. (2021): "Danskernes adfærd og holdninger" 19/02/2021. School of Business and Science. Aarhus. Tilgængelig via: https://github.com/mariefly/HOPE/raw/master/Danskernes_Adfærd_Og_Holdning_Til_Corona-epidemien__20210219.pdf
- Pinckney, J., & Rivers, M. (2020) *Sickness or Silence: Social Movement Adaptation to COVID-19. Journal of International Affairs*, vol. 73, no. 2, 2020, pp. 23–42. JSTOR, www.jstor.org/stable/26939964. Accessed 3 Feb. 2021.
- Pleyers, G. (2020). The Pandemic is a battlefield. Social movements in the COVID-19 lockdown. *Journal of Civil Society*, 1-18.
- Ravnborg, J. (2020, 5. maj). Professorer: Svære afvejsninger af sundhed mod økonomi er nødvendige. *Altinget*. Tilgængelig via: <https://www.alinget.dk/sundhed/artikel/professorer-svaere-afvejsninger-af-sundhed-mod-oekonomi-kan-hjaelpes-af-data-og-analyser>
- Retsinformation 2020a "Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven" af Erling Bonnesen. Tilgængelig via: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201913L00157> (besøgt den 08/04/2021)
- Retsinformation 2020b "Skriftlig fremsættelse (26. marts 2020)" af Nick Hækkerup. Tilgængelig via: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201913L00157> (besøgt den 08/04/2021) <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20191XX00645>
- Robbins, S. P. (2015). The Red Pill or the Blue Pill? Transcending Binary Thinking, *Journal of Social Work Education*, 51:1, 1-4, DOI: 10.1080/10437797.2015.979112
- Rosa, H. (2015) *Social Acceleration. A new theory of modernity*. New York: Columbia University Press.
- Rosenkrands, J. (2021, 25. januar). Sort modstand. *Deadline*. Tilgængelig via: https://www.dr.dk/drtv/episode/deadline_-sort-modstand_233940
- Rud, A. (2020, 1. maj). Bevæbnede mænd kræver adgang til regeringsbygning i Michigan. Tilgængelig via: <https://www.dr.dk/nyheder/udland/bevaebnede-maend-kraever-adgang-til-regeringsbygning-i-michigan>
- Schultz, N. & Jensen, O. B. (2020). Indledning. I O. B. Jensen, & N. Schultz (red.), *Det Epidemiske Samfund*. Hans Reitzel Forlag.

- Schwab, K. (2020, 3. juni). Now is the time for a 'great reset'. *Weforum.org*. Tilgængelig via: <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/now-is-the-time-for-a-great-reset/>
- Siim, B., & Meret, S. (2016). Right-wing populism in Denmark: People, nation and welfare in the construction of the 'other'. I *The Rise of the Far Right in Europe*. Palgrave Macmillan, London.
- Snow, D. A. & Benford, R. D. (1992). Master frames and cycles of protest. I A.D. Morris & C.M. Mueller (red.): *Frontiers in Social Movement Theory*. New Haven: Yale University Press.
- Snow, David A., E. Burke jr., Steven K. Worden & Robert D. Benford (1986). Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation. *American Sociological Review*, 51(4):464-481.
- Snow, D. A., Soule, S. A., Kriesi, H. & McCammon, H. J. (2019). The Wiley Blackwell Companion to Social Movements. Second Edition. First published: 5 October 2018. John Wiley & Sons Ltd. DOI:10.1002/9781119168577
- Sobroski, R. (2021). Biopolitics in the Time of Pandemic: Populism and Neoliberalism in the Light of COVID-19. *Perspectives on Global Development and Technology*, 20(1-2), 137-150.
- Statsministeriet (2020a, 11. marts). Pressemøde den 11. marts 2020. Tilgængelig via: <https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-om-covid-19-den-11-marts-2020/>
- Statsministeriet (2020b, 17. marts). Pressemøde den 17. marts 2020. Tilgængelig via: <https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-17-marts-2020/>
- Sørensen, T. K. & Vestergaard, M. (2021, 6. marts). Folk har selv et ansvar. Også hvis de tilhører en minoritet. *Jyllands-Posten*. Tilgængelig via: <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE12811080/henrik-dahl-la-om-vollsmosesmitte-folk-har-selv-et-ansvar-ogsaa-hvis-de-tilhoerer-en-minoritet/>
- Terp, S. (2021, 20. april). Omstridt coronaparagraf skydes ned af eksperter: »Det er jeg overrasket over«. *Berlingske*. Tilgængelig via: <https://www.berlingske.dk/samfund/omstridt-coronaparagraf-skydes-ned-af-eksperter-det-er-jeg-overrasket-over>
- Tormey, S. (2019). Visions of a good society European social movements in the age of ideologies and beyond I "Routledge Handbook of Contemporary European Social Movements Protest in Turbulent Times" af Cristina Flesher Fominaya, Ramón A. Feenstra.

1st Edition. London. Imprint Routledge. DOI <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.4324/9781351025188>

Türker, S. (2020). Et nyt fænomen følger med coronavirus – og det er næsten lige så farligt som sygdommen selv. *Berlingske.dk*. Tilgængelig via: <https://www.berlingske.dk/aok/et-nyt-faenomen-foelger-med-coronavirus-og-det-er-naesten-lige-saa-farligt-som>

United Nations (2020, 28 marts). UN tackles ‘infodemic’ of misinformation and cybercrime in COVID-19 crisis. *UN*. Tilgængelig via: <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/un-tackling-‘infodemic’-misinformation-and-cybercrime-covid-19>

Van Ness, J. & Summer-Effler, E. (2019). Emotions in Social Movements. I *The Wiley Blackwell Companion to Social Movements*. Second Edition. First published: 5 October 2018. John Wiley & Sons Ltd. DOI:10.1002/9781119168577

Vollandt, J. B (2021, 14. juli). Forskere kaster lys over konspirationsteorier i Danmark under coronapandemien. *Tjekdet.dk*. Tilgængelig via: <https://www.tjekdet.dk/forskning/forskere-kaster-lys-over-konspirationsteorier-i-danmark-under-coronapandemien>

WHO (2021, 16. marts). Weekly epidemiological update - 16 March 2021” Tilgængelig via: <https://www.who.int/publications/m/item/weekly-epidemiological-update---16-march-2021>

YouGov Cambridge (2020). Globalism 2020 Guardian Conspiracy Theories. Tilgængelig via: <https://docs.cdn.yougov.com/msvke1lg9d/Globalism2020%20Guardian%20Conspiracy%20Theories.pdf>

Zhao, D. (2010). Theorizing the Role of Culture in Social Movements: Illustrated by Protests and Contentions in Modern China, *Social Movement Studies*, 9:1, 33-50, DOI: 10.1080/14742830903442493

Zuckerman, M. G. (2021). Da krisen ramte: Genforhandlingerne af amerikansk-jødiske samfundsværdier. *Tidsskrift for Islamforskning*, 15(2), 215-238. <https://doi.org/10.7146/tifo.v15i2.125965>

10. Bilag

10.1. Bilag 1: Tidslinje over COVID-19-krisen

Tidslinje over COVID-19-krisen

Introduktion

Tidslinjen præsenterer udvalgte begivenheder der har været centrale for COVID-19-krisen både nationalt og globalt, samt centrale begivenheder for det coronaskeptiske netværk og specialets udformning.

Centrale globale begivenheder.

Centrale nationale begivenheder og nye politiske tiltag.

Centrale begivenheder for de coronaskeptiske netværk.

Specialets udformning.

2019 & 2020

31. december 2019

Kina advarer WHO om udbrud af, hvad der forventes at være lungebetændelse i Wuhan.⁷

11. januar 2020

Kina registrerer det første dødsfald som følge af coronavirus i Wuhan (WHO 2020).

22. januar 2020

Sundhedsstyrelsen vurderer, at "*der er meget lille sandsynlighed for, at sygdommen kommer til Danmark*".⁸

24. januar 2020

Frankrig registrerer første tilfælde af Covid-19 i Europa.⁹

⁷ <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/pages/news/news/2020/01/novel-coronavirus-emerges-in-china>

⁸ <https://www.sst.dk/da/nyheder/2020/ny-coronavirus-fra-wuhan>

⁹ <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/01/2019-ncov-outbreak-first-cases-confirmed-in-europe>

30. januar 2020

WHO erklærer virusudbruddet for en "international nødsituation".

På dagen hvor WHO ophøjer coronavirus til en global nødsituation, vurderer Sundhedsstyrelsen fortsat, at "faren for at en smittet person kommer til Danmark er lav. Men skulle det alligevel ske, er sundhedsvæsenet informeret om sygdommen, og hvorledes den skal håndteres".¹⁰

10. februar 2020

Uge 7 starter, hvor mange danskere tager på skiferie til Østrig og Italien.

21. februar 2020

Italien registrerer første Covid19-relaterede dødsfald.¹¹

27. februar 2020

Første smittetilfælde i Danmark. Mand blev testet positiv efter skiferie i Lombardiet.¹²

28. februar 2020

Sundhedsstyrelsen holder den første pressebriefing om status på Covid-19 i Danmark (Ottosen 2021).

3. marts 2020

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at alle danskere, der har været i højrisikoområder, f.eks. Norditalien, Iran og Kina, skal i karantæne i to uger (Ottosen 2021).

6. marts 2020

Statsministeren holder sit første pressemøde og opfordrer til at udskyde eller aflyse alle arrangementer med flere end 1.000 deltagere. Det anbefales ikke at give hånd og kram.¹³

9. marts 2020

Præsident Trump sammenligner Covid-19 med almindelig influenza (Ottosen 2021).

10. marts 2020

Andet pressemøde med statsministeren: Udenrigsministeriet ændrer igen rejsevejledninger, og det frarådes nu at rejse til en række regioner i Norditalien, Iran og specifikke områder i Kina, Sydkorea og Østrig. Der opfordres også til at undgå offentlig transport i myldretiden.

Hjælpepakke: Man kan søge om compensation for aflyste arrangementer med flere end 1.000 deltagere, virksomheder får lov til at udskyde betaling af moms, arbejdsmarkedsbidrag og indkomstskat. Der oprettes en coronaenhed, der sammen med erhvervslivet skal drøfte tiltag¹⁴.

¹⁰ <https://www.sst.dk/da/Nyheder/2020/WHO-erklærer-global-noedsituation-paa-baggrund-af-ny-coronavirus>

¹¹ <https://www.berlingske.dk/internationalt/endnu-en-person-er-doed-af-coronavirus-i-italien>

¹² <https://www.sst.dk/da/Nyheder/2020/Sundhedsstyrelsen-inviterer-til-pressebriefing-om-status-paa-COVID-19-i-Danmark-28-feb>

¹³ <https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-6-marts-2020/>

¹⁴ <https://www.stm.dk/presse/pressemeddelelser/pressemoede-om-covid-19-2/>

11. marts 2020

Nedlukningen af Danmark. Tredje pressemøde med statsministeren: Danmark lukkes ned i foreløbigt to uger. Alle offentligt ansatte der ikke varetager kritiske funktioner sendes hjem. Alle skoler, dagtilbud og institutioner lukkes. Forsamlingsforbud for flere end 100 personer (Ottosen 2021).

Generaldirektøren for verdenssundhedsorganisationen (WHO) Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus erklærede, at COVID-19 blev betragtet som en pandemi (World Health Organisation 2020).

12. marts 2020

Sundhedsstyrelsen skifter teststrategi: Kun de mest syge testes. Ny hastelov vedtages, som giver regeringen yderligere beføjelser til at bremse smittespredning (Ottosen 2021).

13. marts 2020

Fjerde pressemøde med statsministeren hvor det annonceres, at grænserne lukkes den efterfølgende dag kl. 12. Udenrigsministeriet fraråder alle unødvendige rejser til hele verden, og alle danskere i udlandet bør vende hjem¹⁵.

14. marts 2020

Danmark lukker grænserne midlertidigt som et af de første lande, men det er stadig muligt for varetransport at passere. Danske statsborgere kan altid komme ind i Danmark.

Den første dansker dør, som er smittet med Covid-19, og Sundhedsstyrelsen forventer, at omkring 10 pct. af befolkningen vil blive smittet i løbet af en første bølge i løbet af foråret 2020. Derfor må behandlinger og operationer, der kan vente, udskydes, så der kan frigøres personale, sengepladser og intensivkapacitet til at håndtere coronavirussen (Ottosen 2021).

15. marts 2020

Femte pressemøde med statsministeren: Regeringens tredje hjælpepakke indeholder en trepartsaftale, der sikrer milliardstøtte til større virksomheder, der er nødsaget til at sende medarbejdere hjem, således at der gives lønkomensation til funktionærer på 75 pct. af lønnen¹⁶.

16. marts 2020

WHO beder alle lande om at teste så mange som muligt for Covid-19 (World Health Organisation 2020).

17. marts 2020

Dronningen taler til den danske befolkning om coronakrisen (Ottosen 2021).

30. marts 2020

Ottende pressemøde med statsministeren: Danmark genåbner langsomt efter påske, hvis den positive udvikling fortsætter¹⁷.

¹⁵ <https://www.stm.dk/presse/pressemoeadearkiv/pressemoeade-den-13-marts-2020/>

¹⁶ <https://www.stm.dk/presse/pressemoeadearkiv/pressemoeade-den-15-marts-2020/>

¹⁷ <https://www.stm.dk/presse/pressemoeadearkiv/pressemoeade-den-30-marts-2020/>

31. marts 2020

Folketinget vedtager hastelov, som giver regeringen mulighed for at forbyde forsamlinger på mere end to personer¹⁸.

2. april 2020

Antallet af smittede på verdensplan overstiger 1 mio. Globalt har flere end 50.000 mistet livet som følge af Covid-19 (World Health Organisation 2020).

Folketinget vedtager hastelov om coronarelateret kriminalitet, så man nu kan komme i fængsel, hvis man f.eks. stjæler håndsprit¹⁹.

10. april 2020

260 danskere er døde af Covid-19 (Ottosen 2021).

14. april 2020

Tiende pressemøde med statsministeren: Tallene er så fornuftige, at Danmark kan genåbnes yderligere i fase 1²⁰.

17. april 2020

Frisører, køreskoler, forskningslaboratorier samt visse liberale erhverv får lov til at genåbne fra mandag d. 20. april (Ottosen 2021).

21. april 2020

Ny teststrategi: Alle der har symptomer på coronavirus skal fremover testes for smitte²¹.

7. maj 2020

Ellevte pressemøde med statsministeren om fase 2 af genåbningen. Professionel idræt uden tilskuere, udendørs idræts- og foreningsliv og zoologiske anlæg hvor gæsterne transporterer sig i bil genåbner (Ottosen 2021).

11. maj 2020

Forsamlingsforbuddet på flere end 10 personer forlænges til 8. juni²².

12. maj 2020

Regeringen lancerer ny teststrategi: Myndighederne vil fremover opspore alle, som har været i kontakt med en coronasmittet, hvorefter de testes og isoleres²³.

15. maj 2020

For første gang i to måneder er der ingen nye dødsfald registreret det seneste døgn som følge af Covid-19²⁴.

¹⁸ <https://www.ft.dk/samling/20191/lovforslag/l158/index.htm>

¹⁹ https://www.ft.dk/samling/20191/lovforslag/L157/som_vedtaget.htm

²⁰ <https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-14-april-2020/>

²¹ <https://www.sst.dk/da/Nyheder/2020/For-at-undgaa-smittespredning-skal-mange-flere-testes-for-COVID-19>

²² <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/593>

²³ <https://www.altinget.dk/artikel/regeringen-opretter-ny-styrelse-som-modsvar-paa-coronavirussen>

²⁴ <https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art7787920/o-dødsfald-for-første-gang-i-næsten-to-måneder>

18. maj 2020

Restaurations- og caféliv, folkekirken og trossamfund samt ind- og udlån på bibliotekerne genåbner. 6.-10. klasserne, klubtilbud, STU, EUD og FGU åbner igen, og efterskoleeleverne kan vende tilbage.

20. maj 2020

Aftale om yderligere genåbning af fase 2 falder på plads. Museer, teatre, biografer, zoologiske haver mm. kan åbne med det samme²⁵.

27. maj 2020

Gymnasier, foreningsliv, den fysiske tilstedeværelse i den offentlige sektor (undtagen Region Hovedstaden og Sjælland), højskoler mm. genåbner (Ottosen 2021).

28. maj 2020

Superligaen starter igen²⁶.

15. juni 2020

Stor grænseåbningsdag i Europa - mange grænser genåbner. Også de danske grænser åbnes²⁷.

29. juni 2020

Over en halv million har nu mistet livet som følge af Covid-19 på globalt plan.

1. august 2020

Over 20.000 mennesker deltog i en demonstration mod Covid-19-restriktioner i Berlin.

5. august 2020

I uge 31 er der påvist en fordobling af antallet Covid-19-tilfælde ift. uge 30.

22. august 2020

Fra d. 22. august er det et krav, at passagerer samt personalet bærer mundbind eller visir i den kollektive trafik i Danmark.

4. september 2020

Stor stigning i antallet af smittede med Covid-19²⁸.

13. september 2020

Facebookgruppen 'Frihedsbevægelsens Fællesråd' oprettes.

14. oktober 2020

Der er registreret tilfælde af Covid-19 på i alt 89 minkfarme i Nord- og Vestjylland. I alt skal op mod fem millioner mink aflives²⁹.

²⁵ <https://www.berlingske.dk/politik/aftale-paa-plads-nye-dele-af-danmark-kan-aabne>

²⁶ <https://www.berlingske.dk/nyheder/superligaen-starter-op-igen-28-maj-med-lokalbrag>

²⁷ <http://thinkeuropa.dk/politik/oversigt-over-graenseaabninger-i-eu>

²⁸ https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2020/09_stor-stigning-i-antal-smittede-med-covid19_040909

²⁹ <https://www.tv2nord.dk/nordjylland/millioner-af-mink-aflives-det-ved-vi-om-smitten-af-mink>

23. oktober 2020

Regeringen holder pressemøde om Covid-19-situationen og udvider bl.a. kravet om at bære mundbind og sænker forsamlingsloftet fra 50 til 10 personer³⁰.

24. oktober 2020

Regeringen forlænger mundbindskravet til 2. januar 2021³¹.

30. oktober 2020

Deltagelse ved 'Anti-Lockdown Aarhus'-demonstration i Aarhus.

31. oktober 2020

Deltagelse ved 'Nordjylland for Frihed'-demonstration i Aalborg.

4. november 2020

Regeringen beslutter at slå alle danske minkbesætninger ned pga. en mutation af Covid-19³².

En gruppe af borgere foretager en klinke-klanke-demonstration foran Christiansborg, mens de slår på potter og pander for at "vække" de danske politikere og udvise deres utilfredshed.

5. november 2020

For at reducere smitteudviklingen i Nordjylland vedtager Regeringen en række lokale restriktioner, der gælder i Hjørring, Frederikshavn, Brønderslev, Jammerbugt, Vesthimmerland, Thisted og Læsø kommune³³.

21. november 2020

Stor traktor-demonstration mod regeringens håndtering af aflivning af de danske mink.³⁴

13. december 2020

Facebook-gruppen Men In Black, Denmark oprettes.

Den virtuelle empiriindsamling påbegyndes.

16. december 2020

På et pressemøde præsenterer Statsministeren landsdækkende restriktioner, der gælder til 3. januar 2021³⁵.

19. december 2020

Grupperingen Men In Black afholder deres første officielle demonstration hvor flere hundrede borgere er samlede for at demonstrere imod coronarestriktionerne.

³⁰ <https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/pressemoeede-om-covid-19-i-statsministeriet-fredag-23-oktober-kl-1830/>

³¹ <https://www.trm.dk/nyheder/2020/mundbindskravet-forlaenges-til-2-januar-2021/>

³² <https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/danmarks-minkbestand-aflives-grundet-mutation-af-coronavirus/>

³³ <https://sum.dk/nyheder/2020/november/nye-tiltag-og-restriktioner-for-at-reducere-smitteudviklingen-i-nordjylland>

³⁴ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/kaempe-traktor-demonstration-skudt-i-gang-regeringen-maa-gaa-af>

³⁵ <https://nyheder.tv2.dk/politik/2020-12-16-her-er-de-nye-restriktioner-der-skal-lukke-danmark-ned-igen>

21. december 2020

Kommissionen autoriserer EU's første vaccine mod covid-19, der er udviklet af BioNTech & Pfizer³⁶.

27. december 2020

De første danskere bliver vaccineret mod covid-19³⁷.

29. december 2020

På et pressemøde med Statsministeren forlænges restriktionerne og nedlukningen af samfundet til 17. januar og det anbefales at nytårsfesten aflyses³⁸.

2021

5. januar 2021

Statsministeren præsenterer skærpede restriktioner, der blandt andet betyder, at forsamlingsforbuddet sænkes til fem personer og risikoniveauet hæves til højeste niveau i varslingssystemet³⁹.

6. januar 2021

Pro-Trump demonstranter trænger ind på Capitol Hill for at protestere mod godkendelsen af valget af Joe Biden som USA's næste præsident. Optøjerne leder til, at fem personer omkom. Blandt demonstranterne bar flere logoet for QAnon.⁴⁰

8. januar 2021

Danmark sikrer sig yderligere 3,9 mio. doser af vaccinen fra BioNtech & Pfizer⁴¹.

9. januar 2021

Twitter lukker Trumps konto permanent. På Instagram og Facebook er den amerikanske præsident blevet suspenderet i de næste to uger.⁴²

Men In Black-demonstrationer afholdes både i København og i Aalborg, hvor at 23 demonstranter blev anholdt – henholdsvis 18 i København og 5 i Aalborg⁴³.

13. januar 2021

Nedlukningen og forsamlingsforbud på fem personer forlænges til 7. februar⁴⁴.

³⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/IP_20_2466

³⁷ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/vaccineret-sundhedspersonale-jubler-det-er-fuldstaendig-vanvittigt-stort>

³⁸ <https://www.berlingske.dk/politik/mette-f-en-reel-nedlukning-af-landet-forlaenges-til-17-januar>

³⁹ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/minut-minut-pressemoeede-om-coronasituationen>

⁴⁰ <https://www.dr.dk/nyheder/udland/tidslinje-afstemning-om-valgresultat-i-usa-foerte-til-totalt-kaos-flere-doede>

⁴¹ <https://www.dr.dk/nyheder/seneste/danmark-har-sikret-sig-39-millioner-af-de-ekstra-vaccinedoser-fra-pfizer-biontech>

⁴² <https://www.dr.dk/nyheder/udland/twitter-udelukker-trump-permanent>

⁴³ <https://politiken.dk/indland/art8059567/23-er-anholdt-efter-demonstrationer-i-Aalborg-og-Koebenhavn>

⁴⁴ <https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/art8063726/Nedlukning-med-omfattende-restriktioner-forlaenges-til-7.-februar>

14. januar 2021

Et flertal i Folketinget støtter en rigsretssag mod Inger Støjberg⁴⁵.

16. januar 2021

Den nye sydafrikanske variant af coronavirus er for første gang fundet i Danmark⁴⁶.

19. januar 2021

Efter at det i ugens løb er kommet ud, at flere danske kendisser har rejst til Dubai og bragt den sydafrikanske coronamutation med hjem, giver Mette Frederiksen en opsang: "Der er en grund til, at verden er gået i rød".⁴⁷

23. januar 2021

En demonstration arrangeret af Men in Black udvikler sig voldeligt og får voldsom kritik af flere danske politikere særligt grundet afbrændingen af Mette Frederiksen-dukken⁴⁸.

25. januar 2021

Et flertal i Folketinget bliver enige om en historisk stor erstatning til minkavlere og berørte erhverv. Erstatningen lyder på op mod 18,8 mia. kr.⁴⁹.

28. januar 2021

Mette Frederiksen meddeler på et pressemøde, at nedlukningen af Danmark forlænges til d. 28. februar⁵⁰.

3. februar 2021

Regeringen annoncerer, at første version af et dansk digitalt coronapas forventes at være klar ultimo februar 2021⁵¹.

17. februar 2021

Regeringen præsenterer plan om flere kvikteststeder; øget brug af test (gerne 2 gange om ugen); samt erhvervelse af nye testkit til næsepodning⁵².

27. februar 2021

Deltagelse ved 'Men In Black'-demonstration i København.

1. marts 2021

Danmark genåbner delvist⁵³.

⁴⁵ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/venstre-og-socialdemokratiet-skaber-flertal-rigsretssag-mod-stoejberg>

⁴⁶ <https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2021/det-foerste-tilfælde-af-ny-covid-19-variant-er-nu-fundet-i-danmark>

⁴⁷ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/kendtes-ferietur-til-solen-i-dubai-fik-opsang-fra-statsministeren>

⁴⁸ <https://politi.dk/koebenhavns-politi/nyhedsliste/to-anholdt-i-sag-om-trusler-mod-statsministeren/2021/01/24>

⁴⁹ <https://www.dr.dk/nyheder/penge/historisk-aftale-paa-plads-milliarder-paa-vej-til-minkavlere>

⁵⁰ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/corona-restriktioner-forlaenges-til-den-28-februar>

⁵¹ <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2021-02-03-danmark-vil-indfoere-digitalt-coronapas-som-foerste-led-i-genaabning>

⁵² <https://www.berlingske.dk/politik/ny-teststrategi-skal-sikre-test-af-borgerne-to-gange-om-ugen-kontinuerlige>

⁵³ https://coronasmitte.dk/Media/E/A/Pjece_gradvis%20genåbning_240221%20NKC.pdf

3. marts 2021

Sundhedsminister Magnus Heunicke bekræfter, at man har opdaget tilfælde af den brasilianske coronavirus variant i Danmark⁵⁴.

4. marts 2021

Danmark, Israel og Østrig indgår i et samarbejde om at etablere fabrikker, der bl.a. kan producere Covid-19 vacciner⁵⁵.

12. marts 2021

Nanna Skov Høpfner (Nanna Fri) blev idømt 2 års ubetinget fængsel i Københavns Byret⁵⁶

22. marts 2021

Folketinget er blevet enige om at genåbne samfundet - med enkelte undtagelser - når alle over 50 i Danmark er blevet vaccineret⁵⁷.

25. marts 2021

Danmark forlænger pausen af AstraZeneca med tre uger⁵⁸.

6. april 2021

Genåbningen af Danmark fortsætter med åbningen af liberale erhverv, uddannelser mv., hvor fremvisning af coronapas kan være nødvendig⁵⁹.

3 millioner mennesker er døde af Covid-19 på verdensplan (Ottosen 2021).

16. april 2021

Folketinget bliver enige om at åbne samfundet yderligere den 21. april. Det betyder bl.a. at restauranter, biblioteker og værtshuse åbner igen⁶⁰.

21. april 2021

Danmark genåbner yderligere, idet danskerne nu må forsamles op til 25 udendørs, gå på restaurant og bar samt overvære fodboldkampe⁶¹.

4. maj 2021

Et flertal i Folketinget vedtager en udvidet genåbning. Forsamlingsloftet hæves til 25 indendørs, 30-minutters-reglen for bordreservation på restauranter fjernes, og spillesteder må have op til 2.000 siddende gæster⁶².

8. maj 2021

Deltagelse ved 'Men In Black'-demonstration i Aalborg.

⁵⁴ <https://www.dr.dk/nyheder/seneste/heunicke-foerste-tilfaelde-af-brasiliansk-coronavariant-fundet-herhjemme>

⁵⁵ <https://politiken.dk/udland/art8124587/Mette-Frederiksen-indgaar-samarbejde-med-Israel-og-Ostrig>

⁵⁶ <https://www.domstol.dk/koebenhavn/aktuelt/2021/3/dom-i-sag-om-deltager-i-demonstration/>

⁵⁷ <https://www.dr.dk/nyheder/politik/ny-aftale-om-genaabning-danmark-skal-vaere-naesten-aabent-naar-alle-over-50-aar-har>

⁵⁸ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/danmark-forlaenger-pause-med-astrazeneca-vaccine-i-tre-uger>

⁵⁹ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/genaabning-hvad-aabner-i-dag-og-hvad-skal-du-vente-paa>

⁶⁰ <https://www.regeringen.dk/nyheder/2021/aftale-om-yderligere-genaabning-pr-21-april-2021/>

⁶¹ <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2021-04-20-saadan-genaabner-danmark-onsdag>

⁶² <https://www.dr.dk/nyheder/indland/genaabningsaftale-paa-plads-i-nat-folkeskoler-aabner-helt-og-fitnesscentre-kan>

15. maj 2021

Men In Black offentliggør deres manifest⁶³.

Empiriindsamlingen afsluttes.

Litteratur:

Ottosen, J. (2021, 5. februar) Tidslinje over coronakrisen: hvad skete der og hvornår?. *Tænk tanken Europa*. Tilgængelig via: <http://thinkeuropa.dk/politik/tidslinje-over-coronakrisen-hvad-skete-der-og-hvornaar>

Taylor, D. B. (2021, 17. marts) A Timeline of the Coronavirus Pandemic. *The New York Times*. Tilgængelig via: <https://www.nytimes.com/article/coronavirus-timeline.html>

World Health Organisation (2020, 29. Juni) Listings of WHO's response to COVID-19. *WHO.int*. Tilgængelig via: <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline>

⁶³ <https://meninblack.dk/manifest/>

10.2. Oversigt over øvrige bilag

Disse er alle vedlagt som selvstændige bilag, udover Bilag 2 grundet de store mængder af personhenførbare oplysninger.

Navn	Beskrivelse	Omfang
Bilag 2. Virtuel etnografi	Bestående af skærmbilleder og transskriptioner fra LIVE-videoer fra Facebook-grupperne/siderne:	
	Frihedsbevægelsen Fællesråd (FBF)	
	206 opslag fra Facebooksiden	
	Men In Black, Denmark (MIB)	523 sider
	140 opslag fra Facebooksiden	
	Folkebevægelsens For Frihed (FFF)	
	24 opslag fra Facebookgruppen	
	Frihed & Oplysning 2021 (F&O)	
	28 opslag fra Facebookgruppen	
Bilag 3. Observationsguide	Rettesnor benyttet under demonstrationerne.	2 sider

Anti-Lockdown Aarhus

30/10/2020, Aarhus

Nordjylland for Frihed

31/10/2020, Aalborg

Bilag 4. Observation &
etnografiske samtaler

Men In Black

27/02/2021, København

39 sider

Men In Black

08/05/2021, Aalborg

5 etnografiske samtaler

Indsamlet d. 31/10/2020 &
08/05/2021

Bestående af empiri fra
forskellige medier:

Bilag 5. Alternativ empiri

Bitchute

Blogs/hjemmesider

Borgerforslag

Sange

Telegram

VK

YouTube-videoer

TV-udsendelser

25 sider